

Universitätsbibliothek Wuppertal

Xenophontis, Philosophi Et Imperatoris Clarissimi, Qvae Exstant Opera

Xenophon

Frankofurti, 1596

Liber secundus

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-331](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-331)

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΧΕΝΟΡΗΟΝΤΙΣ ΜΕΜΟΡΑΒΙΛΙΥΜ ΛΙΒΕΡ ΣΕCΥΝΔΥC.

καρτε-
ρία

ΔΟΚΕΙ δέ μοι καὶ τοῖ-

αὐτὰ λέγων παρῳρέπειν
τὸς σιωόντας ἀσκήν τ' ἐγ-
κεράτταν παρῳς ὀπιθυμί-
αν βρωτῶ, καὶ ποτῶ, καὶ
λαγνείας, καὶ ὕπνου, καὶ ῥί-

ζῶντος, καὶ θάλασσης, καὶ πόνου. γνοὺς δὲ πῶς τῶν
σιωόντων ἀκροατοτέρως ἔχοντα παρῳς τὰ τοῖ-
αὐτὰ εἶπε μοι, ἔφη, ὦ Ἀρεῖσιππε, εἰ δέοι σε
παιδῶν τῶνδε λαβόντα δύο τῶν νέων, τὸ μὲν,
ὅπως ἰσχυρὸς ἔσαι ἀρχῆν, τὸν δ', ὅπως μὴ, ἀντι-
ποιήσῃ ἀρχῆς, πῶς αὖ ἐκάτερον παιδῶν οὖτος;
βούλῃ σκοπῶμεν ἀρχάμενοι ἀπὸ τ' Ἑσφῆς,
ὡς παρῳ ἀπὸ τῶν σοιχείων; καὶ ὁ Ἀρεῖσιππος ἔ-
φη, δοκῶ γινώμ μοι ἡ Ἑσφῆ ἀρχὴ εἶναι. ὁ δὲ γὰρ
ζῶν τ' αὖ τις, εἰ μὴ βέφοιτο. Ὀκυοῦ δ' μὲν βέλ-
λαδαί σίτου ἀποθεαδαί, ὅταν ὦρα ἦκη, ἀμφο-
τέροις εἰκὸς παρῳ γίνεσθαι εἰκὸς γὰρ, ἔφη. ὁ
δὲ παρῳ παρῳ δ' καλεπερήσθαι μάλλον παρῳ-
τειν, ἢ τῆ γαστρί γαστρίζεσθαι, πότερον αὖ αὐ-
τῶν ἐπίζημιον; τὸν εἰς τὸ ἀρχῆν, ἔφη, ἢ διὰ
παιδῶν οὖτον, ὅπως μὴ τὰ τ' πόλεως ἀποφα-
κτὰ γίνηται παρῳ τῶν ἐκείνου ἀρχῆν. Ὀκυ-
οῦν, ἔφη, καὶ ὅταν πρὶν βέλωνται, τὸ δυνά-
σθαι διψῶντα δυνέχεσθαι τὰ αὐτῶ παρῳθε-
τέον; πόρῳ μὲν οὖν, ἔφη. ὁ δ' ὕπνου εἰκαστῆ
εἶναι, ὡς εἰ δυνάσθαι καὶ ὄψι κρημνίσθαι, καὶ
παρῳ αἰασθῆναι, καὶ ἀγρυπνήσασθαι εἴ τι δέοι,
πότερον αὖ παρῳθεῖν; καὶ τῶτο, ἔφη, τὰ
αὐτῶ. τί δὲ, ἔφη, τὸ ἀποθεοδίστων ἐγκρατῆ εἶναι;
ὡς εἰ μὴ δὲ παρῳ καλύεσθαι παρῳθῆναι εἴ τι
δέοι; καὶ τῶτο, ἔφη, τὰ αὐτῶ. τί δὲ, τὸ μὴ
φύλαξιν τὸς πόνοις, ἀλλὰ ἐτεροντῶν ἑσπῳ-
μῶν, πότερον αὖ παρῳθεῖν; καὶ τῶτο, ἔ-
φη, τὰ ἀρχῆν παρῳ οὖτον. τί δὲ τὸ μα-
θεῖν, εἴ τι ὀπιτηδόν ὅτι μέθημα παρῳ τὸ
κερατεῖν τῶν ἀντιπάλων, πότερον αὖ παρῳθε-
ναί μάλλον παρῳσοί; πολὺ ἢ δὲ, ἔφη, τὰ
ἀρχῆν παρῳ οὖτον. καὶ γὰρ καὶ τῶν ἄλλ-

IDEBATVRE etiam mi-

hi familiares suos ad ex-
ercendam tolerantiam
in cibi, potus, lasciuia,
somnia adpetitu; itemq;
ad tolerantiam frigoris,
estus, laboris impellere,

quoties huiusmodi diceret. Quippe quum
de familiaribus quemdam in his intempe-
rantius se gerere accepisset: Dic mihi, ait,
Aristippe, si te duos adulescentes, tibi tra-
ditos; instituire oporteat; alterum, ut ad
imperandum sit idoneus; alterum ut im-
perare numquam cupiat: quo pacto utrum-
que institues? vis hac de re dispiciamus ita,
ut ab educatione, tamquam ab ipsis ele-
mentis, ordiamur? Cui Aristippus: Nimi-
rum mihi videtur, ait educationem esse rei
principium. Nam ne quidem quis vixerit,
si nutriendo non educetur. Ergo consen-
taneum est, utrisque accidere, ut ubi tem-
pus adest, cibum sumere velint. Est hoc sa-
ne consentaneum, ait Aristippus. Vtrum
igitur horum consuefacere possimus, ut
potius eligat confectionem rei necessariae
atq; urgentis, quam gratificationem, quae
gulae fit? Eum profecto, inquit Aristippus,
qui ad imperandum instituitur; ne ipso ge-
re imperium, negotia ciuitatis haud ex-
pediantur. Ergo, subiecit Socrates, etiam
quum bibere voleret, eidem hoc imponen-
dum, ut sitim perferre possit? Omnino ve-
ro, ait. At in somno capiēdo temperantem
esse, ut & sero quieti se dare possit, & pri-
mo diluculo surgere, & vigilare, si poscat
usus, utri dabimus? Etiam hoc eidem, ait.
Quid vero, inquit, venereis in rebus con-
tinentem esse, ut per eas non impediatur,
quo minus id agat, quod opus sit? Etiam
hoc eidem, inquit. Quid autem? labores
non fugere, sed spōte sua perferre, utri ad-
tribuemus? Hoc itidem illi, ait, qui ad im-
perandum instituitur. Quid? si qua disci-
plina sit ad hoc idonea, ut aduersariis supe-
rior aliquis euadat, utri ea magis cōuenit?
Multis profecto, ait, modis ei, qui ad gu-
bernationem educatur. Nam neque alia-

Socratis
aduersus
Aristippū
de volupta-
te disputa-
tio.

QQ

ΞΕΝΟ-

rum rerum usus vllus est, absque huiusmodi disciplinis. Ergo qui sic institutus est, minus tibi videtur ab aduersariis posse capi, quam animalia cetera: quorum scilicet quaedam a gula inescata, tametsi valde timida sint, nihilominus vescendi cupiditate ad escam ducta capiuntur: aliis per potum insidiae struuntur. Prorsus ita est, inquit. Itaque alia praefasciua, quorum in numero sunt coturnices ac perdices, ad femellae vocem cupiditate speque rei venereae agitata, & omissa cogitatione de periculis, in casses incidunt. Quum his etiam fuisset adensus: Ergo tibi turpe homini videtur, inquit, si idem accidat ei, quod animalibus longe imprudentissimis? sicut ipsimet adulteri carceres adeunt, quum sciant & periculum ea perpetiendi, quae lex minitatur, adulterium committenti propositum esse, & insidias strui, & captum contumeliis adfici. Tanta quum adultero mala, quum dedecora tanta immincant, multaue sint, quae a rerum venerearum cupiditate liberare possint; nihilominus adulter in pericula praecipit fertur. An non igitur hoc omnino hominis est a malo genio percipi? Ita mihi videtur, ait. Iam quum plurimae sint, maximeque necessariae res sub dio peragendae hominibus, cuius generis sunt res bellicae, agricolatum, alique non paucae; multos interim ad frigora & aestus exercitos non esse, non tibi magna esse videtur desidia? Heic etiam quum adensus esset Aristippus: Ergo tibi videtur, inquit Socrates, exercendus is, qui velit imperare, vt haud difficulter haec quoque toleret? Omnino ait. Ergo si homines horum omnium tolerantes eorum in numerum referemus, qui ad imperandum comparati sunt, nonne illos, qui haec praestare non possunt, ad eorum ordinem referemus, qui de capessendo imperio ne cogitaturi quidem sint? Hoc etiam concessit Aristippus. Quid igitur? quandoquidem vtriusque generis ordinem nosti, iamne aliquando considerasti, vtrum ad ordinem horum merito te ipsum referre possis? Vero, inquit Aristippus. Quippe nequaquam eorum in ordinem me refero, qui imperare volunt. Etenim hominis plane fatui esse mihi videtur, non eo contentum esse, vt sibi ipsi necessaria compareret, quod quidem magnum quiddam est: sed hoc etiam addere, vt aliis praeter ea ciuibus ea suppeditet, quibus indigeant. Itidem multis egere, quae cupiat aliquis, & haec tuis aliis πολιταις ων δεονται περιεξεν, και εαυτα μη πολλα ων βουλεται ελλειπειν.

λων εδεν οφελος αυτα τω ποιεταν μαθηματι. Οδκουω ο ουτω πεπαδδω μωρος ητηον αι δοκη σοι απο τω αυτιπαλων, η τα λοιπα ζωα, διησκεαζ; τετων γδ δηπου τα μη γατρι δελεαζομνα, και μαλα ενια δεωπομνα, εμφο τη επιθυμια τε φαγειν αγρομνα πορεο δε λεαρ, αλισκεται τα ποτα ενεδρωεται. πανυ μη ου, εφη. Οδκουω και αλλα απο λαγειας, οη οτε ορτυγεο και οι φαρδικεο, πορεο τ η θηλειασ φωνω τη επιθυμια και τη ελπιδι τω αφροδιωον φερομνοι, και ζιζιαμνοι τα δφνα αναλογιζομαι, ποιοο θηραειοο εμπιπιοιοι; σμιεφη και ταυτα. Οδκουω δοκη σοι αιχρον ει; αυ δε φτω ταυτα παρην ποιοο αφροειοαποιοο τω θηρειων; ωο αφ οι μοι χοι εις ερχοιται εις τα ειρηκαο, ειδοτεο οτι κινδωοο τα μοι χεουοι αι, το ο νομοοο απειληοο παρην, και ενεδρωθιμωο, και ληφθητα υερεαδιωωο και τηλικουτων μη επιθυμωων τα μοι χεουοι κακων το και αιχρον, οτων δε πολλων τω αυπολυσοτων τηο τω αφροδιωοων επιθυμιαο, ελαυνετα ομοοο εις τα επιθυμωα φερεομαι. αρ οδ ηδη τεπο πορτα παιοο καχοδομοιοι τοο οβτι; εμοι γε δοκη, εφη. Ο δε ει; μη τα αιαχμοτα ταο πλειοαο ποραζοοο ποιοο αι δε φποιοο οι υπαι δεφ. (οη ταο τε πολεμικαο, και ταο γεωργικαο, και τω αλων ου ταο ελαχιαο) τεοο δε πολλοιοο αγμωατωοο εχην ποροοο τε ψυχη και πορεοο θαλπη, ου δοκει σοι πολλη αμελθα ει; σμιεφη και τεπο. Οδκουω δοκει σοι τον μελλοιτα ορχην ασκειν δεφ και ταυτα διπετωοο φερην; πορυ μη ου, εφη. Οδκουω ει τεοο ειχεατειοο τυτων απθυτων εις τεοο ορχηκοιοο ταπομω, τεοο αδυαατωιοο ταυτα ποιοοο εις τεοο μηδι ταυτιποιοιοο μωοιοο τε ορχην ταζομω; σμιεφη και τεπο. η ουω, οη και τετων εκατεροο τε φυλου τιω ταζην οιοα, ηδη ποοτ επεοκίφω εις ποτεροαν τω ταζεωων τυτων σαυτον δεκαωοο αν ταποιοο; εγωγ, εφη ο Αρειοιπωοο, και ουδαμωοο γε ταπω εμωυτον εις τιω τω ορχην βουλομωων ταζην. και γαρ πορυ μοι δοκει αφρονοο αυ δεφτωοο ει; ο, μεγαλου ερρω ονοτοο, τε εαυτα τα δεοντα ποραοκιδιαζην, μη τα ορχην τεπο, αλλα πορεοαα γεαδαμωοο και εαυτα μη πολλα ων βουλεταο ελλειπειν.

της ο

τὴν πόλεως παρεστῶτα, εἰ μὴ πόρτα, ὅσα ἢ
 πόλις βέλε), καὶ ἀπὸ τῆς, τὸ πρὸς δίκην ὑπέ-
 χαν ἔτο πῶς ἔ πολλὴ ἀφροσύνη ἔστι; καὶ γὰρ ἀ-
 ξίον αἱ πόλεις τοῖς ἀρχοῖσιν, ὡς ἀπὸ τῶν οἰ-
 κέταις, καὶ ἄλλοι. ἐγὼ τε γὰρ ἀξίως τὰς πόλεις
 ἐμοὶ μὲν ἀφροσύνην τὰ ἑπὶ τὴν πόλιν ἀφροσύνην,
 αὐτοῖς ὁ μὲν δὲ τῶν ἀπὸ τῶν ἀπὸ τῶν ἀπὸ τῶν
 οἶον) καὶ τῶν ἀρχοῖσιν ἐαυτῶν μὲν ὡς πλῆθος
 ἀγαθὰ ποιεῖν, αὐτοῖς ὁ πόρτων τῶν ἀπὸ τῶν
 χροῖσιν. ἐγὼ οὖν τοῖς μὲν βουλομένοις πολλὰ
 ἀγαθὰ ἐχθρῶν αὐτοῖς ἵε καὶ ἀλλοῖς παρέχων, ἔ-
 λως αὖ παρὰ δούσας εἰς τοῖς ἀρχαῖς καὶ ἀφροσύ-
 μι ἐμαυτῶν τοῖσιν τὰ πρὸς εἰς τοῖς βουλομένοις τῆ
 ῥᾶσά ἵε καὶ ἡδίστα βιοῖσιν. καὶ ὁ Σωκράτης ἔφη
 βέλτερον καὶ ἔτο σκεψάμεθα, τὸ πότερον ζῶσιν ἡ-
 δίστην οἱ ἀρχοῖσιν, ἢ ἀρχοῖσιν; πόρτων μὲν ἔν, ἔφη.
 ἀπὸ τῶν μὲν τοῖσιν τῶν ἑθνῶν, ὡν ἡμῶς ἴσμεν, ἐν
 μὲν τῆ ἀσία ἀφροσύνη μὲν ἀρχοῖσιν, ἀρχοῖσιν) ὁ σύ-
 ροι, καὶ φρυγίας, καὶ λυδοῖσιν) τῆ εὐρώπῃ, σκύθαι
 μὲν ἀρχοῖσιν, μεσσηνίας) ἀρχοῖσιν) ἐν τῆ λιβύῃ,
 καρχηδόνιοι μὲν ἀρχοῖσιν, λίβυες) ἀρχοῖσιν. C
 τῶν ἑν πόλεως ἡδίστην οἱ ζῶσιν; ἢ τῆ ἡνίκων, ἐν οἷς
 καὶ αὐτοῖς εἰ, πότεροί σοι δοκεῖσιν ἡδίστην, οἱ κρατῶν-
 τες ἢ οἱ ἀφροσύνη, ζῶσιν; ἀλλ' ἐγὼ τοι, ἔφη ὁ
 Ἀριστοππος, ἔδὲ εἰς τὴν δαλφύδιαν αὐτῶν τὰ τ-
 τῶν) ἀλλ' ἵνα πρὸς μοὶ δοκῆ μέση τῶν ὁδῶν, ἡ
 πρὸς ἀφροσύνην βαδίζων, ἔτε δὲ ἀρχῆς, ἔτε δὲ δα-
 λφύδιαν, ἀλλ' ἀδὲ ἐλευθερίας, ἢ ἀφροσύνησιν ἀφρο-
 εὐδαιμονία ἀγαθῆ. ἀλλ' εἰ μὲν τοι, ἔφη ὁ Σωκρά-
 τής, ὡς ἀφροσύνη δὲ ἀρχῆς ἔτε δὲ δαλφύδιαν ἢ ὁ-
 δὸς αὐτῆ φέρει, ἔτῳ μὲν δὲ ἀνθρώπων, ἴσως ἀν-
 D
 ἡλέοις εἰ μὲν τοι ἐν ἀνθρώποις ἀν μὴτε ἀρχῆν
 ἀξιώσης, μὴτε ἀρχαῖς, μὴτε τοῖς ἀρχοῖσιν ἐ-
 κων θεραπεύσης, οἱ μὲν σε ὁρᾶν, ὡς ἑπὶ τῶν) οἱ
 κρείττους τοῖς ἡπτοῖσιν καὶ καὶ ἡ, καὶ ἰδίᾳ κλαμῶνας
 καὶ ἡσάντες, δαλφύδιαν καὶ ἡσάντες, ἢ λαοφάντες οἱ
 ἀλλοῖσιν ἀφροσύνησιν, καὶ φουτῶσάντων, τὸν ἵε οἶτον
 τέμνωσιν, καὶ δένδρον καὶ πῶσιν, καὶ πόρτων τῶν
 πολιτοκῶσιν τοῖς ἡπτοῖσιν, καὶ μὴ δαλφύδιαν ἀφρο-
 πῶσιν, ἔως αὐτῶν πείσωσιν ἐλέα καὶ δαλφύδιαν ἀφρο-
 πολεμῶσιν τοῖς κρείττοις; καὶ ἰδίᾳ αὐτοῖς οἱ ἀνδρῶν καὶ
 δυνατοῖς τοῖς ἀνδρῶν καὶ ἀδυνάτοισιν ἐκ οἶσιν
 ἔπῃ καὶ ἀδελφῶσιν ἀφροσύνησιν καὶ ἀφροσύνησιν; ἀλλ' ἐγὼ τοι,
 ἔφη, ἵνα μὴ πάσῃ ταῦτα, οὐδ' εἰς πολιτείας

Ac principem in ciuitate locum obtinen-
 tem, si non omnia perficiat, que ciuitas ve-
 lit, pœnæ subiectum esse; non hoc ingenis
 est amentia? Nam ciuitates æquum cen-
 sent, vt perinde magistratibus ipsæ suis, at-
 que ego mancipiis meis, vtantur. Nam &
 ego æquum esse censeo, vt famuli mihi qui-
 dem abunde magnam rerum necessaria-
 rum copiam parent, ipsi vero nihil horum
 adtingant: & ciuitates, vt ita se magistratus
 erga ipsas gerant, volunt; quo maximam
 eis bonorum copiam comparent, a quibus
 tamen ipsi prorsus absteineat. Quapropter
 equidem eos, qui magnam velint negoti-
 orum habere copiam, ea que tum sibi, tum
 aliis exhibere, sic institutos eorum in nu-
 merum referam, qui ad imperandum ido-
 nei sunt: me vero inter illos collocabo, qui
 quam facillime suauissimeque viuere cu-
 riunt. Tum Socrates: Vis ergo, inquit, hoc
 etiam consideremus, iine suauius viuant,
 qui sunt cum potestate; an qui aliorum im-
 perio subiecti sunt? Placet omnino ait. Pri-
 mum igitur ex iis nationibus, quæ nobis
 cognitæ sunt, in Asia Persæ imperant; Syri
 vero, ac Phryges, ac Lydi, eorum imperio
 subiecti sunt: in Europa penes Scythas est
 imperium, Mæotæ parent: in Libya, Kar-
 thaginienfes dominantur, Libyes obtem-
 perant. Horum igitur vtros viuere iucun-
 dius arbitraris? Vel inter Græcos, in qui-
 bus es tu quoque, vtri iucundius tibi viden-
 tur viuere: iine, qui rerum potiuntur, an
 qui aliis subiecti sunt? Ego vero, subiecit
 Aristippus, ne seruorū quidem in ordinem
 me refero: sed esse mihi videtur via quæ dā
 inter hæc media, qua equidē incedere co-
 nor, neq; per imperiū, neq; per seruitutem;
 sed per libertatē, quæ maxime ad beatitatē
 ducit. Enimvero subiecit Socrates, si hæc
 via nō etiam per homines duceret, quæ ad-
 modum neq; per imperiū, neq; seruitutem
 tendit; fortasse quid diceres. Verū si esse in-
 ter homines vis, ac neq; imperare, neq; im-
 perio subesse, neq; magistratus spōte cole-
 re: videre te arbitror, scire superiores, quo
 pacto inferiores tum publice, tū priuatim,
 ad euilatum vsq; multatos, seruorum loco
 habeant. An ignoras, aliis sementē facien-
 tibus, arboresq; serentibus, quosdam esse,
 qui & fruges reserant, & arbores cædunt,
 omnibusq; modis inferiores, seque colere
 nolentes, oppugnant; donec illos eo dedu-
 cāt, vt seruire, quam bellū aduersus poten-
 tiores gerere malint? An etiā priuatim ne-
 fcis viros fortes ac potentes in seruitutem imbelles effeminatosq; redigere, ac fructum
 ex eis percipere? Ego vero, ait Aristippus, vt id mihi non accidat, ne quidem me ipsum in

αὐτῶν
 τῶν
 πῶσιν

αὐτῶν
 τῶν
 πῶσιν

De his con-
sule plus.
Theotum.

republicam cōcludo, sed vbiq; sum ho-
spes. Et Socrates: Sollertis vero, inquit, lu-
ctatoris artificium ostēdis. Nam hospites,
ex quo † Sinnis, & Sciro, & Procrustes in-
terfecti sunt, iniuria nemo amplius adfcit.
At enim qui hoc tempore respublicas pa-
trias administrant, etiam leges ferunt, qui-
bus se lædi vetāt; ac præter illos, qui neces-
sarij vocantur, alios quosdam amicos sibi
comparant, quorum ope vtantur; & vrbes
munitionibus cingūt, & arma parant, qui-
bus se aduersus lædentes tutentur; ac præ-
ter hæc omnia, quosdam alios etiā aliunde
socios sibi quærunt. Nihilominus ab his om-
nibus instructi, lædūtur. Tu vero, quum
horum nihil habeas; ac in viis, vbi plurimi
læduntur, multo iam tempore verferis; &
quancumque in urbem venias, ciuibus om-
nibus inferior sis; adeoque talis, quales
maxime adgrediuntur ij, qui lædere volūt:
nihilominus propterea, quod hospes sis, fu-
turum putas, vt non lædaris? An idcirco fi-
dentes animo, quod ciuitates tibi securi-
tatem præconio publico polliceantur tam
aduentanti, quam discedenti? An quod ta-
lem te seruum esse putas, qui nulli domino
proffit? Nam quis hominem habere domi
velit, qui laborare quidē omnino recuset,
at nihilominus adparatu victuq; sumtuo-
sissimo delectetur? Quin illud etiam consi-
deremus, quo pacto eiusmodi seruos do-
mini tractent. Annon eorū lasciuiam fame
castigant? nō occludendo ea, vnde aliquid
poterant sumere, quo minus furentur, co-
hibent? non vinculis coercent, quo minus
aufugiant? non desidiā verberibus expel-
lunt? aut quo pacto tumet te geris, quando
de seruis aliquē talem esse animaduērtis?
Supplicis, inquit, omnibus adfcio, donec
eum seruire cogam. Verum, mi Socrates,
qui ad regnandi artem instituuntur, quam
tu mihi videris pro beatitate ducere, quid
ab iis differunt, qui necessitate coacti cum
incōmodis conflictantur, siquidē esurient,
sitient, frige bunt, vigilabūt, & alias omnes
ærumnas sponte sua perferent? Nam equi-
dē haud scio, quid discriminis sit, vtrū cutis
eadem volenti, an nolenti flagris cædatur:
vel omnino corpus idem his omnibus vel
volenti, vel nolēti prematur. Etenim quid
tam dē est, si non infania est, vltro, quæ do-
lorē habeat, velle perpeti? Quid ais Aristip-
pe? subiecit Socrates, non tali quodā modo
differre tibi vidētur ea, quæ sponte fiunt, ab
iis, quæ nō sponte, quatenus qui sponte sua
esurit, comedere potest, quum vult, & qui
spōte sitit, bibere potest, idemq; in ceteris:

ἐμμετὸν κατακλείω, ἀλλὰ ξένος πῶμα χορδῆι-
μι. καὶ ὁ Σωκράτης ἔφη· τὸ τοιοῦτον ἢ δὴ λέ-
γεις δὴνὸν πάλασμα. τοῖς γὰρ ξένοις, ὅτε ὄ, τῶ
Σίννις, καὶ ὁ Σκείρων, καὶ ὁ Προκρέτης ἀπέθανον,
ἐδεῖς ἐπὶ ἀδικίᾳ· ἀλλὰ νῦν οἱ μὲν πολὺ βόλοισι
ἐν τῇ πατρίδι, καὶ νόμοις τίθενται, ἵνα μὴ ἀδικῶν,
καὶ φίλος πρὸς τοῖς ἀναγκαίοις κατακλείωται ἀ-
λοιοι κτῶνται βοήθοις, καὶ ταῖς πόλεσιν ἐρύματα
(καταβάλλον), καὶ ὅπλα κτῶνται, οἷς ἀμύνονται.
τὸς ἀδικουῦσας, καὶ πρὸς τούτοις δὴ τις ἔξωθεν
B συμμάχοις κατασκαδάζονται. καὶ οἱ μὲν πῶμα
ταῦτα κεκτημένοι, ὅμως ἀδικουῦσιν. σὺ δὲ
ὄσδεν μὲν τούτων ἔχων, ἐν τῇ πόλει ὁδοῖς, ἐντα
πλήθει ἀδικουῦσιν, πολὺν χρόνον διατεί-
βων, εἰς ὅποιαν δὲ αὐτὴν πόλιν ἀφίκη, τῇ πολιτῶν
πρώτων ἡτῶν ὄντων, καὶ τοῖσδε οἷσι μάλιστα ἔπι-
τίθενται οἱ βουλόμενοι ἀδικεῖν, ὅμως διατρί-
C ξένος εἶ) ὄσδεν αὐτὸς ἀδικηθῆναι; ἢ ὄσπιν αὐ-
πόλεις σοὶ κηρύττουσιν ἀσφάλειαν καὶ σωτηρίαν
καὶ ἀπείρη, γὰρ ῥῆσιν; ἢ ὄσπιν καὶ δουλοῦσιν αὐτὸς το-
C οῦτος εἶ) οἷος μὴ δεῖν διασώτη λισιελθῆναι, τίς γὰρ
αὐτὸν ἐθέλει ἀφαιρεθῆναι ἐν οἰκίᾳ ἔχον, πονῆν μὲν
μὴδὲν ἐθέλοντα, τῇ δὲ πολυτελεστάτῃ διαίτῃ
χαιρόντα; σκέψασθε δὲ τὸ τοιοῦτον, πῶς οἱ διασώ-
ται τοῖς τοιοῦτοις οἰκέταις χραδίταις. ἀρετὴ οὐ πῶ
μὲν λαγνείαν αὐτῶν τῶν λιμῶν σωφροσύνῃ
κλέπτειν δὲ κωλύουσιν, ἀποκλείουσιν ὅταν αὐτὸ
λαβῆναι; τὸ δὲ δραπέτευσθαι δεσμοῖς ἀπει-
ρῆσαι; πῶς δὲ πλεονεχίᾳ ἀναγκάζου-
σιν; ἢ σὺ πῶς ποιεῖς, ὅταν τῶν οἰκετῶν πᾶσι
D οὔτων ὄντων καταμαρτυρήσῃς; καὶ λέξω, ἔφη, πᾶσι
κακῶς, ἕως αὐτὸν δουλοῦσιν ἀναγκάσω. ἀλλὰ γὰρ
ὦ Σωκράτης, οἱ εἰς πῶμα βασιλικῶν τῶν
παιδοδούλων, ἡμῶν δοκεῖς μοι σὺ νομίσθαι δι-
δαμονίαν εἶ) τί διαφέρεις τῶν ἄλλων ἀνάγκης
κακῶ παροῦσιν, εἴ γε πενήσοις, καὶ διψήσοις, καὶ
ρίψοις, καὶ ἀρῆσιν, καὶ τὰλλα πῶμα
μορφήσιν ἔχοντες; ἐγὼ μὲν γὰρ ὄσδεν οἰδῶ, πῶ
διαφέρῃ τὸ αὐτὸ δέσμα ἔχοντα ἢ ἄχοντα ματι-
γροσθῆναι ἢ ὄσδεν τὸ αὐτὸ σῶμα πᾶσι τοῖς τοιοῦτοις
E ἔχοντα ἢ ἄχοντα πολιορκηθῆναι, ἢ ἄφε-
σύνῃ πρὸς τῇ γένοιται ταυπηθῆναι ἢ σω-
μῆναι; τί δὲ, ὦ Αἰεσίππε, ὁ Σωκράτης ἔφη, ὄσδεν
δοκῆσιν τῇ τοιοῦτων διαφέρῃ τὰ ἑκάστα τῶν ἀνα-
σίων, ἢ ὄσδεν ἑκῶν πρῶτον, φάσιν αὐτὸ ποτε βί-
λοιο, καὶ ὄσδεν διψῶν, πῶμα, καὶ τὰλλα ὡσαύτως.
τῶ δὲ

De his con-
sule plus.
Theotum.

τα δ' εἰς ἀνάγκης ταῦτα πάροντι ὅτι ἐξέστιν, ὅποτ' ἀνβέλη, πᾶν εἶδος; ἐπεὶ τὰ ὀμνύοντες ὁμοῦ ἐκρύ-
 σίως (αλαμπωρῶν, ἐπ' ἀγαθῇ ἐλπίδι φροσῶν
 διφραίνε), οἷοί τ' ἀφεία θηράντες, ἐλπίδι τ'
 λήψασθαι ἠδέως μοχθοῦσι. καὶ τὰ μὲν τοιαῦτα
 ἀθλα τῶν πόνων μικροῦ πινος ἀξία ἔστι. τῆς δὲ
 ποιουῦτας, ἵνα φίλους ἀγαθοὺς κτήσωνται, ἢ ὁ-
 πως ἐχθρὸς χρωσῶν, ἢ ἵνα διωατοὶ γρόμιο-
 νοί, καὶ τοῖς σώμασι, καὶ τῇ ψυχῇ, καὶ τῇ εἰσότητι οἰ-
 κην καλῶς οἰκῶσι, καὶ τοῖς φίλοις δὲ ποιῶσι, καὶ
 τῇ πατρίδα διεργασῶσι, πῶς ὅτι οἶδα ὡς β
 χρῆ τῶτοις καὶ ποτὴν ἠδέως εἰς τὰ τοιαῦτα, καὶ ζῆν
 διφραίνοντες, ἀγαθὰ μὲν μὲν εἰσότητες, ἐπα-
 νεμῆτες ἢ καὶ ζῆλον μὲν ἔχοντες τῶν δῶρων; ἐπεὶ ὅ
 αἱ μὲν ῥαδιουργίαι, καὶ ἅπαντα τῶν ἀχρημα ἠδο-
 ναί, οὔτε σώματι δὲξίαν ἰκθύνει εἰσὶν ἐργάζε-
 σθαι, ὡς φασὶν οἱ γυμνασταί, ἔτε ψυχῇ ἔπιση-
 μῶν ἀξίολογον ὁδεμίαν ἐμποιοῦσιν αἱ ὅτι εἰς
 καρτερίας ἔπι μέλαι τῶν καλῶν τε καὶ ἀγαθῶν
 ἔργων ἐξικνήσθαι ποιοῦσιν, ὡς φασὶν οἱ ἀγαθοὶ
 αἰδρες. λέγει δὲ περὶ τῆς Ἡσίοδος

Τὴν μὲν γὰρ κακότητα καὶ ἰλαδὸν ἔστιν ἐ-
 λέσθαι (ναί)
 Ρηιδίως· λείη μὲν ὁδὸς, μάλα δὲ εἰργύη
 Τῆς δὲ ἀρετῆς ἰδρωτὰ θεοὶ παροπαρε-
 γεν ἔρηκθαι
 Ἀθάνατοι, μακρὸς ἢ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐπ'
 αὐτῶν,
 Καὶ βροχὸς ὁ παροπτον' ἐπὶ τῶν δὲ εἰς ἀκρον
 ἵκηται,
 Ρηιδίη δὲ ἠπείτα πέλας, χαλεπήσθαι ἔξοσα.
 μῦρτυρὲς ἢ καὶ ἐπίχρημος ἐν τῶδε
 --- τῶν πόνων

παρὰ οἱ
 θεοί.

Πωλοῦσιν ἡμῖν πρόματα τὰ γαλατὰ θεοί.
 καὶ ἐν ἄλλῳ ἢ τὸ πῶ φησὶν
 --- ὡ πόνυρε σὺ,

μῦθος
 male.

Μή μοι τὰ μάλα καὶ τῶν μᾶλο, μὴ τὰ σκληρῶν
 ἔχῃς.
 καὶ Προδικὸς ὁ σοφὸς ἐν τῷ συγγραμμάτι
 τῷ περὶ τῆς Ἡρακλέους, ὁσὸν δὴ καὶ πλείστοις
 ἔπι δείκνυται, ὡσαύτως περὶ τῆς ἀρετῆς ἀ-
 ποφαίνεται, ὡς πῶς λέγων, ὅσα ἐγὼ μὲν μνη-
 μῶν. φησὶ γὰρ Ἡρακλῆα, ἐπεὶ ἐκ παιδῶν
 εἰς ἡβῶν ὠρμάτο, ἐν ἧ οἱ νέοι ἠδὲ ἀνδραγαθῶν
 γιγνόμενοι δηλοῦσιν, εἴτε τὴν δὲ ἀρετῆς ὁδὸν
 βέλονται ἔπι τὸν βίον, εἴτε τὴν ἀκακίας, ἀξελθόντα εἰς ἡσυχίαν καὶ θῆσθαι, ἀπορεῖν
 ἢ ποτέραν τῶν ὁδῶν βράπηται. καὶ φανῶσαι αὐτῶν δύο γυναικας παροπτεῖναι μεγάλας, καὶ

At qui necessitate coactus hæc perfert, non potest, ubi vult, finē eis imponere? Deinde qui sponte perfert ærumnas, bona spe fretus lætatur, quemadmodū qui feras venantur, spe capiundi petlubenter laborat. Atque huiusmodi sane laborum præmia non magni pretij sunt, qui vero in hoc incumbunt, ut amicos bonos parent, vel hostes in potestatem suam redigant, vel probatis corporum animorumque viribus, familiam suam cum dignitate administrant, amicis profint, patriâ beneficiis adficiant: hos num debere ignoras & labores in huiusmodi rebus lubenter subire, & cum læticia vitam agere, sui primum animi ad probatione fretos, deinde laudatos, felicesque prædicatos ab aliis? Præterea molles viuendi rationes, nulloque negotio paratæ voluptates, neq; corpori bonam, parere constitutionem possunt, uti gymnasiōrū magistri loquuntur, neque indunt animo scientiam vllam, quæ alicuius pretij sit. At vero per tolerantiam exercitâ studia faciunt, ut ad honesta præclaraq; facinora perueniamus, quemadmodum egregij viri prædicant. Ait alicubi & Hesiodus,

Argine cum multo facilis se ignauia cuius offert. plana via est, aditus brevis eius ad ades. At virtutis iter sudore Di, obuallarunt. Longa quidem pariter, viaque ardua ducit ad ipsam, Asperitate graues aditus qua fronte recludit Prima: sed leuis est, superato vertice, tandem.

Atque hoc etiam Epicharmus his verbis testatur,

— Laboribus
 Dij cuncta protinus nobis vendunt bona.

Idem alio quoque loco inquit:

— heus ignaue tu,
 Non aucupere mollia, ne dura accidant.

Quin & Prodicus ille sapiens in libro, quæ de Hercule scripsit, & plurimis recitare solet, eadem ratione de virtute pronuntiat: hoc quodam modo, quantum equidem memini, dicens. Herculem ait, postea quæ exacta pueritia pubertatis iniret cursum, in qua iam adulescētes sui iuris fiunt, ac indicia præbēt, virtutisne via perrecturi sint ad vitam, an vero ignauix, egressum in tranquillum locum ibidem confedissee; ambigentem, ad utram se viam conuerteret. Tum mulieres duas, easque grandi statura, esse visas ad ipsum accedere; qua-

At Seneca. 12. p. 251, 34.

Meminit huius loci M. Tullius in lib. de offic. 1. nu. 118.

rum altera esset eleganti ac liberali vultu prædita, cuiusque corpus a natura munditie ornatum esset, oculi verecundia, gestus modestia, veste candida: altera educatione reddita obesa & tenera, sic ornata, colorem quod adtineret, vt candidior ac rubicundior videretur, quam esset: forma procerior visa, quam esset a natura: oculis apertis: veste tali, ex qua venustas maxime pelluceret. Eamdem sapius se contemplatam esse, ac num aliquis ipsam spectaret, considerasse: sæpenumero ad vmbra quoque suam respexisse. Postquam ad Herculem venissent propius, incessisse illam, de qua prius diximus, eodem modo: alteram vero, quæ vellet hanc anteuertere, cursu ad Herculem se contulisse, ac verbis his eum compellasse: Video te, mi Hercules, ambigere, quanam via te ad vitam conferas. Quapropter si me tibi amicam adiunxeris, ducam te ad iter iucundissimum ac facillimum: vt eorum, quæ suauia sunt, nihil non gustes, simulque omnis expertem molestiæ vitam exigas. Nam primum tibi neque bella, neque negotia curanda erunt; sed dispicies, quemnam tibi gratum vel cibum, vel potum inuenire possis: quid vel ad spectu, vel auditu, vel odoratu, vel tactu te delectare possit: quibus amoribus fruens, plurimum gaudeas: quo pacto quam mollissime dormias: qui absque labore minimo possis hæc omnia consequi. Quod si aliquando illa defectura, de quibus hæc percipies, suspicio sit: nihil est quod metuas, ne eo te deducam, vt hæc tibi laborando, variisque tum animi tum corporis ærumnis perferendis, paranda sint: sed aliorum laboribus tu frueris, nec ab vlla re abstinebis, de qua capi aliquid lucri possit. Nam equidem iis, qui mea vtuntur consuetudine, potestatem facio, vt vndecumque possint, vtilitatem capiant. Hæc quum audisset Hercules: Quod est, inquit, tibi nomen mulier? Illa vero: Amici mei, ait, felicitatem me adpellant: at qui oderunt obtrectando vocant ignauia. Quum interim altera mulier accessisset: Ego quoque, inquit, ad te venio, mi Hercules, quæ & parentes tuos noui, & quæ tua esset natura, in institutione animaduerti. De quibus equidem in eam spem venio, vt si ea, quæ ad me ducit, via incesseris: egregie tu præclaras & honestas res geras,

Voluptatis ad Herculem oratio.

Oratio Virtutis.

τὴν ἡγήσαντάς σε, καὶ τὴν φύσιν τὴν σὺν ἐν τῇ παιδείᾳ καταμαθοῦσα. ἔξ ὧν ἐλπίζω, εἰ τὴν πρὸς ἐμὲ ὁδὸν βράποιο, σφόδρ' αἶ σε τῶν κελῶν καὶ σεμνῶν ἐργάτιν ἀγαθὸν γινέσθαι, καὶ ἐμὲ

τὴν μὲν ἑτέραν ὡς ἄνθρωπον τὴν ἰδεῖν καὶ ἐλθεῖν ἑλθόντων, φύσιν κεκοσμημένην ὅτι μὲν σῶμα κατὰ φύσιν, τὰ δὲ ὄμματα ἀδιδί, ὅτι δὲ ἄρμα σωφροσύνη, ἐδιδίτῃ δὲ λελυμένη τὴν δὲ ἑτέραν τετραμνημένη μὲν εἰς πολὺ ἄρμα τε καὶ ἀπαλόγητα, κεκαλλωπισμένη ὅτι μὲν χροῖα, ὡς ἰε λελυμένη τε καὶ ἐρυθροτέρα τῶν ὀπίσθους δοκεῖν φαίνεσθαι, ὅτι δὲ ἄρμα, ὡς ἰε δοκεῖν ὀρθότεραν τῆς φύσεως εἶναι. τὰ δὲ ὄμματα ἔχον ἀναπεπλημένα, ἐδιδίτῃ ὅτι ἔξ ἧς αἰμαλίσα ὄρεα ἀφ' ἑλπίσιν. κατασκευαῖα τὴν δὲ αἰμαλίσα μὲν ἐαυτῶν, ὅτι σκεπτεῖν δὲ καὶ εἰς ἄλλοις αὐτῶν γὰρ. πολλάκις δὲ καὶ εἰς τὴν ἐαυτῆς σκιά ἀποβλέπειν. ὡς δὲ τὴν ἐγγύτητο πλησιέστερον τῶν Ἡρακλέους, τὴν μὲν πρὸς ἀνὴρ ῥητέϊσαι ἰέναι τὸν αὐτὸν ἔχον τὴν δὲ ἑτέραν, φάσασαι βουλομένην, πρὸς δραμῶν τῶν Ἡρακλῆος, καὶ εἰπεῖν. ὄρω σε, ὦ Ἡρακλῆος, ἀπορροῦσα ποῖαν ὁδὸν ὅτι τὸν βίον βράπη. εἰ δὲ οὐκ ἐμὲ φίλῳ ποιήσης, ὅτι τὴν ἡδίστην τε καὶ ῥάστην ὁδὸν ἄξω σε, καὶ τῶν μὲν τερπνῶν ἑσθίουσιν ἀγευστος ἔσθῃ, τῶν δὲ χαλεπῶν ἀπειρος ἀφαιώσῃ. πρὸς τὸν μὲν γὰρ ἔχον πολέμῳ, ὅτι δὲ παραγμάτων φρονιτῆς, ὅτι ἀσχετοῦ μῆκος τὴν δὲ εἶσθῃ, τί αἰ κεκοσμημένον ἢ σιτίον, ἢ ποτὸν ἀίρεσις, ἢ τί αἰ ἰδῶν, ἢ τί ἀκρύσας τερφθῆεις, ἢ τίνων ὀσφραϊνόμῆκος, ἢ ἀσπτόμῆκος ἡδαιίς, τίσι δὲ παιδικῆς ὀμιλῶν μάλις αἰ ἀφρονιτῆς, καὶ πῶς αἰ μαλακώτατα καθεύδεις, καὶ πῶς αἰ ἀπονώτατα τούτων πόρτων τυγχάνεις. εἰ δὲ ποτε γρήταί τις ὑποψία ἀποδύεως, ἀφ' ὧν ἔσαι ταῦτα, οὐ φόβος, μή σε ἀγάθῳ ὅτι ὁ πονοῦντα καὶ ἀλαμπροῦντα τῶν σῶματι καὶ τῇ ψυχῇ ταῦτα περιζέσθαι. ἀλλ' οἷς αἰ οἱ ἄλλοι ἐργάζονται, τούτοις σὺ χρῆσθαι, ὅτι δὲ ἀπεχόμενος, ὅτι αἰ διωκτὸν ἢ τι κερδῆσαι. πῶς γὰρ ὡφελῆσθαι τοῖς ἐμοῖς ἔξω ὁδοῖν ἐξοισίαν ἔγωγε παρέχω, καὶ ὁ Ἡρακλῆος ἀκρύσας ταῦτα ὡ γυνῆς, ἔφη, ὄνομα δὲ σοι τί ἔστιν; ἢ δὲ, οἱ μὲν ἐμοῖ φίλοι, ἔφη, καλοῦσιν με βίδαμονίαν. οἱ δὲ μετρωτῆς με, ὑποκρινόμενοι ὀνομάζουσιν με κακίαν. καὶ ἐν τούτῳ ἢ ἑτέρα γυνὴ πρὸς ἐλθοῦσα εἶπεν. καὶ ἐγὼ ἦκα πρὸς σε, ὦ Ἡρακλῆος, εἰδὴ ἔα τῆς παιδείας καταμαθοῦσα. ἔξ ὧν ἐλπίζω, εἰ τὴν πρὸς ἐμὲ ὁδὸν βράποιο, σφόδρ' αἶ σε τῶν κελῶν καὶ σεμνῶν ἐργάτιν ἀγαθὸν γινέσθαι, καὶ ἐμὲ

ἐγγύτητο πλησιέστερον

διδίτῃ

καὶ ἐμὲ ἐπὶ πολὺ ὀνημοτέραν, καὶ ἐπὶ ἀγα-
 θοῖς ἀγαθωπετέραν φανέωμαι. οὐκ ἔξαπα-
 τήσω δὲ σε παρομοίως ἡδονῆς, ἀλλ' ἢ ὡς οἱ
 θεοὶ διέθεσαν, τὰ ὄντα διηγήσομαι μετ' ἀλη-
 θείας. τῷ γὰρ ὄντων ἀγαθῶν καὶ καλῶν οὐ-
 δὲν αὐτὸ πόνου καὶ βπιμελείας θεοὶ διδάσιν
 ἀνθρώποις· ἀλλ' εἴτε τῶς θεοῖς ἴλεως εἶναι σοι
 βούλη, θεραπείαν τῶς θεοῖς· εἴτε ὑπὸ φί-
 λων ἐθέλεις ἀγαπᾶσθαι, τῶς φίλοις βερ-
 γητέον· εἴτε ὑπὸ τίνος πόλεως βπιθυ-
 μεῖς ἡμᾶσθαι, τὴν πόλιν ὠφελιτέον· εἴτε
 ὑπὸ τῆς ἐλλάδος πάσης ἀξιοῖς ἐπὶ δρετῇ
 θαυμάζεσθαι, τὴν ἐλλάδα πειρατέον· ὡς
 ποιῆν· εἴτε τὴν γῆν φέρῃ σοι βούλη καρποῖς
 ἀφθόοις, τὴν γῆν θεραπείαν· εἴτε ὑπὸ
 βοσκημάτων οἷός σε πλουτίζεσθαι, τῷ βο-
 σκημάτων βπιμελητέον· εἴτε ἀπὸ πολέ-
 μου ὀρμᾶς αὐξέσθαι, καὶ βούλη διώασθαι
 τῶς τε φίλοις ἐλδοθεροῦν, καὶ τῶς ἐχθροῖς
 χροδασθαι, τὰς πολεμικὰς τέχνας αὐτὰς τε
 ὡς τῷ βπιμελητέον μαθητέον, καὶ ὡ-
 πως αὐταῖς δὴ χρῆσθαι, ἀσκητέον. εἰ δὲ καὶ
 τὰς σῶμα βούλη διώασθαι (εἴ), τῇ γνῶμη
 ὑποπρεπὲν ἐπιτέον ὅ σῶμα, καὶ γυμναστέον
 σὺ πόνους καὶ ἰδρωτὶ. καὶ ἡ κακία ὑπολα-
 βόσα εἶπεν, ὡς φησι Περσίδης· ὀνομασθεὶς ὡς Ἡ-
 ράκλῆς, ὡς χαλεπὴν καὶ μακρὰν ὁδὸν ἔπι-
 τὰς ἀφροσύνας ἢ γνῶμη σοι αὐτὴ διηγεί-
 ται; ἐγὼ δὲ ῥαδίαν καὶ βραχέα ὁδὸν ἔπι-
 τὴν ὕδαμονίαν ἄξω σε. καὶ ἡ δρετὴ εἶπεν·
 « ὦ τλήμων, τί δὲ σὺ ἀγαθὸν ἐχθρῶν; ἢ τί ἡδὺ οἱ-
 « ἴδα, μηδὲν τούτων ἕνεκα παρὰ τὴν ἐθέλου-
 « σα; ἢ τίς ὅσδε τὴν τῶν ἡδέων βπιθυμίαν ἀνα-
 « μέρῃς, ἀλλὰ τὸν βπιθυμῆσαι, πρῶτον ἐμ-
 « πὶ πλασσαι, τὸν μὲν πεινῆν, ἐσθίουσθαι, πρὶν
 « ἀσθεῖν καὶ δεινῆν, πίνουσθαι. τῆ καὶ ἴνα μὲν ἡδέως φά-
 « γῃς, ὅσοποιός μὴ χρομωμένη ἴνα δὲ ἡδέως πί-
 « νῃς, οἷοις τε πολυτελῆς ὡς ἀσθιδάξῃ, καὶ
 « τῶς θεοῖς χρονα ἀειθέουσα ζητεῖς. ἴνα ὅ κα-
 « θυπνώσης ἡδέως, οὐ μόνον τὰς τροφίμας μα-
 « λαχάς, ἀλλὰ καὶ τὰς κλίνας καὶ τὰ ὑπόβα-
 « θρα τὰς κλίνας ὡς ἀσθιδάξῃς· οὐ γὰρ ἀπὸ
 « ὅ ποιῆν, ἀλλὰ ἀπὸ ὅ μὴ δὲν ἐχθρῶν, πὶ ποιῆς, ὅ-
 « πινε βπιθυμῆς. τὰ δὲ ἀφροσύνας ὡς ὅ δεινῶς
 « ἀναγκάζῃς, πρῶτα μὴ χρομωμένη, καὶ τῆ γυναιξὶ τοῖς ἀνδράσι χρομωμένη. οὐ γὰρ παιδῶν τῶς
 « σαι τῆς φίλοις, τῆς μὲν νυκτὸς ὑβρίζουσα, τῆς ὅ ἡμέρας ὅ χρομωμάτων κατὰ χρομίζουσα»

Atque ego longe honoratior, bonorumq;
 gratia illustrior videar. Neque vero te de-
 cipiam voluptatis procemiis, sed ex insti-
 tuto diuino res ipsas vere commemorabo.
 Nam quæcumque bona sunt ac præclara,
 eorum nihil sine labore ac studio Di-
 uminibus largiti sunt: omninoque siue De-
 os esse propitios tibi vis, colendi sunt tibi:
 seu ab amicis vis diligi, beneficiis amici
 sunt adficiendi: siue ab vrbe aliqua vis ho-
 norem consequi, necesse est aliquid illi v-
 tilitatis adferas: seu apud vniuersam Græ-
 ciam virtutis nomine vis esse in admirati-
 one, de hac vt bene promereare, conan-
 dum erit: siue terram tibi fructus vberes
 ferre vis, colenda erit: seu a iumentis opes
 tibi quærendas putas, necesse est iumen-
 torum curam habeas: siue bello res tuas
 amplificare desideras, eamq; potestatem
 consequi vis, vt & amicos in libertatem vin-
 dices, & hostes tibi subiicias, nō solum ar-
 tes bellicæ tibi ab earum peritis discendæ
 sunt, sed etiam percipiendum exercitatio-
 ne, quo pacto fit iis vtendum. Denique si
 etiam corpore vis esse robustus, necesse est
 corpus adsuè facias ad parendum animo,
 perq; labores ac sudorem exerceas. Tum
 eius sermonem excipiens ignauia, quem-
 admodum Prodicus ait: Videsne, inquit,
 mi Hercules, quam longam ac difficilem
 viam ad delectationes hæc tibi mulier ex-
 ponat? ego vero facili breuique ad beati-
 tatem itinere te ducam. Et virtus: Mife-
 ra, vero tu, ait, quid boni habes? quam de-
 lectationem nosti? quum nihil horum
 causa facere velis? quum iucundorum
 adpetitum non expectes, sed prius et-
 diam, quam adpetas, omnibus repleare?
 priusquam esurias, comedis: priusquam
 sitias, bibis: atque vt suauiter comedas,
 obsoniorum structores excogitas: vt suauiter
 bibas, magno sumtu vina tibi com-
 paras, ac per æstatem niuis querendæ cau-
 sa circumcurstas: vt suauiter somnum
 capias, non stragula tantum mollia, sed et-
 iam lectulos, lectulorumque fulcra paras.
 Non enim propter labores somnum adpe-
 tis, sed quia nihil est tibi quod agas. Vene-
 rem vero prius, quā ea indigeas, omni co-
 natu & arte impellis, & tram feminarū ad
 hoc opera, quam virorum vteris. Sic enim
 amicos tuos instituis, noctu stupris pollu-
 ens; & vtilissima diei parte somno obrues.

atet Clem. 2. Strom. p. 175, 17.

Lectio marginis

Quumque sis immortalis, a diis quidem A
 reiecta es, ab honestis autem hominibus
 probro adficeris. Iam quod omnium au-
 ditu iucundissimum est, tuam ipsius lau-
 dem nullam audis; nec quod spectaculum
 iucundissimum est, spectare potes: Quip-
 pe nullum unquam honestum facinus tuum
 vidisti. Quis vero tibi aliquid dicenti fi-
 dem habeat? Quis rei alicuius egenti quid-
 quam suppeditet? Quis mentis compos tuæ
 fodalitatis cœtu contineri audeat? quum
 tui, si iuvenes sint, corporibus sint debiles;
 prouectiores facti, animis desipiant. Dum
 iuuenilis ætas adest, absque labore nitidi
 victitant; cum labore squallidi, senectam
 ætatem transeunt: anteactorum eos pudet,
 agendorum onus haud sustinet: iucundis
 in iuuentute cursu quasi peragratis, in se-
 nectutem molesta referuat. Ego vero cum
 diis verfor, cum hominibus honestis ver-
 for: nec vllum præclarum facinus, siue di-
 uinum, seu humanum, absque me perpé-
 tratur. Maxime omnium a diis, & homini-
 bus, quibus par est, honoribus adficio; ar-
 tificibus cura laborum socia, fida domo-
 rum custos heris, opitulatrix benigna ser-
 uis, in laboribus pace curandis adiutrix e-
 gregia, constans in negotiis bellicis auxi-
 liatrix, amicitie consors optima. Perceptio
 cibi & potus vt amicis meis delectationem
 adfert, sic elaborati nihil habet. Expectat
 enim, donec adpetant. Idem somnum ca-
 piunt suauiore, quam otiosi; ac neq; ex-
 citatos se moleste ferunt, neq; somni cau-
 sa, quæ agenda necessario sunt, omittunt.
 Iuuenes senum laudibus gaudet, senes iu-
 uenum honoribus delectantur. Idem re-
 rum olim gestarum memoriam iucunde
 repetunt, nec minori cum voluptate præ-
 sentia curant, quum quidem mea causa diis
 accepti sint, amicis cari, magno apud suam
 quisque patriam in pretio. Deniq; quum
 finis a fato præstitutus adest, non inhono-
 rati iacent, obliuioni traditi: sed ita florent,
 vt cum memoria sui posteritatis æternæ lau-
 dibus fruuntur, perpetua sui memoria ce-
 lebrati florent. Huiusmodi, mi Hercules,
 parentum suboles fortium, laboribus ex-
 anclatis; licet ea felicitate potiari, quæ ab
 omnibus tantopere prædicatur. Hoc quo-
 dam modo Prodicus. Herculem a virtute
 institutum fuisse commemorat. Senten-
 tias quidem ipsas multo magis magnificis
 verbis, quam ego nunc fecerim, ornauit.
 Quamobrem, mi Aristippe, te quoque æ-
 quum est hæc cum animo tuo perpenden-
 tem id operam dare, vt etiam futuri vitæ temporis curam aliquam habeas. Ceterum

ἀθάνατος ἔσσαι, ἐκ θεῶν μὲν ἀπέρριψαι, ὑπὸ
 τῶν ἀνθρώπων ἀγαθῶν ἀτιμάζει. ἔστι δὲ τῶν πρῶτων ἡ-
 δίσου ἀκέραιος, ἐπαίνας ἑαυτοῦ ἀνήκους εἶ, καὶ
 ἔστι τῶν πρῶτων ἡδίστου θεάματος ἀθέατος. ὁ δὲ γὰρ
 πῶποτε σαυτὸν ἔργῳ καλὸν τεύεσσαι. τίς δὲ αἰ-
 ἰοίεσθαι τί πιθεύσσει; τίς δὲ αἰδέσθαι τίνος
 ἐπαχέσσει; ἢ τίς αἰεὶ φρονεῖν ἔσθαι ἅσασθαι ὁ-
 μῆσθαι εἶ; οἱ νέοι μὲν ὄντες, τοῖς σώμασιν ἀ-
 δυνάστοι εἰσὶ, ὡρεσούτεροι δὲ ἡρόδομοι, τῶν ψυ-
 χῶν ἀνόητοι ἀπόνως μὲν λιπαροὶ εἶναι νεότητος
 βεφρόδομοι, ἔπιπόνως δὲ ἀύχμηροὶ εἶναι γήρας
 ὡρεῶντες τοῖς μὲν πεπραγμένοις ἀιχμώμε-
 νοι, τοῖς δὲ ὡρεστούμοις βαρυνόμενοι τὰ μὲν
 ἡδέα ἐν τῇ νεότητι διαδραμόντες, τὰ δὲ χαλε-
 πὰ εἰς τὸ γῆρας ἀποτέλλουσι. ἐγὼ δὲ σιωῶμι μὲν
 θεοῖς, σιωῶμι δὲ ἀνθρώποις τοῖς ἀγαθοῖς. ἔργον
 δὲ καλὸν ἔτεθον, οὔτε ἀνθρώπινον, χωρὶς ἐμοῦ
 γίγνηται. ἡμῶν δὲ μάλιστα πρῶτων καὶ ὡρεῶν
 θεοῖς, καὶ ὡρεῶν ἀνθρώποις, οἷς ὡρεσθήκη, ἀγα-
 πητὴ μὲν σωεργὸς τεχνίταις, πιστὴ δὲ φύλαξ
 οἰκῶν δεσποταῖς, δὲ μὲν δὲ ὡρεσάτης οἰκέ-
 ταις, ἀγαθὴ δὲ συλλήπτρια τῶν ἐν εἰρήνῃ πόνων,
 βέβαια δὲ τῶν ἐν πολέμῳ σύμμαχος ἔργων, ἀ-
 εἰσὴ δὲ φιλίας κρινώνος. ἐστὶ δὲ τοῖς μὲν ἐμοῖς φί-
 λους ἡδέα μὲν καὶ ἀπαρῶν σίτων καὶ ποτῶν
 ἀπόλαυσις, ἀνέχον γὰρ, ἕως αἰεὶ ἐπιθυμῶσιν
 αὐτῶν. ὕπνος δὲ αἰεὶ παρῆστι ἡδίων, ἢ τοῖς ἀ-
 μύθοις. καὶ ἔτε ἀπολιπόιτες αὐτὸν ἀφῶν, ἔτε
 εἶναι ἔτον μετὰ σὶ τὰ δέοντα ὡρεσθήκη, οἱ μὲν
 νέοι τοῖς τῶν ὡρεσούτερον ἐπαίνοισι χαίρουσιν, οἱ
 δὲ γράτεροι τῶν νέων τιμῆς ἀδύον. καὶ ἡδέως
 μὲν τῶν παλαιῶν ὡρεσέων μέμνηται, δὲ τῶν
 παρῶν ἡδὸν ὡρεσθῆναι, δι' ἐμὲ φίλοι μὲν
 θεοῖς ὄντες, ἀγαπητοὶ δὲ φίλοις, τίμοι δὲ παρῶ-
 σιν. ὅταν δὲ ἔλθῃ τὸ πεπρωμένον τέλος, ἔμει-
 λήθῃς ἀπμοί κένται, ἀλλὰ μὲν μνήμης τῶν αἰ-
 χρονον ὕμνῶν μὲν θαλάσσι. τοιαῦτά σοι, ὡ παῖ
 ὡρέων ἀγαθῶν Ἡρακλῆς, ἐξέσθαι διαπονήσαι-
 μὲν τῶν μακαριστάτην βίον ἀμολία κεντή-
 σθαι. ἔτω πως διώκη Προδικὸς πῶν ἔσθαι ἀ-
 ρετῆς Ἡρακλῆς παίδουσιν ἐκόςθησε μὲν τοῖς
 τῶν γνώμας ἐπὶ μεγαλοτέροις ῥήμασιν, ἢ ἐ-
 γὼ νῦν. σοὶ δὲ οὐκ ἀξίον, ὡ ἀείσιππε, τῶν
 εἰδυμῶν μὲν πρῶτα πῶν καὶ τῶν εἰς τὸ μέλ-
 λοντα χρονον τῶν βίου φρονήσῃ. ἀμύδομῶς
 δὲ ποίη

Dionys. L. p. 59.

Socrati ad Lampro- clem filiū, de ingrati- tudine er- ga patrem.

δέ ποτε Λαμπρόκληα τὸν παρσβύτατον ἕον
 εἰς τὴν πατρὸς τὴν μητέρα χαλεπαίνοντα· εἶπέ
 μοι, ἔφη, ὦ πάτερ, οἶδά σε πῶς ἀνδρόποισ ἀχα-
 εῖς καλουμένοις; καὶ μάλα, ἔφη, ὁ νεανί-
 σκος. καὶ ἀμεμάθητος οὖν τὴν τί ποιούσας
 τὸ ὄνομα τῆτο ἀποκαλοῦσιν; ἔγωγ, ἔφη. τὴν
 γὰρ δὲ παθόντας, ὅταν διωάμνοι χάριν ἀπο-
 δοῦναι, μὴ ἀποδοῦσιν, ἀχάεις καλοῦσιν.
 ὁκοῦν δοκῶσί σοι εἰ τοῖς ἀδίκους καὶ ἀλογί-
 ζοῦσιν τὴν ἀχάεισιν; ἔμοιγ, ἔφη. ἡδὴ δὲ πο-
 τε ἐσκέψω, εἰ ἄρα ὡς τὸν δὲ ἀδρα ποδίζοσιν
 τὴν μὲν φίλους, ἀδίκον εἶ) δοκῶ, τὴν δὲ πολε-
 μίαι, δίκον εἶ), καὶ τὸ ἀχάεισιν παρὸς μὲν
 τὴν φίλους ἀδίκον ὄσιν, παρὸς τὴν πολεμίαις,
 δίκον; καὶ μάλα, ἔφη καὶ δοκῶ μοι, ὅφ' ἔσ' αὖ τις
 δὲ παθῶν, εἴτε φίλου εἴτε πολεμίαι, μὴ πει-
 ρᾶται χάριν ἀποδοῦναι, ἀδίκος εἶ). ὁκοῦν,
 εἴγε οὕτως ἔχ' τῆτο, εἰλικρινῆς τις αὖ εἴη ἀδι-
 κία ἢ ἀχάεισιν; σιωποῦσιν. ὁκοῦν ὅσ' αὖ
 αὖ τις μείζω ἀγαθὰ παθῶν μὴ ἀποδοῦναι χά-
 ριν, ὅσ' αὖ ἀδικώτερος αὖ εἴη. σιωπῶσιν καὶ ἔ-
 το. τίνας οὖν, ἔφη, ὑπὸ τίνων εὐεργετῶν αὖ μεί-
 ζονα ἐεργετημένοις, ἢ παῖδας * ἀπὸ γυ-
 νέων, οἷς οἱ γονεῖς ἐκ μὲν ὁκῶ ὄντων ἐποίησαν
 εἶ), ὅσ' αὖ ταῦτα ἢ καλὰ ἰδεῖν, καὶ ὅσ' αὖ τῶν ἀγα-
 θῶν μεταχεῖν, ὅσα οἱ θεοὶ παρέχοσι τοῖς ἀν-
 δρόποισ. ἀ δὴ καὶ οὕτως ἡμῖν δοκῶ πρὸς ἀ-
 ξία εἶ), ὡς ἐπεὶ πρῶτες τὸ καλὸν πεῖν αὖ τα πρῶ-
 τῶν μάλα φέρωμεν. καὶ αἱ πόλεις ἔπι τοῖς
 μεγίστοις ἀδικήμασι ζημίαι θάνατον πεποιή-
 κασιν, ὡς ὁκῶ αὖ μείζονος κακῶς φόβου τὴν ἀ-
 δικίαν παύσονται. καὶ μὲν οὐ τῶν γε ἀφροδι-
 σίων ἕνεκα παιδοποιεῖσθαι τὴν ἀνδρόποισ
 ὑπολαμβάνοις· ἐπεὶ τῆτου γε τῶν ἀπολυ-
 σόντων μεσῶν μὲν αἱ ὁδοὶ, μεσῶν δὲ τὰ οἰκήμα-
 τα. φανεροὶ δὲ ἔσμεν καὶ σκεπόμενοι, ὅσ' ὁποῖων
 αὖ ζωακῶν βέλτερος ἡμῖν τέκνα γήροισι, αἷς
 σιωπῶσιν τεκνοποιούμεθα. καὶ ὁ μὲν αὖ ἄνθρω-
 πῶν τε τὸ σιωπῶσιν τεκνοποιήσουσιν αὖ ταῦτα
 καὶ τοῖς μέλλοισιν ἔσθαι παρὸς τὸν πατέρα
 σκεπόμεθα πρῶτα, ὅσα αὖ οἶηται σιωπῶσιν αὖ τοῖς
 παρὸς τὸν βίον, καὶ ὅσ' αὖ τα ὡς αὖ διώηται πρῶ-
 σα· ἢ ὅσ' αὖ γυνὴ ὑποδύσασθαι τὴν φέρει τὸ φορ-
 τίον τῆτο, βαρυνόμεν τὴν καὶ κινδυνώου-
 σα παρὸς τὸν βίον, καὶ μεταδιδούσα τὴν ἔσθαι, ἢ
 καὶ αὖ τὴν φέρειται, καὶ σιωπῶσιν πολλῶν πόνου διενέγκασα καὶ τεκνοῦσα, φέρει τὴν καὶ ὅσ' αὖ μελείται,

A quum animadvertisset aliquando Lam-
 proclum filiū suum, natu maximum, matri-
 suæ succensere: Dic mihi ait, mi fili, nosti-
 ne quosdam homines, qui adpellantur in-
 grati? Omnino, inquit adolescens. Anim-
 advertisti ergo, quid illi faciāt, quibus hoc
 nomen tribuunt? Vero, ait. Nam illos in-
 gratos vocāt, qui adfecti beneficii, quum
 referre gratiam possint, non referunt. Er-
 go tibi videtur ingratos ad iniustorum ho-
 minum numerum referre? Mihi quidem,
 inquit. Verum considera sine, inquit, an
 quemadmodū amicos in seruitutem redi-
 gere iniustum esse videtur, hostes autem,
 iustum; sic etiam erga amicos ingratiū ex-
 hibere sese iniustū sit, erga hostes autem,
 iustum? Omnino, inquit, adeoque mihi
 videtur iniustus esse, quicumque vel ab a-
 mico, vel ab hoste, beneficiis adfectus, gra-
 tiam ut referat non enixe dat operam. Er-
 go si res ita se habet, mera scilicet iniuria sit
 ingratitude, necesse est. Illo adficiente:
 Quanto quis igitur maioribus beneficiis
 acceptis gratiam nō retulerit, tanto erit in-
 iustior. Hoc etiam quum fatererur: Quos
 autem, ait, a quibus reperire possimus ma-
 ioribus adfectos beneficiis, quam liberos
 a parentibus? Quibus quum antea non es-
 sent, parentes existendi causa fuerunt, at-
 que tot præclaras ut res cernerent, tot bo-
 norum participes fierent, quot bona ho-
 minibus dii suppeditant. Quæ sane bona
 usque adeo maximi facienda ducimus, ut
 omnes in primis eorum amissionem refu-
 giamus. Ciuitates quoque maximis scele-
 ribus mortem pœnæ loco decreuerunt,
 quod cuius alterius grauioris mali metu
 iniustitiā coercerent, non reperirent. Nec
 vero homines rei veneræ causa liberos
 procreare existimes. Nam ei remedium
 quæ adferant, tum in viis confertim re-
 periuntur, tum in lupanaribus. Præterea
 manifestum est, considerare nos, ex cu-
 iusmodi mulieribus liberos optimos sus-
 cipere possimus, quibuscum congressi li-
 beris operam damus. Ac vir quidem eam,
 quæ in procreatione ipsum adiuvat, nu-
 trit; liberisque nascendis præparat omnia,
 quæcumque ad vitam degendam eis con-
 ductura putat, eaque quam potest plu-
 rima: mulier vero exceptum onus hoc
 gestat cum grauiamine, vitæque pericu-
 lo; alimentumque suppeditans, quo ali-
 tur & ipsa, posteaquam magno cum la-
 bore gestauit, ac peperit; tum nutrit,

ὑπο

ὁτι πικρὸν ποιεῖται

Ceterum di...

nullo sane beneficio prius adfecta, tū cura A
 sua complectitur infantē, non adgnoscentem, a quo beneficium accipiat, neque valentem indicare, quibus rebus egeat; sed ipsa quid ei cōducatur, ac gratum esse possit, coniectura colligens, abunde suppeditare nititur, & longo nutrit tempore, ac noctes diesque labores perfert; quam pro his gratiam reportatura sit, ignorans. Neque tantum nutrire sufficit, sed etiā ubi ad discendum aliquid idonei videntur esse liberi, si qua parentes ipsi tenēt ad vitam vtilia, docent: quibus vero docendis alium magis idoneum esse putant, ad hunc eos magno cum sumtu mittunt, omniq; conatu dant operam, vt liberi reddantur, quātum eius fieri potest, optimi. Ad ea subiecit adolescens: Tamen si hæc omnia fecerit, aliaque his multo plura, nemo tamen eius asperitatem perferre possit. Et Socrates: Vtrum existimas, inquit, toleratu esse difficilius, feræne sæuitiam, an matris? Equidem, inquit, matris arbitror, quæ sane talis sit. Ergone vniquam vel mordendo, vel recalci-trando telæsit? cuiusmodi a belluis multi perpeffi sunt. At enim profecto, inquit, ea loquitur, quæ quis audire vel ob omnem hanc vitam nolit. Tu vero quā multa, subiecit Socrates, intoleranda te huic negotia tum voce, tum factis, tū interdiu, tū noctu, a prima vsq; ætate molestando putas exhibuisse? Quantum doloris adtulisse, quoties ægrotares? At ego illi, ait, neq; dixi, neque feci quidquā, cuius ipsam puderet. Quid autē, inquit Socrates, molestius esse putas, tibine audire, quæ dicit ipsa; an histrionibus quum in tragædiis alter alterum extremis conuiciis profcindit? Enimuero arbitror eos, quia non existimant vel illum, qui redarguit, lædēdi causa redarguere, vel minantē damni alicuius inferendi causa minari, ex quo illa ferre animo. Tu vero, quum plane scias matrem, quæ dicit, non modo nihil mali cogitantem dicere, sed etiam optantem tibi tantum boni, quantum alij nulli, nihilominus iniquo es in illam animo? An existimas, male tibi matrem velle? Non equidem, inquit, hoc arbitror. Et Socrates: Ergone tu hanc, ait, quæ tui studiofa est, ac ægrotantis curam gerit, quantum maximam potest, vt valetudinem recuperes, ac re necessaria nulla egeas, præterque hæc multa diis bona pro te vouet,

ἔτε ὡς πεποιθῆνα ὁσδὲν ἀγαθόν, ἔτε γιγνώσκον ὁ βρέφος, ὃ φ' οὗτο δὲ πάρα, ὁσδὲ σιμῆ-
 νη δυνάμεινον οὗτο δὲ φησι· ἀλλ' αὐτὴ σοχαζο-
 μήνη τὰ τε συμφέροντα καὶ κεχρησμένα πεί-
 ρεται ἐκ πληρωῶν, καὶ βρέφει πολὺν χρόνον,
 καὶ ἡμέρας καὶ νύκτας ὑπομύουσα ποιῆν, ^{νοκτῆ}
 ὅσα εἰδῆνα τίνα τούτων χάριν ἀπολήψεται. καὶ
 ὅσα ἄρχει θρέψαι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐπειδὴν
 δόξωσιν ἰσχυροὶ εἶναι οἱ παῖδες μαθητῶν π, ἀ-
 μὴν ἀν' αὐτοῖς ἔχουσιν οἱ γονεῖς ἀγαθὰ πρὸς τὸν
 Ββίον, διδάσκεισιν· ἀ δὲ δὴ οἴονται ἄλλον ἰσχυ-
 ρώτερον εἶναι διδάσκειν, πέμποσι πρὸς τῶτον
 διαπορεύοντες, καὶ ὅτι μεθυσῶνται, πᾶντα ποι-
 οῦντες, ὅπως οἱ παῖδες τ' αὐτοῖς γήρωνται ὡς <sup>αὐτοῖς ἀ-
 γαστοῖ χί-
 νωνται</sup>
 διωκτῶν βέλτεροι. πρὸς ταῦτα ὁ νεανίσκος ἐ-
 φη. ἀλλὰ τοι εἰ ταῦτα πᾶντα πεποίηκε, καὶ ἄλ-
 λα τούτων πολλὰ πλάσια, ὁσδὲν αὐτὸ διώκειτο
 αὐτῆς ἀναχέουσα τὴν χαλεπότητα. καὶ ὁ Σω-
 κράτης· ποτέρα δὲ οἴει, ἔφη, θείου ἀχειό-
 τητα δις φορῶτερον εἶναι, ἢ μητρὸς; ἐγὼ μὲν οἶ-
 μου, ἔφη, τῆς μητρὸς τῆς γε τῆς αὐτῆς. ἦ δὲ πῶ-
 ποτε οὖν ἢ δακρύουσα κακὸν τι σοὶ ἔδωκεν, ἢ λα-
 κτίσασα; οἶα ὑπὸ θείων ἦδὲ πολλοὶ ἔπα-
 θον. ἀλλὰ νῆδία, ἔφη, λέγει ἀ ὅσα αὐτῆς ὅτι
 τὰ βίβη πᾶντι βούλοιο ἀκρύουσα. σὺ δὲ πόσα,
 ἔφη ὁ Σωκράτης, οἴει ταῦτα δις αἰεκέτα καὶ τῆ
 φωνῆ καὶ τοῖς ἔργοις ἐκ παιδίου δις κελαίνων
 καὶ ἡμέρας καὶ νυκτὸς πρὸς ἄματ' ὡς ἔτα-
 χεῖν; πόσα δὲ λυπητῶν κάμων; ἀλλ' ὁσδὲ
 πῶποτε αὐτῆς, ἔφη, οὐτ' εἶπα, οὐτ' ἐποίησα
 ὁσδὲν, ἐφ' ᾧ ἠγνώσθη. τί δὲ οἴει, ἔφη, χαλε-
 πώτερον εἶναι σοὶ ἀκρύουσαν αὐτὴν λέγει, ἢ τοῖς
 ὑποκριταῖς, ἔτι μὲν ἐπὶ τῆς βαρυδίας ἀλλή-
 λους τὰ ἔχαστα λέγουσιν; ἀλλ' οἶμαι, ὅτι
 ὅσα οἴονται τῶν λεγόντων οὐτε τὸν ἐλέγχον-
 τα ἐλέγχον, ἵνα ζημιώσῃ, οὐτε τὸν ἀπει-
 λουῦντα ἀπειλῆν, ἵνα κακὸν τι ποιήσῃ, ῥα-
 δίως φέροισι. σὺ δὲ τ' εἰδώς, ὅ, τι λέ- <sup>εἰ εἰδώς
 ὅπ' ἀ λέγει</sup>
 γαστοῖ ἢ μήτηρ, οὐ μόνον ὁσδὲν κακὸν νο-
 οῦσα λέγει, ἀλλὰ καὶ βουλομένη σοὶ ἀγαθὰ
 εἶναι, ὅσα ὁσδὲν ἄλλω, χαλεπώτερος; ἢ νομί-
 ζεις κακόνου τὴν μητέρα σοὶ εἶναι; οὐ δὴ-
 τα, ἔφη, τῶτό γε ὅσα οἶομαι. καὶ ὁ Σωκρά-
 τῆς· ὅκοιός, ἔφη, ταῦτά, ἄνωγει τέ σοι οὐ-
 σα, καὶ ὅτι μεθυσῶν ὡς μάλιστα διώκεται κάμωντος, ὅπως ὑγίαινης τε, καὶ ὅπως τῶν ὅτι-
 τηδείων μηδενὸς ἐνδεὴς ἔσῃ, καὶ πρὸς τούτοις, πολλὰ τοῖς θεοῖς ὑπομύου ἀγαθὰ ὑπὸ σοῦ,
 καὶ ὅτι

καὶ δὴ χάρις ἀποδιδόντας, χαλεπὴν εἶ) φησ; ἄνδρ' οἶμαι, εἰ τοιαύτω μὴ δυνάσασθαι φέρην
 μητέρα, ταχὺ γὰρ σε εὐδυνάσασθαι φέρην. εἰπέ
 δέ μοι, ἔφη, πότερον ἄλλον πῶς οἶδ' ἄν' ἔρα-
 πιδῆν; ἢ παρεσθιάσασθαι μηδενὶ ἀνδρῶπων
 περιεσθιάσασθαι φέρην, μηδὲ ἔπειτα, μήτε πεί-
 θεσθαι, μήτε στρατηγῶν, μήτε ἄλλω δ' ἄρχοντι;
 ναὶ μὰ δία ἔγωγε, ἔφη. ὁκοῦν, ἔφη ὁ Σωκρά-
 τής, καὶ τὰ γείτονα τ' βλάψῃ σὺ φέρην, ἵνα σοι
 καὶ πῦρ ἐλάτῃ, ὅταν τέτου δέη, καὶ ἀγαθὸν τέ σοι
 γίγηθ' ἢ συλλήπτωρ, καὶ αἰσιφρονοῦς ἄνθρωπος
 χηρῶν, δυνόικώς ἐγγύθεν βοηθῆ σοι; ἔγωγ', ἔφη, τί
 ὄ; σιωποῦντες, ἢ συμπλοῦν, ἢ εἰπερὶ ἄλλω ἐν-
 τυλῆαντες, ὅσδ' ἐν αἰσὶ ἀναφύονται φίλων ἢ ἑ-
 σθρὸν ἡμέτερον, ἢ καὶ τὸ πρῶτον δυνόικας οἶδ'
 δ' ἄν' ἔρασι μελεσθῆσθαι; ἔγωγ', ἔφη, εἴτα τέτων μὲν
 ἔρασι μελεσθῆσθαι παρεσθιάσασθαι, τ' ὅμητέρα τ'
 ἡδύτων μάλιστα σε φιλοῦσαν ὁκοῦ οἶδ' ἄν' ἔρα-
 πιδῆν; ὁκοῦ οἶδα, ὅτι καὶ ἡ πόλις ἄλλης μὲν
 ἀρεστίας ὁδοῦμας ἔρασι μελεσθῆσθαι, ὅσδ' ἐν δικά-
 ρῃ, ἀλλὰ ἑταίρων τῶν δὲ πεπονητότατος χάριν
 ὁκοῦ ἀποδιδόντας; εἰ δὲ τις γένεας μὴ ἔρα-
 πιδῆν, τέτω δίκῃ τε ἔρασι τήσῃ, καὶ ἀποδοκι-
 μάζουσα ὁκοῦ εἰ δ' ἄρχῃν τέτων, ὡς οὔτε ἀνὰ
 ἑσθρὸν δ' ἑσθρὸν ἡμέτερον, ὡς οὔτε ἀνὰ
 πύθοντος, οὔτε ἄλλο καλῶς καὶ δικαίως οὐ-
 δὲν ἀνὰ τέτου ἑσθρὸν ἡμέτερον; καὶ νῦν δία εἰ τις
 τ' γένεων τελευτήσαντων τοῖς τάφοις μὴ χρ-
 στήσῃ, καὶ τέτω ἑσθρὸν ἡμέτερον ἢ πόλις ἐν ταῖς τῶν
 δ' ἄρχοντων δοκιμασίαις. σὺ οἶω, ὦ παῖ, ἀνὰ σω-
 φρονίης, τῶν μὲν θεοῖς παρατήρησι σιγήν ἄνθρω-
 πῶν σοι εἶ) εἴπερ ἀρημέληκας τῆς μητρὸς,
 μή σε καὶ οὔτοι νομίσαντες ἀχάριστον εἶ) ὁκοῦ
 ἐθέλωσιν δ' εἶποιν τῶν δ' ἀνδρῶπων φυλάξῃ,
 μή σε ἀγαθόμηνος τ' γένεων ἀμελοῦντα πᾶν-
 τες ἀπὸμάσωσιν, εἴτα ἐν ἐρημίᾳ φίλων ἀνα-
 φαιῆς. εἰ γὰρ σε ἑσθρὸν ἡμέτερον πρὸς τῶν γ-
 νῆς ἀχάριστον εἶ), ὁδοῦμας ἀνὰ νομίσαντες, δ' σε
 ποιήσας χάριν ἀπολήψασθαι. Χαίρε φάσιντα
 δὲ πόλι καὶ Χαίρε κρατὴν ἀδελφῶ μὲν ὄντε
 ἀλλήλων, εἰ αὐτὰ δὲ γυνεῖσθαι, ἀγαθόμηνος
 ἀναφαιῆς, ἰδὼν τὸν Χαίρε κρατὴν. εἰπέ
 μοι, ἔφη, ὦ Χαίρε κρατὴν, οὐ δ' ἡ πόλι καὶ σὺ εἰ τῶν
 τοιούτων ἀνδρῶπων, οἱ χρησιμώτερον νομί-
 ζοῖσι χεῖρα, τῆ ἀδελφῶν, καὶ ταῦτα, τῶν
 ἀφ' ἑσθρὸν ὄντων, τῶν δ' ἑσθρὸν ἡμέτερον, καὶ τῶν μὲν, βοηθείας δεομένων, τῶν δ' ἑσθρὸν ἡμέτερον, βοηθῆν δεομένων.

Ac vota reddidit, favam esse dicis? Equidem
 ita statuo, si matrem eiusmodi ferre non
 possis, non posses te quæ bona sunt, ferre.
 Dic autem mihi, utrum tibi alium quem-
 piam colendum putas, an ita comparatus
 es, ut nemini hominū placere cupias, ne-
 minem sequi, nemini parere, siue sit impe-
 rator, siue magistratus alius? Cupio profe-
 cto, inquit. Ergo subiecit Socrates, etiam
 vicino placere vis, ut ignem accendat tibi,
 quum opus erit, teq; aliqua in te bona iu-
 uet, ac si quid aduersi accidat, e propinquo
 tibi beneuole succurrat? Velim equidem,
 ait. Quid autem? nihil interesse putas, co-
 mitem itineris, aut nauigationis, aut alium
 quemdam, in quem incidaris, amicum an
 hostem habeas, vel potius habendam pu-
 tas rationem eius etiam beneuolentiæ, quæ
 ab his proficitur? Sane puto, inquit. Ergo
 sic comparatus es, ut horum tibi ratio-
 nem habendam putes; matrem vero, quæ
 te plus omnibus hisce diligit, colendam ti-
 bi non existimas? An ignoras etiam ciuita-
 tem alterius quidē nullius ingrati-
 tudinis habere rationem, nec in eam actionē dare,
 sed susq; deque ferre, si beneficiis adfecti
 gratiam non referant: at si quis parentes
 non colat, eum vero pœna multare, reie-
 ctumque magistratus obire non pati, ac si
 neq; res sacræ pro republica religiose fieri
 queant hoc homine sacrificante, neque
 quidquam aliud ab eo perfici recte iusteq;
 possit? Etiam hoc profecto, si quis paren-
 tum mortuorum sepulcra non ornet, res-
 publica magistratum in examinibus in-
 quirat. Ergo tu, mi fili, si sapias, deos ipsos
 deprecaberis, ut ignoscant tibi, siquidem
 erga matrem negligens fuisti, ne te illi &
 ingratum esse existiment, & benefacere ti-
 bi nolint: & cauebis ad homines, ne hi te
 nullam animaduertentes parentū rationem
 habere, sic ignominia notet, ut amicos ha-
 bere te nullos in posterum pareat. Nam si
 te suspicabuntur erga parentes ingratum
 esse, nemo existimaturus est se pro benefi-
 ciis tibi præstitis gratiam reportaturum.
 Cæterum animaduertens aliquando So-
 crates Chærephontem & Chærecratem
 fratres, familiares suos, inter se dissidere,
 Equamprimum Chærecratem vidisset: Dic
 mihi mi Chærecrates, ait, num & tu ex eō-
 rum es hominum numero, qui vtiliorem
 esse pecuniam putant, quā fratrem; quam-
 quā illa mente careat, hic prudentia sit præ-
 ditus: illa ope indigeat, hic opitulari possit:

Socrates de
 amore fra-
 terno dis-
 putatio.

βελήση

ἢ ἀδελ-
 φῶν

denique pecuniæ multæ sint, frater autem vnus? Mirum hoc quoq; posse quem fratres suos sibi detrimento esse putare propterea, quod non etiã fratrum facultates possideat; at ciues sibi detrimento non esse arbitrari, quod ciuium bona non habeat: sed posse homines hac in parte ratiocinari, quod longe præster, vt aliquis cum multis habitans secure, quæ sufficiant, habeat; quam si solus ciuium facultatibus fruens, magno eas cum periculo possideat; in fratribus id ipsum ignorare. Ac seruos quidẽ emunt, qui possunt, vt laborum socios habeant: amicos parãt, quod opituloribus egeant: fratres autem negligunt, quasi ex ciuibus amici fieri possint, ex fratribus nõ possint. Atqui multum ad amicitiam momenti adfert, ex iisdem natum esse, multum communis educatio. Nam & feris quoddam eorum, quæ vna cum ipsis nutrita sunt, desiderium innascitur. Præterea ceteri quoq; homines honore maiori adficiunt illos, qui fratres habent; quam eos, qui a fratribus destituuntur, ac minus illos adgrediuntur. Tum Chærecrates: Enimvero mi Socrates, ait, si non magnum sit dissidium, fortasse ferendus sit frater, neq; ob exiguas causas fugiendus. Quippe fratrem, si talis sit, qualem esse conuenit, in bonis rebus pono; quemadmodũ tu quoque dicis. At vero si plane desit officio, quiduis aliud potius, quam frater: quamobrem quis ea, quæ fieri nequeunt, conetur? Et Socrates: Vtrum vero mi Chærecrates, inquit, nemini Chærephon placere potest, sicut & tibi non placet; an sunt nonnulli, quibus egregie placeat? Hac ipsa de causã mi Socrates, ait, æquum est illum mihi esse odio, quod aliis quidem placere possit, mihi vero vbi cumque adest, verbis ac factis detrimento potius, quam commodo sit. Ergone, ait Socrates, perinde atque equus homini imperito, qui vti eo conetur, damno est; sic & frater, quum quis eo vult vti, qui nesciat, est detrimento? Quonam modo erga fratrem, inquit Chærecrates, recte me gerere non norim, quum & verbis & facto benignus in alium esse possim, qui verbis itidẽ ac facto benignus erga me est? Contra vero tantum abest, vt in eum, qui & verbis & facto mihi molestiam vt exhibeat, dat operam, benigne me gerere verbo factoue possim: vt id ne quidẽ in animũ inducturus sim. Et Socrates: Mira vero narraß, inquit, mi Chærecrates, te, si canem ouiuũ habeas idoneũ custodiã,

κὺ παρὲς τοῦτοίς, τῶν μὲν, πλεόνων ἕωαρ-
 χόντων, τὸ δὲ, ἐνός; θαυμαστὸν ὅτι καὶ τὸτο, εἴ τις
 τὸς μὲν ἀδελφοὺς ζημίαι ἠγείται, ὅτι οὐ καὶ
 τὰ τῶν ἀδελφῶν κέκτηται, τὸς δὲ πολίτας ἔχ
 ἠγείται ζημίαι, ὅτι ἔχει τὰ τῶν πολιτῶν ἔχ
 ἀλλ' οὐ ταῦτα μὲν διδάται λογίζεσθαι, ὅτι διδάται
 κρητῆρον οὐ πολλοῖς οἰκιστοῖς, ἀσφδελῶς ἄρ-
 χουῦτα ἔχον, ἢ μόνον διατεταμένον τὰ τῶν πο-
 λιτῶν ἔπι κινδύνως πύρτα κέκτησθαι: ὅτι
 ὅ τῶν ἀδελφῶν ὁ αὐτὸς τὸτο ἀγνοοῦσι. καὶ οἰ-
 κέτας μὲν οἱ διδάται οἰκιστοῖς, ἵνα σινε-
 ροὺς ἔχωσι, καὶ φίλους κτῶνται, ὡς βοηθῶν θεό-
 μνοι: τῶν δὲ ἀδελφῶν ἀμελοῦσιν, ὡς ἄρ' ἐκ
 πολιτῶν μὲν γιγνομένων φίλους, ἄρ' ἀδελφῶν
 δὲ ἔπι γιγνομένων. καὶ μὲν παρὲς φίλια μέγα
 μὲν ἕωαρχῆ ὁ ἐκ τῶν αὐτῶν φιλία, μέγα
 ὅ δὲ ὁμοῦ βαφίωται. ἐπεὶ καὶ ποῖς θεοῖς πό-
 λος τις εἰγίγνεται τῶν σινεῶσθων. παρὲς δὲ
 τοῦτοίς, καὶ οἱ ἄλλοι αἰδέσθονται τιμῶσι τε μὲν
 λον τὸς σινεῶσθων, ὅτι τῶν ἀδελφῶν,
 καὶ ἠπὶ τὸς ἔπι κτῶνται. καὶ ὁ Χαιρεκρά-
 τος εἶπεν: ἀλλ' εἰ μὲν, ὡς Σωκράτης, μὴ μέ-
 γα εἶη ὁ ἀφ' ἄφορον, ἴσως αἰδέοι φέρει τὸν ἀ-
 δελφόν, καὶ μὴ μικρὰν ἔνεκα φάσθαι. ἀγα-
 θὸν γὰρ, ὡς ἄρ' καὶ σὺ λέγεις, ἀδελφὸς ὢν οἷ
 δέ. ὅποτε μὲντοι πύρτος ἐνδέοι, καὶ πύρ ὁ
 εἰσπύρτατον εἶη, τί αἰ τις ἔπι κτῶνται ἴσως ἀ-
 διδάται; καὶ ὁ Σωκράτης εἶπεν: ὅποτε δὲ,
 ὡς Χαιρεκράτης, ὁδὲν ἄρ' ἔσθαι διδάται Χαι-
 ρεφῶν, ὡς ἄρ' ὁδὲ σοι, ἢ ἔστιν οἷς καὶ πύρ ἀ-
 ρέσθαι; ἀφ' ἄρ' τὸτο γὰρ τοῖς, εἶπεν, ὡς Σωκράτης,
 ἀξίον ἔστιν ἐμὲ μισθῶν αὐτὸν, ὅτι ἄλλοις μὲν ἀρέ-
 σθαι διδάται, ἐμοὶ δὲ, ὅπου αἰ παρῆ, πύρτα-
 χὸς καὶ ἔργω καὶ λόγῳ ζημία μὲν ἄλλοις, ἢ ὡφέ-
 λος ἔστιν. ἀρ' οὐκ, εἶπεν ὁ Σωκράτης, ὡς ἄρ' ἴπ-
 πος τὰ ἀνέπισθμονι μὲν, εἰ κτῶνται ὅ τῶν ἀφ'
 ζημία ἔστιν, ἔτω καὶ ἀδελφὸς, ὅτῳ τις αὐτῶ
 μὴ ἔπι κτῶνται εἰ κτῶνται, ζημία ἔστι;
 πῶς δὲ ἀν' ἐγὼ, εἶπεν ὁ Χαιρεκράτης, ἀνέπισθ-
 μων εἶλω ἀδελφῶν κτῶνται, ἔπι κτῶνται γὰρ καὶ
 ὁ λέγειν τὸ δὲ λέγειν, καὶ ὁ ποιεῖν τὸ δὲ ποι-
 εῖν; τὸ μὲντοι καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ πύρτα μὲν ἐμὲ
 αἰσῶν, ἐκ αἰ διδάται μὲν ἔτ' ὁ λέγειν ἔτ' ὁ
 ποιεῖν, ἀλλ' ὁδὲ πύρτα σινεῶσθαι. καὶ ὁ Σωκράτης
 εἶπεν: θαυμαστὰ γὰρ λέγεις ὡς Χαιρεκράτης, τὸ εἰ κτῶνται
 κύνια μὲν, εἰ σοὶ ἢν ἔπι παρὲς ἀποῖς ἔπι κτῶνται, μὲν σοι
 καὶ τὸς

κὺ τὸς μὲν ποιμνίας ἠσπάζετο, σοὶ δὲ παροισιόντι
 ἐχάλεπαμεν, ἀμελήσας ἀν' ἔργα καὶ ἐπι-
 ρῶ δὲ ποιήσας παρ' αὐτὸν τ' δὲ ἀδελφὸν
 φησὶ μὲν μέγα ἀγαθὸν εἶναι, ὄντα παρὸς σε οἷς
 δὲ, ἐπίστασθαι ὁμολογῶν καὶ εὖ ποιεῖν καὶ εὐλέγειν,
 ἔκ' ὅτι χάρης μηχθμᾶσθαι, ὅπως σοὶ ὡς βέλτι-
 σος ἦ; καὶ ὁ Χαρεκράτης, δέδωκα, ἔφη, ὦ Σώ-
 κρατες, μὴ ἔκ' ἐγὼ ἐγὼ ἴσασάντων σοφίαι, ὡς
 Χαρεφῶντα ποιῆσαι παρὸς ἐμὲ οἷς δὲ καὶ μὲν
 ὁδὸν γε ποικίλον, ἔφη ὁ Σωκράτης, ὁδὸν
 χαλκὸν δὲ ἐπ' αὐτὸν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, μηχθμᾶσθαι. B
 οἷς δὲ καὶ σὺ ὅτι σάσαι αὐτὸς, οἷμαι ἀν' αὐτὸν ἀ-
 λόντα παρὸς πολλοὺς ποιῆσαι σε τ' ὅσα ἀφ' ἁ-
 νοίς, ἔφη, λέγων εἴ τι ἠσθησάμε φίλῳ ἐπι-
 σάμηνον, ὃ ἐγὼ εἰδὼς λέληθα ἐμαυτὸν; λέγε
 δὴ μοι, ἔφη, εἴ τινα τῶν γυναικῶν βούλοιο
 κατεργάσασθαι, ὅποτε θυοί, καλεῖν σε ὅτι δὲ
 πνον, τί ἀν' ποιήεις; δὴ λον ὅτι κατάρχοιμι ἀν-
 τὸ αὐτὸς, ὅτε θυοίμι, καλεῖν ἐκείνου. εἰ δὲ
 βούλοιο τῶν φίλων πινὰ παρ' ἐξείασθαι, ὅ-
 ποτε ἀποδημοίης, ὅτι μελεῖσθαι τῶν σῶν, τί C
 ἀν' ποιήεις; δηλονότι παρ' ἄλλοις ἀν' ἐξείασθαι
 ὅτι μελεῖσθαι τῶν ἐκείνου, ὅποτε ἀποδη-
 μοίη. εἰ δὲ βούλοιο ξείνον ποιῆσαι ὑποδέχε-
 σθαι παυτὸν, ὅποτε ἔλθοις εἰς τὴν ἐκείνου,
 τί ἀν' ποιήεις; δηλονότι καὶ τῶν παρ' ἄλλοις
 ὑποδεχθῆναι, ἀν' ὅποτε ἔλθοι ἀδελφῶν. καὶ
 εἴγε βούλοιο αὐτὸν παρ' ἐμαυτὸν ἀγα-
 παρῆν μοι ἐφ' ἀήκωμι, δηλονότι καὶ τῶν
 ἐκείνου δέοι ἀν' παρ' ἄλλοις αὐτὸν ἐκείνῳ ποιεῖν. πρῶτα
 δεῖα σὺ γε τὰ ἐν ἀνδράσι φίλῳ ὅτι σά-
 μνος πάλαι ἀπεκρύπτει. ἢ ὅπως, ἔφη, δεῖα,
 μὴ ἀγρὸς φαίης, εἰ ἀν' παρ' ἄλλοις τ' ἀδελφὸν
 δὲ ποιῆεις; καὶ μὲν πλείους γε δοκεῖ ἀνὴρ ἐπαίμα
 ἀξίος εἶναι, ὅς ἀφ' ἁνὴ τὸς μὲν πολεμίας κα-
 κῶς ποιεῖν, τὸς δὲ φίλοις εὐεργετῆρ. εἰ μὲν οὖν
 ἐδόκει μοι Χαρεφῶν ἠγεμονικώτερος εἶναι σοῦ
 παρ' ἄλλοις τ' ἔφυσιν αὐτῶν, ἐκείνον ἀν' ἐπ' ἐρώμην
 πείθην παρ' ἄλλοις ἐξείασθαι τὰ σε φίλον ποιῆ-
 σθαι. νῦν δὲ μοι σὺ δοκεῖς ἠγούμηνος μάλλον
 ἀν' ἐξείασθαι τῶν. καὶ ὁ Χαρεκράτης εἶ- E
 πεν' ἀτοπα λέγεις ὦ Σώκρατες, καὶ οὐδα-
 μῶς παρὸς σοῦ, ὅς γε κελύεις ἐμὲ νεώτερον
 ὄντα τ' κατ' ἀγνοῖα. καὶ τοι τῶν γε τῶν
 πᾶσιν ἀνδράσι πάναντία νομίζεσθαι, τ' παρ-
 σβύτερον ἠγεῖσθαι πρῶτος καὶ ἔργου καὶ λόγου.

A atque is pastoribus quidem blandiatur, in
 te vero adeuntem sauiat, ommissa iracundia
 malle benefaciendo eniti, vt eum mitiges:
 fratrem vero, quem magnum quoddam
 bonum ais esse, si se gerat, vt decet, non te
 operam dare, vt longe tibi optimum effi-
 cias? praesertim quum declarandae verbis
 & facto benignitatis artem scire te fatear-
 ris. Vereor equidem, ait Chærecrates, ne
 tanta fit in me follertia, mi Socrates, vt
 Chærephontem erga me talem reddere
 possim, qualem esse oportebat. Atqui, sub-
 iccit Socrates, nihil artificiosi, neque no-
 ui, vt eius causa excogites, opus est, mea
 quidem sententia. Nam existimo eum illis
 artibus, quas tu non ignoras, allectum abs-
 te, plurimi te facturum. Dic mihi prius, in-
 quit, an me quasdam illecebras nosse sen-
 feris, quas ipsemet scire me ignorauerim?
 Tu vero mihi dicito, inquit Socrates, si
 quem familiarium eo deducere velles, vt
 vbi rem sacram facit, ad cœnam te voca-
 ret, quid faceres? Nimirum prior homi-
 nem, ipse rem sacram faciens, inuitarem.
 At si velles amicorum aliquem impelle-
 re, vt te absente peregre, rerum tuarum
 curam gereret, quid faceres? Nimirum
 prior operam darem, vt per ipsius absen-
 tiam res ipsius curarem. Si velles ab ho-
 spite impetrare, vt te exciperet ad se ve-
 nientem, quid faceres? Nimirum hunc
 quoque prior exciperem, venientem A-
 thenas: atque etiam si vellem efficere a-
 lacrem ad ea mihi conficiunda, quorum
 causa hominem adirem; necesse foret, vt
 ipse prior eum officio tali obstringerem.
 Ergo tu quum omnes illecebras, quibus
 D homines conciliantur, iam dudum noris,
 eas ipsas celabas? An cunctaris, inquit,
 principium facere propterea, ne turpis vi-
 deare, si prior beneficio fratrem adicias?
 Atqui maxima vir laude dignus esse vide-
 tur, qui hostes, lædendo; beneficiis exhi-
 bendis, amicos anteuertit. Quare si mi-
 hi videretur Chærephon ad hanc amici-
 tiam auspiciandam aptior esse, operam in
 illo persuadendo collocarem, vt prior a-
 micitiam tuam conciliare sibi studeret.
 Nunc tu mihi videris, si rem ordiare, re-
 ctius confecturus. Et Chærecrates: Absur-
 da dicis, mi Socrates, inquit, minimeq; tibi
 conuenientia, qui me minorem ætate iu-
 beas initium facere: quum apud omnes
 homines contrarium quiddam in more
 positum sit, nimirum vt ætate prouectior
 in omni dicto factoque principium faciat.

οὐκ οὖν φθάνοις

ἐκείνου

φιλίαν ταύ.

ἠγεῖσθαι

Qui hoc? ait Socrates, an non vbique receptum more est, vt iunior grandiori occurrenti de via cedat, & sedens adfurgat, & lecti mollioris honorem tribuat, & inter colloquendum cedat? Ne cuncteris, inquit, vir optime, sed hominem mitigare tenta, qui quidem celeriter admodum tibi obcediet. Non vides, quam cupidus honoris, quam liberalis sit? Homunciones enim futiles alia ratione nulla facilius allicias, quam aliquid largiendo: virtutis & honesti studiosos, si cum eis amanter agas, maxime tibi reddideris obnoxios. Et Chærecrates: Quid si, ait, me hoc agente nihilo fiat ille melior? Quid aliud periculi fuerit, inquit Socrates, quam vt tu declares, te quidem virum bonum, fratrisq; studiosum esse; illum vero nullius momenti, & indignum beneficio? Sed horum nihil futurum arbitror. Nam existimo ipsum, posteaquã animaduertit se ad certamen hoc abs te prouocari, magna contentione conaturum, vt te verbis ac re ipsa superare beneficentia possit. In hoc quidem tempore sic inter vos adfecti estis, ac si manus ambæ, quas Deus idcirco creauit, vt mutuo se iuuent, hoc omisso, ad impediendum sese inuicem cõuerterent: vel si pedes ambo, qui diuino consilio mutuas ad operas conditi sunt, hoc ipso neglecto, sibi inuicem impedimento essent. An non magna fuerit inscitia, magnaq; infelicitas, iis ad detrimentum vti, quæ ad mutuam vtilitatem facta sunt? At enim fratres duos, mea quidem sententia, condidit deus maiorem ad vtilitatem mutuam, quam manus vtrasque, quam pedes, quam oculos, quam cetera, quæcumque natura voluit in hominibus esse germana. Quippe manus, si eas necesse sit illa simul agere, quæ longiori spatio, quam vnus * orgyæ distent, nequaquam id poterint: pedes, ne ad ea quidem, quæ orgyæ distent inter se spatio, simul accesserint: oculi, qui pertingere quam longissime putantur, ne propiora quidem a fronte simul & a tergo videre possint. Fratres autem si amici sint inter se, tametsi magno diiuncti sint intervallo, nihilominus agere possunt ea, quæ cum vtriusq; sint vtilitate coniuncta. Præterea Socratem aliquando de amicis etiam id differentē audiui, de quo mihi quidē videretur aliquis vtilitatem maximam ad cõciliationem & vsum amicorum percepturus. Nam audire se dicebat ex multis, esse quiddam inter omnia bona præstantissimum, amicum certum ac bonum.

hoc est, spatio extensiorum vtriusque brachiorum, vna cum pectore. Pollux.

Socratis de amicitia dissertationes.

πῶς; ἔφη ὁ Σωκράτης. οὐ γὰρ καὶ ὁδοὺ τῶν ἀ-
 χωρήσασιν ἢ νεώτερον παρ᾽ ἑσβυτέρου σιωπῆ χά-
 νοντι πῶντα χρονομίζονται, ἢ καὶ οὐ καὶ θήμιον καὶ κατὰ
 ἴσωναισθῆναι, καὶ κρίτη μαλακῆ πηήσασιν, ^{μῆναι}
 καὶ λόγῳ ἴσωναι; ὡ ἀγαθὲ, μὴ ὀκνή, ἔφη,
 ἀλλ' εἰ χεῖρ ἢ ἀνδρα καταπαύειν, καὶ πῶν
 παχὺ σοι ἴσωναισθῆται. οὐχ ὅρασι ὡς φιλό-
 τιμος ἔστι καὶ ἐλθῆεις; τὰ μὲν γὰρ πονηρὰ
 ἀνδρῶντα ὅσα ἀλλῶς μάλλον ἔλοις ἢ εἰ
 διδῶναι, τὸς δὲ καλοὺς καγαλοὺς ἀνδρῶντα
 παρ᾽ ἑσβυτέρου χρονομίζονται ἀνὰ κέρη
 σαμο. καὶ ὁ Χαρεκράτης εἶπεν. εἰ δὲ οὐκ ἔμοδ
 ταῦτα ποιοῦντος, ὁ κῆνος μὴ δὲν βελτίων γί-
 γνηται; τί γὰρ ἄλλο, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἢ κιν-
 διωδύσας ἔπιδῶσαι, οὐ μὲν χρησὸς τε καὶ φι-
 λάδελφος εἶ, ὁ κῆνος δὲ φαύλος τε καὶ ὅσα
 ἀξίος ἀεργεσίας; ἀλλ' ὅσα δὲ οἱ μὲν τῶν ἑ-
 σεσθῶν. νομίζω γὰρ αὐτὸν, ἐπὶ δὲ ἀνὰ ἀσθητῆ
 σε παρ᾽ ἑσβυτέρου ἑαυτὸν εἰς τὸν ἀγῶνα τῶ-
 τον, πῶν φιλονεικήσῃν, ὅπως παρ᾽ ἑσβυτέρου
 λόγῳ καὶ ἔργῳ ἂν ποίω. καὶ μὲν γὰρ οὕτως,
 ἔφη, ἢ ἀφ᾽ ἑσβυτέρου, ὡς παρ᾽ εἰ τὸ χρε, ἀσ ὁ θεὸς ἀγῶνα
 ἔπι ὁ συλλαμβάνειν ἀλλήλων ἐποίησεν, ἀ-
 φερῶν τῶν τῶν ἀποίλο παρ᾽ ὁ ἀφ᾽ ἑσβυτέρου
 ἀλλήλων ἢ εἰ τὸ πόδε θεία μοίρα πεποιτημένῳ
 παρ᾽ ὁ σιωργεῖν ἀλλήλων, ἀμελήσαντε
 τῶν τῶν ἐμποδίζοιεν ἀλλήλων. ὅσα ἀνὰ πολλὰ ἀ-
 μαθία εἶη καὶ κακοδαμονία τοῖς ἐπὶ τὸ ὄφρ- ^{ἀφελεία}
 λεία πεποιτημένοις ἔπι βλάθη χρονομίζονται; καὶ ^{ἀλλήλων}
 μὲν ἀδελφῶ γε, ὡς ἐμοὶ δοκέ, ὁ θεὸς ἐποίη- ^{πτε.}
 σεν ἔπι μείζονι ὄφελεία ἀλλήλων, ἢ χρε τε,
 καὶ πόδε, καὶ ὄφθαλμῶ, καὶ τάλλα, ὅσα ἀ-
 δελφὰ ἔφυσεν ἀνδρῶντα. χρε μὲν γὰρ,
 εἰ δέοι αὐτῶ τὰ πλέον ὀργῆς διέχοντα ἄμα
 ποῖσασιν, ὅσα ἀνὰ διώμντο. πόδες δὲ οὐδ' ἀνὰ
 ἔπι τὰ ὀργῆς διέχοντα ἔλθοιεν ἄμα ὄφθαλ-
 μοὶ δὲ, οἱ καὶ δοκῶντες ἔπι πλῆσον ὄξικηῖ-
 σασιν, οὐδ' ἀνὰ τῶν ἐπὶ ἐγῆυτέρω ὄντων τὰ ἐμ-
 παρ᾽ ἑσβυτέρου καὶ τὰ ὄπασιν ἰδῆν διώμντο.
 ἀδελφῶ δὲ φίλῳ ὄντε, καὶ πολὺ διεσῶτε
 παρ᾽ ἑσβυτέρου ἄμα καὶ τὰ ἐπὶ ὄφελεία ἀλλήλων.
 ἢ χροσα δὲ ποτε αὐτῶ καὶ παρ᾽ ἑσβυτέρου φίλων ἀφ᾽ ἑσβυτέρου
 γρημῆς, ἔξ ὧν ἐμοί γε ἐδοκέ μάλιστ' ἀνὰ τὸ ὄ-
 φελῆσαι παρ᾽ ἑσβυτέρου φίλων κτησῆν τε καὶ χροῖαν. τῶν το
 μὲν γὰρ δὴ πολλὰν ἔφη ἀκῆν, ὡς πῶντων κλη-
 μῆν χροῖαν ἀνὰ εἶη φίλος σαφῆς καὶ ἀγαθός.
 ἔπι με-

ἔπιμελουμένους δὲ πρῶτος μάλλον ὁρᾷ ἔφη
 τὴν πολλὰς, ἢ φίλων κτήσεως. καὶ γὰρ οἰκίας,
 καὶ ἀγρῶν, καὶ ἀνδράποδα, καὶ βοσκήματα,
 καὶ σκῆνη κτωμένων καὶ ἔπιμελῶς ὁρᾷ ἔφη,
 καὶ τὰ ὄντα σώζειν ὑφ' ἑαυτῶν. φίλον δὲ, ὁ μέ-
 γιστον ἀγαθὸν εἶναι φασίν, ὁρᾷ ἔφη τὴν πολλὰς
 οὔτε ὅπως κτήσονται φρονήζοντάς, οὔτε ὅ-
 πως οἷον τε ἑαυτοῖς σώζοντάς. ἀλλὰ καὶ κε-
 μνόντων φίλων τε καὶ οἰκίῳ, ὁρᾷ τινὰς ἔφη
 τοῖς μὲν οἰκέταις καὶ ἰατροῖς εἰς ἀγῶντάς, καὶ πάλ-
 λα πρὸς ὑγίαν ἔπιμελῶς ὑφ' ἑαυτῶν. B
 ζοντάς, τὴν δὲ φίλων ὀλιγοῦντάς. ἀποθανόν-
 των τὴν ἀμφοτέρων, ἔπι μὲν τοῖς οἰκέταις ἀρ-
 μήνας καὶ ζημίαις ἠγρομένων, ἔπι δὲ τοῖς φίλοις
 εἰδέν οἰομένων ἐλαττωθῆναι. καὶ τῶν μὲν ἄλλων
 κτημῶν εἰδέν ἑαυτῶν ἀπεράπτου, εἰδέν ἀεπί-
 σκεπτον, τὴν δὲ φίλων ἔπιμελείας δεομένων ἀ-
 μελῶν. ἐπὶ τὴν πρῶτον τῶν τοῖς ὁρᾷ ἔφη τὴν πολ-
 λὰς τὴν μὲν ἀγῶν κτημῶν, καὶ πρῶτον πολλῶν αὐ-
 τοῖς ὄντων, ὁ πλῆθος εἰδόντάς, τὴν δὲ φίλων ὀλί-
 γων ὄντων εἰ μόνον ὁ πλῆθος ἀγνοῦντάς, ἀγῶν καὶ C
 τοῖς πυνθανομένοις τῶν καταλέγειν εἰς χρο-
 σαιτάς, ἔς ἐν τοῖς φίλοις ἔθεάσαντο, πάλιν
 τῶν ἀναπτήσ. ἔσθ' ἂν αὐτοῖς τὴν φίλων φρον-
 τήζον. καὶ τοῖς πρὸς ποῖον κτήμα τῶν ἄλλων πα-
 ραβαλλόμενος φίλος ἀγαθός, ὅτι αἱ πολλὰ
 κρείττων φαίνεται; ποῖος γὰρ ἵππος, ἢ ποῖον ζῴ-
 ον οὕτω χρησίμων, ὡς ὅτι ὁ χρηστὸς φίλος;
 ποῖον δὲ ἀνδράποδον οὕτως δύνωσι καὶ ὑφ' ἑ-
 αυτῶν; ἢ ποῖον ἄλλο κτήμα οὕτω πᾶσι χρη-
 σον; ὁ γὰρ ἀγαθὸς φίλος ἑαυτὸν πᾶσι πρὸς D
 πρῶτον ὁ ἐλλείπον τῶν φίλων καὶ τῶν ἰδίων κα-
 τακῶν, καὶ τῶν κρινῶν πρὸς ἑαυτῶν. καὶ ἀπὸ
 τῶν ἀποποιήσασθαι, σιωπεῖται ἀπὸ τῶν φό-
 βος παρὰ τῆς, συμβουλή, πᾶ μὲν, σιωπεῖται ἀ-
 σκων, πᾶ δὲ, συμπερὶ τῶν καὶ πᾶ μὲν, συμ-
 πειθῶν, πᾶ δὲ, βιαζόμενος καὶ ὁ μὲν πρὸς τ-
 ποιτάς πλῆθος ἀφραίων, σφαλλομένοις δὲ,
 πλῆθος ἐπομορθῶν. ἀπὸ αἱ τε χεῖρες ἐκείτω
 ὑφ' ἑαυτῶν, καὶ ὁ φθαλμοὶ πρὸς ὁρᾷ, καὶ πᾶ
 ὅσα πρὸς ἀκούσει, καὶ οἱ πόδες ἀφραίων, τῶν E
 τῶν φίλος ὑφ' ἑαυτῶν εἰδένος λείπει. πολλάκις
 αἱ τὴν πρὸ αὐτῶν πᾶ ἢ ἐκ εἰδέν, ἢ ἐκ εἰδέν,
 ἢ ἐκ ἠκούσει, ἢ ἐκ εἰδέν, ταῦτα ὁ φίλος πρὸς
 τῶν φίλους εἰδέν. ἀλλ' ὁ μὲν εἰδέν μὲν εἰδέν
 ὅσα πρὸς ἀκούσει, τῶν καὶ πᾶ ἢ ἐκ εἰδέν

A Videre tamen, complures cuiusvis rei cu-
 ra potius adfici, quam ut amicos sibi para-
 rent. Etenim cernere se quosdam, qui &
 domos, & prædia, & mancipia, & rem pe-
 cuariam, & supellectilem studiose com-
 parent, adquisitaq; conseruare nitantur:
 at complures amicum, quem bonum ma-
 ximum esse perhibeant, neque ut sibi pa-
 rent, sollicitos esse: neq; ut, quantum possint,
 eum sibi conseruent. Quin etiam videre se
 aiebat nonnullos, si amicos & seruos simul
 aduersa valetudine laborare cernant, ad
 seruos quidem adducere medicos, aliaque
 valetudini conducentia studiose parare,
 quum interim amicos negligant. Itidem
 vtrifq; morientibus, seruorum eos obitum
 grauiter ac moleste ferre, magnique detri-
 menti loco ducere: in amicis nullum se da-
 mnum fecisse, putare. Nec in reliquis fa-
 cultatibus quidquam non curatum, vel in-
 exploratum relinquere; quum amicos, e-
 gentes ipsorum cura, negligant. Præterea
 videre se commemorabat, plerofq; facul-
 tatum suarum, tametsi admodum multas
 habeant, numerum scire; sed tantum ab-
 esse, ut amicorū, quos paucos habent, nu-
 merum norint: ut etiā quum sciscitantibus
 aliis indicare conantur, quos inter amicos
 referāt, rursus aliquos ex numeratis reuo-
 cent. Tantum scilicet eis amicos esse curæ.
 Atqui cum quam possessione ac bono
 amicus egregius comparatus, non mani-
 festo sit melior? Nam qui equus, quodue
 iumentorum par, adeo fuerit vtile, ac bo-
 nus amicus? quodnam mancipium adeo
 beneuolum fuerit, tecumq; manendi stu-
 diosius? quæ nā alia res sic omni ex parte sit
 utilis? Etenim amicus bonus seipsum sub-
 stituit ad quiduis, quod amicis deest; siue
 ad constituendas res priuatas, seu mune-
 ra publica. Idem siue quis adficiendus est
 beneficio, vires amico sufficit: seu quis
 metus pertubet, fert opem, partim sumtus
 impertiendo, partim operas mutuas tra-
 dendo, partim vna persuadendo, partim
 cogendo. Idem vrentibus fortuna pro-
 spera læticiam adfert, & aduersis rebus
 laborantes plurimum erigit. Quæcum-
 que vero vel manus cuique summini-
 strant, vel prospiciunt oculi, vel aures an-
 te percipiunt, vel perficiunt pedes; in eo-
 rum nullo amici benefici est inferior opera.
 Sæpe quæ quis a seipso non elaborauit, nō
 vidit, non audiuit, non perfecit; in iis amici
 ad amicos sufficere potuit opera. Arboreis
 nonnulli student excolere fructus caussa,

ἴδουσαν,
 πρὸς αὐ-
 τῶν

quum fertilissimum illud prædium, quod
amicum vocamus, segniter remisit; plu-
rimi curent. Audiui aliquando etiam aliud
eius colloquium, quod mihi videbatur
auditorum excitare, ut seipsum exploret,
quanto amicis vsui esse possit. Nam quum
vidisset quemdam ex familiaribus suis a-
micum, qui egestate premeretur, negligere;
interrogabat Antisthenem in illius præ-
sentia, qui amicum negligebat, aliorum-
que multorum: Suntne, inquit, amicum
quædam mi Antisthenes, perinde ac
seruorum æstimationes? Nam ex seruis
hic duabus minis æstimatur, ille vix mina
dimidia, alius minis quinque, alius etiam
decem. Quin etiam Nicias, Nicerati fi-
lius, emisse talento dicitur eum qui argen-
tifodinis præflet. Itaque consideremus,
an perinde ac seruorum, sic & amicorum
sint æstimationes. Sunt profecto, inquit
Antisthenes. Nam equidem velim hunc
potius amicū mihi esse, quam duas habere
minas; illum ne dimidiæ quidē minæ præ-
ferrem; alium potius, quam decem minas
eligerem; alium ꝑ pluris æstimarem, quam
omnes facultates & redditus. Ergo, subiecit
Socrates, siquidem hæc ita se habent, recte
facturum aliquem arbitror, si seipsum ex-
ploret, quanti amicis æstimandus sit; at-
que operam det, ut quantiuis sit pretij, quo
minus amici eum deserant. Nam equidem
sæpe audito dicentem aliquem, ab homi-
ne amico se esse desertum; alium, quod is,
quem amicum esse arbitratus sit, vel vnam
sibi minam præferret. Hæc omnia confi-
dero, num quemadmodum vbi quis ser-
uum vitiosum vendit, alterique addicit eo
pretio, quod reperire potuit; ita etiam nul-
lius amicum momenti quum pretij plu-
rimum accipi potest, vendi expediat. At
neque seruos bonos magnopere vendi vi-
deo, neque bonos amicos relinqui. Visus
est etiam mihi Socrates ad explorandos a-
micos, quales scilicet parari debeant, suos
cordatos reddere, quum huiusmodi quæ-
dam proferret. Dic mihi, mi Critobule, si
amico nobis bono sit opus, quo pacto con-
siderare rem conabimur? Num primo
quærendus erit, qui imperet gulæ, potus
cupiditati, lasciuiæ, somno, ignauia? Nam
qui ab his vincitur, is neque ipse sibi, neq;
amico possit præstare, quod ex vsu sit. Non
possit profecto, inquit Critobulus. Ergo
tibi videtur abstinendum ab eo, qui rebus
hisce seruiat? Omnino, inquit. Quid ve-
ro? ait, qui sumptuosus quum sit, satiari nõ
potest, sed semper rebus vicinorum eget,

al. cunctis
facultati-
bus ac la-
boribus, ut
mihi ami-
cus esset,
redimeret.

τὸ δὲ παμφωρωτάτε κτήματός, ὃ κολήσται φί-
λος, ὄρεγῶς καὶ ἀνδρῶν οἱ πλείστοι ἐπιμέ-
λονται. ἢ χροῦσα δὲ ποτὲ καὶ ἄλλον αὐτὸ λόγον,
ὅς ἐδόκει μοι πρὸς βεπέην τ' ἀχούοισα ὄξεταζεν
ἑαυτὸν, ὅπόσου τοῖς φίλοις ἀξίος εἴη. ἰδὼν γὰρ
πῆνα τῶν ζωνόντων ἀμελοῦντα φίλου πένια
πιεζομένου, ἤρετο Ἀντιθέην ἑαυτὸν τῶ ἀμε-
λοῦντος αὐτῆ, καὶ ἄλλων πολλῶν. ὄρεα, ἔφη, ὦ
Ἀντιθέη, εἰσὶ πῆνες ἀξίαι φίλων, ὡς πρὸς ἐπι-
οικετῶν; τῶν γὰρ οἰκετῶν ὁ μὲν πρὸς δύο τῶν μιν
ἀξίος ἐστίν, ὁ δὲ ἑξήκοντα ἢ ἑβδομήκοντα, ὁ δὲ πέντε μιν
ὁ δὲ καὶ δέκα. Νικίας δὲ ὁ Νικηράτης λέγεται
ἐπιτάττω εἰς τὰ ῥύσια ὑπὸ ἀδαι τα λαίντα.
Ἰσοπέμω δὲ τῆτο, ἔφη, εἰ ὄρεα ὡς πρὸς τῶν
οἰκετῶν, ἔπει καὶ τῶν φίλων εἰσὶ ἀξίαι. καὶ μά-
δι, ἔφη ὁ Ἀντιθέης. ἔγωγ' οὐ βουδὲ μιν
αὐτὸν μὲν πῆνα φίλον μοι εἶναι μάλλον, ἢ δύο
μιν, τ' ὅτι καὶ πρὸς δέκα μιν ἐδίδουμι τ' ὅτι πρὸς
πρὸς πέντε μιν, καὶ πρὸς δύο μιν τ' ὡς πρὸς
μνησάμεν αὐτὸν φίλον μοι εἶναι. οὐκ οὐκ, ἔφη ὁ
Σωκράτης, εἴγε ταῦτα τοιαῦτα ἐστὶ, καλῶς
ἀνέχει ὄξεταζεν. πῆνα ἑαυτὸν, πῆνα ὄρεα τῶν
καὶ τοῖς φίλοις ἀξίος ὢν, καὶ πρὸς ἀδαι ὡς
πλείστοι ἀξίος εἶναι, ἵνα ἤπῃ αὐτὸν οἱ φίλοι
πρὸς δίδωσιν. ἐγὼ γὰρ τοι, ἔφη, πολλὰ κίς ἀ-
χούω τῶ μιν, ὅτι πρὸς δίδωκεν αὐτὸν φίλος ἀ-
νήρ, τῶ δὲ ὅτι μιν αὐτὸν εἰς μιν εἰλετο
αὐτὸν, ὃν ὄρεα φίλον εἶναι. τὰ τοιαῦτα πρὸς
σχετῶν, μὴ ὡς πρὸς ὅτι μιν οἰκέτῳ πονηρὸν
D πωλῆν, καὶ ἀποδῶναι τῶ ἀδαι, ἔπει καὶ τῶ
πονηρὸν φίλον, ὅτι μιν ὄρεα τῶ ἀξίος λα-
βῆν, ἔπει γὰρ τῶ ἀποδίδωκεν τῶν ὄρεα τῶν
οἰκέτῳ πρὸς τῶ πωλῆν ὄρεα, οὐτε φίλος
πρὸς δίδωκεν. ἐδόκει δὲ μοι καὶ εἰς τὸ δοκιμά-
ζεν φίλος, ὁ ποῖος ἀξίον κτῶσαι φρεῖν τοια-
δε λέγων. εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Κριτόβουλε, εἰ δεοί-
μθα φίλος ἀγαθῶν, πῶς αὐτὸν ἐπιχρησάμεν σχ-
πῆ; ὄρεα πρὸς τὸν μιν ζητητέον, ὅστις ἀρχὴ γα-
σρός τε, καὶ φιλοποσίας, καὶ λαγνείας, καὶ ὑπνῶν, καὶ
E ὄρεας; ὁ γὰρ ὡς πρὸς τῶν κρατῶν μιν, οὐτ'
αὐτὸς ἑαυτὸν δίδωται αὐτὸν, οὐτε φίλος τὰ δίδωται
πρὸς ἀδαι. μὰ δὲ οὐ δῆτα, ἔφη. οὐκ οὐκ ἔστι μιν
ὑπὸ τῶν ὄρεα ἀρεκτέον δοκῶν εἶναι;
πρὸς μιν οὐκ, ἔφη. τί γὰρ; ἔφη, ὅστις ἀποδίδωκεν
ὢν, μὴ ἀνάρκης ἐστίν, ἀλλ' αἰετὸ πλῆσιον δέξεται.
καὶ λαμ-

ἡ δὲ παμφωρωτάτε κτήματός, ὃ κολήσται φίλος, ὄρεγῶς καὶ ἀνδρῶν οἱ πλείστοι ἐπιμέλονται. ἢ χροῦσα δὲ ποτὲ καὶ ἄλλον αὐτὸ λόγον, ὅς ἐδόκει μοι πρὸς βεπέην τ' ἀχούοισα ὄξεταζεν ἑαυτὸν, ὅπόσου τοῖς φίλοις ἀξίος εἴη. ἰδὼν γὰρ πῆνα τῶν ζωνόντων ἀμελοῦντα φίλου πένια πιεζομένου, ἤρετο Ἀντιθέην ἑαυτὸν τῶ ἀμελοῦντος αὐτῆ, καὶ ἄλλων πολλῶν. ὄρεα, ἔφη, ὦ Ἀντιθέη, εἰσὶ πῆνες ἀξίαι φίλων, ὡς πρὸς ἐπιοικετῶν; τῶν γὰρ οἰκετῶν ὁ μὲν πρὸς δύο τῶν μιν ἀξίος ἐστίν, ὁ δὲ ἑξήκοντα ἢ ἑβδομήκοντα, ὁ δὲ πέντε μιν ὁ δὲ καὶ δέκα. Νικίας δὲ ὁ Νικηράτης λέγεται ἐπιτάττω εἰς τὰ ῥύσια ὑπὸ ἀδαι τα λαίντα. Ἰσοπέμω δὲ τῆτο, ἔφη, εἰ ὄρεα ὡς πρὸς τῶν οἰκετῶν, ἔπει καὶ τῶν φίλων εἰσὶ ἀξίαι. καὶ μάδι, ἔφη ὁ Ἀντιθέης. ἔγωγ' οὐ βουδὲ μιν αὐτὸν μὲν πῆνα φίλον μοι εἶναι μάλλον, ἢ δύο μιν, τ' ὅτι καὶ πρὸς δέκα μιν ἐδίδουμι τ' ὅτι πρὸς πρὸς πέντε μιν, καὶ πρὸς δύο μιν τ' ὡς πρὸς μνησάμεν αὐτὸν φίλον μοι εἶναι. οὐκ οὐκ, ἔφη ὁ Σωκράτης, εἴγε ταῦτα τοιαῦτα ἐστὶ, καλῶς ἀνέχει ὄξεταζεν. πῆνα ἑαυτὸν, πῆνα ὄρεα τῶν καὶ τοῖς φίλοις ἀξίος ὢν, καὶ πρὸς ἀδαι ὡς πλείστοι ἀξίος εἶναι, ἵνα ἤπῃ αὐτὸν οἱ φίλοι πρὸς δίδωσιν. ἐγὼ γὰρ τοι, ἔφη, πολλὰ κίς ἀχούω τῶ μιν, ὅτι πρὸς δίδωκεν αὐτὸν φίλος ἀνήρ, τῶ δὲ ὅτι μιν αὐτὸν εἰς μιν εἰλετο αὐτὸν, ὃν ὄρεα φίλον εἶναι. τὰ τοιαῦτα πρὸς σχετῶν, μὴ ὡς πρὸς ὅτι μιν οἰκέτῳ πονηρὸν πωλῆν, καὶ ἀποδῶναι τῶ ἀδαι, ἔπει καὶ τῶ πονηρὸν φίλον, ὅτι μιν ὄρεα τῶ ἀξίος λαβῆν, ἔπει γὰρ τῶ ἀποδίδωκεν τῶν ὄρεα τῶν οἰκέτῳ πρὸς τῶ πωλῆν ὄρεα, οὐτε φίλος πρὸς δίδωκεν. ἐδόκει δὲ μοι καὶ εἰς τὸ δοκιμάζεν φίλος, ὁ ποῖος ἀξίον κτῶσαι φρεῖν τοιαυδε λέγων. εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Κριτόβουλε, εἰ δεοίμθα φίλος ἀγαθῶν, πῶς αὐτὸν ἐπιχρησάμεν σχπῆ; ὄρεα πρὸς τὸν μιν ζητητέον, ὅστις ἀρχὴ γασρός τε, καὶ φιλοποσίας, καὶ λαγνείας, καὶ ὑπνῶν, καὶ ὄρεας; ὁ γὰρ ὡς πρὸς τῶν κρατῶν μιν, οὐτ' αὐτὸς ἑαυτὸν δίδωται αὐτὸν, οὐτε φίλος τὰ δίδωται πρὸς ἀδαι. μὰ δὲ οὐ δῆτα, ἔφη. οὐκ οὐκ ἔστι μιν ὑπὸ τῶν ὄρεα ἀρεκτέον δοκῶν εἶναι; πρὸς μιν οὐκ, ἔφη. τί γὰρ; ἔφη, ὅστις ἀποδίδωκεν ὢν, μὴ ἀνάρκης ἐστίν, ἀλλ' αἰετὸ πλῆσιον δέξεται. καὶ λαμ-

καὶ λαμβάνων μὴ μὴ δῶναι, μὴ
 λαμβάνων δὲ, τὴ μὴ δίδόναι μισθῶ, οὐ δοκῶσι
 καὶ οὗτοι χαλεπὸς φίλος εἶναι; πάλιν, ἔφη, ἐκρού
 ἀφεκτέον καὶ τῶν; ἀφεκτέον μὲν τοῖς, ἔφη, τί
 γὰρ, ὅστις χρηματίζεσθαι μὲν δυνάσται, πολ
 λῶν δὲ χρημάτων ἐπιθυμῶν, καὶ δὲ τὸ δεξιόμο
 βολός ἐστι, καὶ λαμβάνων μὲν ἡδέεται, ἀποδιδό
 ναι δὲ ἔβραλεται; ἐμοὶ μὲν δοκῶν, ἔφη, οὗτοι ἐπι
 ποιητέον ἐκείνους εἶναι. τί δὲ, ὅστις ἀφ' ἑ
 ρώτα τὸ χρηματίζεσθαι, μηδὲ πρὸς ἕν ἄλλο
 εὐχολῶν ποιῶνται, ἢ ὅπως αὐτοὺς κερδαίνει; ἀφε
 κτέον καὶ τῶν, ὡς ἐμοὶ δοκῶν. αἰωφελῆς γὰρ αὐ
 εἶναι τὰ χρωμῶν. τί δὲ, ὅστις σασιώδης τὸ ἐστίν, καὶ
 θελῶν πολλοὺς τοῖς φίλοις ἐχθροὺς παρέχειν;
 φεκτέον ἢ διὰ καὶ τῶν. εἰ δὲ τις τῶν μὲν τῶ
 κακῶν μὴ δὲν ἔχει, ἀλλ' ὅτι πάχων ἀνέχεται, μη
 δὲν φροντίζων τῶν αὐτῶν ἐργῶν; αἰωφελῆς αὐ
 εἶναι καὶ οὗτοι. ἀλλὰ ποῖον, ὡς Σώκρατες, ἐπιχρ
 ῆσιν μὲν φίλον ποιῶνται; οἱ μὲν μὲν ὅς, πάντα
 τῶν τῶν, εἰς κέρους μὲν ἐστὶ τῶν ἀφ' ἑ τῶ
 ματος ἡδονῶν, ἀπορῶν δὲ, καὶ δεξιόμοβος ὡν
 τυχεύει, καὶ φιλονεικῶν πρὸς τὸ μὴ ἐλλείπειν
 ἀλλ' ὡν τῶν ἀεργετήτων ἑαυτῶν, ὡς εἰς τε
 λῶν τοῖς χρωμῶν. πῶς ἔν ἑ αὐτὰ δοκιμά
 σαι μὲν, ὡς Σώκρατες, πρὸς ἑ χρωμῶν; τῶν μὲν
 ἀνδρῶν τοιοῦτος, ἔφη, δοκιμάζοντες, οὐ τοῖς λό
 γοις αὐτῶν τεκμηριώμενοι, ἀλλ' ὅτι αὐτῶν μὲν
 τῶν πρὸς ἀνδρῶν ἑαυτῶν καλῶς εἰργασμένον,
 τῶν περὶ ἑ μὲν καὶ τῶν λοιποῖς ἀλλ' ὡν ποιῶν. καὶ
 ἀνδρῶν δὲ λέγει, ἔφη, ὅς αὐτῶν φίλους ἑαυτῶν
 ἀνδρῶν ἀλλ' ὡν φαίνεται, δὴ λὸν εἶναι καὶ τῶν ὑπέ
 ρους ἀεργετήσονται. καὶ γὰρ ἑ ἑ, ὅτι αὐτῶν
 πρὸς ἀνδρῶν καλῶς χρωμῶν, τῶν καὶ δι' ἑ
 οἱ μὲν καλῶς χρωμῶν. εἶναι, ἔφη, ὅς αὐτῶν ἑ
 ἀξίος φιλίας δοκῶν εἶναι, πῶς χρωμῶν φίλον τῶν
 ποιῶν; πρὸς τὸν μὲν, ἔφη, τὰ πρὸς τῶν θεῶν
 ἐπισκεπτόν, εἰ συμβουλεύουσιν αὐτὸν φίλον
 ποιῶν. τί οὖν, ἔφη, ὅτι αὐτῶν δοκῶν, καὶ οἱ θεοὶ
 μὴ ἐναντιῶνται, ἔχει εἰπεῖν ὅπως οὗτοι ἐργα
 τεῖος; μὰ δὲ, ἔφη, οὐ κατὰ πόδας, ὡς ἄρ' ὁ λα
 γῶν; οὐδὲ ἀπάτη, ὡς ἄρ' αἱ ὄρνιθες; ὅσδε βία, ἔ
 ὡς ἄρ' οἱ ἐχθροὶ. ἀχρῶν γὰρ φίλον εἰ εἶναι ἐρ
 γῶδες, χαλεπὸν δὲ καὶ δῆσαι τὰ κατέχον ὡς
 ἄρ' δούλον. ἐχθροὶ γὰρ μάλλον, ἢ φίλοι γί
 γνονται αὐτὰ πάχοντες. φίλοι δὲ πῶς; ἔφη.

A easq; capiens reddere non potest, vel non
 impetrans odio non dantem prosequitur;
 nō tibi videtur hic quoq; grauis amicus ef
 se? Omnino, inquit. Igitur ab hoc etiam
 abstinendum? Abstinendū scilicet, inquit.
 Quid autē, si quis rem facere potest, mul
 tasq; pecunias cōcupiscit, ac propterea dif
 ficilē se in pactis præbet, & accipiēdo de
 lectatur, recusans quod accepit redderet
 Videtur is mihi, ait, etiā improbius esse illo
 altero. Quid autem, si quis ob rei faciendæ
 cupiditatē nulli alij rei vacet, quam vnde
 lucrum possit capere? Ab hoc quoq; mea
 quidem sententia, est abstinendum. Nam
 inutilis ei fuerit, qui vti eo velit. Quid ve
 ro, si quis homo sit seditiosus, ac multos a
 micis hostes velit excitare? Fugiendus &
 ille profecto. At si quis horū quidem vitior
 expers sit, beneficiis autē se adfici pa
 riatur, nulla vicissim benefaciendi ratione
 habita? Inutilis & ille fuerit. Sed dicito tā
 dem, mi Socrates, qualem vt amicum no
 bis adiungamus, opera danda est? Eum ar
 bitror, qui diuersa ab his ratione, sit iis in
 voluptatibus continens, quæ corpore per
 C
 ciipiuntur, iuramentum seruet, in pactis se
 non difficilem exhibeat, summa conten
 tione conetur efficere, ne illis, a quibus be
 neficium accepit, vicissim benefaciendo
 sit inferior: ita vt consuetudine sua vtenti
 bus vsui sit. At quo pacto hæc explorare,
 mi Socrates, possimus prius, quam eis vta
 mur? Statuarios, inquit, sic exploramus, vt
 non ex ipsorum verbis coniecturam facia
 mus; sed quem prius statuas egregie fecis
 se cernimus, ei fidem habemus, quod etiā
 recte ceteras sit elaboraturus. Ergo tu, in
 D
 quit Critobulus, dicis etiam hominem,
 qui se prioribus amicis beneficium decla
 rauerit, plane posterioribus quoq; benefa
 cturum. Nimirum, ait, quemcumq; prio
 ribus equis recte vsurum video, eum arbi
 tror etiam aliis bene vsurum. Sint hæc, ait.
 At quo pacto is nobis adiungendus est, qui
 amicitia nobis dignus esse videatur? Pri
 mum, ait, res diuinæ considerandæ sunt,
 num dij nobis consulant, vt eum amicum
 faciamus. Quid igitur? potestne dicere,
 quo pacto eum, qui nobis adiungendus
 videatur, etiam diis haud aduersantibus,
 venari debeamus? Profecto, ait, non infi
 stendo vestigiis eius, quemadmodū lepo
 rem venamur: neq; fraude, quemadmodū
 aues: neq; vi, quemadmodū hostes. Nam
 inuitum amicum capere, per est difficile;
 neq; minus difficile, vincitū retinere, tam
 quā seruum. Potius enim hostes, quā amici fiunt, si hæc illis accidāt. At quo pacto amici?

Sunt, ait, carmina quædam, quæ qui tenent, incantando quos volunt amicos sibi possunt facere. Itidem fertur quædam amoris illecebras esse, quarum periti ad quoscumque tandem eis utantur, ab illis diliguntur. Vnde igitur has percipiamus? ait. Homerum narrantem audisti, quibus verbis Vlysssem Sirenes incantarint; quorum huiusmodi quoddam est principium,

Huc ades, o celebris Graiorum gloria Vlysses.

Hac igitur incantatione, mi Socrates, quæ ad alios etiam homines utebantur Sirenes, num detinebant eos, ne excantati ab eis discederent? Nequaquam, sed his incantationibus ad illos utebantur, qui ob virtutem gloriæ cupidi erant. Prope dicis eiusmodi verbis vnumquemque incantandum esse, quæ si audiat, a laudante non irridendi causa proferri existimet. Nam ita quidem magis hostili esset animo, hominesque tales abs se repelleret; si quis non ignorantem, se parvum, ac turpem, & imbecillum esse, prædicaret ut pulchrum, ut magnum, ut robustum. Num & alias quædam incantationes nosti? Non, sed Pericle accepisti multarum peritum fuisse, quibus hanc urbem incantando effecerit, ut ipsum diligeret. At quo pacto Themistocles ad amorem sui civitatem hanc pellexit? Profecto non incantando, sed bono quodam civis adficiendo. Videris mihi dicere, mi Socrates, necessarium esse, ut si quidem bonum amicum paraturi simus, nos ipsi primum tam in dicendo, quam agendo boni efficiamur. An tu existimabas, ait Socrates, fieri posse, ut pravius quispiam bonos amicos pararet? Videbam enim, subiecit Critobulus, etiam oratores viles egregiis concionatoribus amicos esse, & non satis ad imperatorium munus idoneos viris eiusdem muneris peritissimis esse familiares. Num igitur, inquit, hac etiam in parte, de qua differimus, nosti quosdam, qui quum inutiles ipsi sint, viros utiles sibi efficere amicos possint? Minime vero, inquit. At si fieri non potest, ut vir improbus honestos & egregios amicos parat; hoc mihi dicas velim, an facile sit eum, qui vir ipse bonus sit & honestus, honestis & egregiis hominibus amicum fieri? Num te, mi Critobule, perturbat, quod sæpenumero vides homines præclaras res gerentes, & abstinentes a turpibus, non amicos esse; sed inter se diffidere, & indignius sese tractare, quam homines nullius pretij faciunt? Non modo, subiecit Critobulus,

Αἱ μὲν τινὰς φασὶν ἐπαδᾶς, αἷ οἱ ὅτι τὰ μὲν οὐκ ἐπαδᾶντες οἷς αὐτῶν βούλωνται, φίλοις ἑαυτοῖς ποιοῦνται. εἰ δὲ καὶ φίλῃα, οἷς οἱ ὅτι τὰ μὲν οὐκ ἐπαδᾶντες οἷς αὐτῶν βούλωνται χρωμένοι, φιλοῦνται ἑαυτῶν. ποῦν οὖν, ἔφη, ταῦτα μάταια μὲν αἰ; ἀλλὰ αἰ σφριῶνες ἐπῆδον τῷ Ὀδυσσεῖ, ἠχρυσας Ὀμήρου, ὡν ὅστιν ἄρχῃ τοιαῦτα τις, Δὲ ἄγε δὴ πολὺ αὐτῶν Ὀδυσσεῖ, μέγα κῦδος ἀγαθῶν.

Ταῦτῳ οὖν, ἔφη, τῷ ἐπαδᾶν, ὡς Σώκρατες, καὶ τοῖς ἄλλοις αἰδεσφοῖς αἰ σφριῶνες ἐπαδᾶσαι καί σφρον, ὡς τε μὴ ἀπίενα ἀπὶ αὐτῶν τὸς ἐπαδᾶντας; οὐκ, ἀλλὰ τοῖς ἐπὶ ἄρετῃ φιλοτιμουμένοις οὕτως ἐπῆδον. σχεδὸν τι λέγεις, τοιαῦτα χρωμαί ἐκείτω ἐπαδᾶν, οἷα μὴ νομῆς ἀχρῶν, τῷ ἐπαγοῦντα καταχρῶντα λέγαν. οὕτω μὲν γὰρ ἐχρῶνται αἰ εἶη, καὶ ἀπελαῖνοι τὸς αἰδεσφῶν ἀφ᾽ ἑαυτῶν, εἰ τῷ εἰδῶτα, ὅτι μικρός τε, καὶ αἰσρῶς, καὶ ἀδενῆς ὅστιν, ἐπαγοῖν λέγων, ὅτι καλὸς τε καὶ μέγας καὶ ἰσχυρὸς ὅστιν.

Κάλλας δὲ τινὰς οἷα ἐπαδᾶς; ἔκ. ἀλλ᾽ ἠχρυσας μὲν, ὅτι Πειρικῆς πολλὰς ὅτι σαιτο, αἷ ἐπαδᾶν τῇ πόλει. ἐπὶ αὐτῷ φίλῃ αὐτόν. Θεμισοκλῆς ὅτι πῶς ἐποίησε τῷ πόλιν φίλῃ αὐτόν; μα δὲ οὐκ ἐπαδᾶν, ἀλλὰ παειάφας τῷ ἀγαθὸν αὐτῷ. δοκῆς μοι λέγαν ὡς Σώκρατες, ὡς εἰ μέλλοι μὲν ἀγαθὸν πῆνα κτήσασθαι φίλον, αὐτὸς ἡμας ἀγαθοῖς δὲ γνέσασθαι λέγαν τὸ καλὸν καὶ παειάφην. σὺ δὲ ὡς, ἔφη ὁ Σώκρατης, οἷοντ᾽ εἰ ποιεῖν οἷα χρωσοῖς φίλοις

Κητήσασθαι; ἐώρων γὰρ, ἔφη ὁ Κριτόβουλος, ῥήτορας τε φάλοισ ἀγαθοῖς δημογροῖς φίλους ὄντας, καὶ γρατηγῶν ἄχρῶν, πῶν γρατηγῶν καὶ ἀδρασιν ἐταίρους. ἀρ οὖν, ἔφη, καὶ παει οὐ σχελερῶντα, οἷα τινὰς, οἷ αὐτοφελῆς ὄντες, ὡφελίμως δυνάσασθαι φίλους ποιεῖσθαι; μα δὲ ἔδῃτ᾽, ἔφη. ἀλλ᾽ εἰ ἀδυνάτον ὅστι ποιεῖν οἷα καλοῖς καγαθοῖς φίλοις κτήσασθαι, ἔκφνο ἡδῆ τῷ λέγε μοι, εἰ ὅστι αὐτόν καλὸν καγαθὸν μέλι μοι ἠρόμνον, ὅς ἐτόίμου τοῖς καλοῖς καγαθοῖς

Εφίλον εἰ. ἡ παειάφην ὡς Κριτόβουλε, ὅτι πολλάκις ἀδρας καὶ καλὰ παειάφην, καὶ τῷ αἰσρῶν ἀπεχρῶντο, ὅσας αἰτῇ τῷ φίλοις εἰ, πασιάφην, ἀλλήλοισ, καὶ χαλεπώτερον χρωμένοι, τῷ μηδενὸς ἀξίον αἰδεσφῶν; καὶ οὐ μόνον γὰρ, ἔφη ὁ Κριτόβουλος, οἷ οἷα-

οὐκ ἰδίᾳ τὸ ποιοῦσιν, ἀλλὰ καὶ πόλις αἱ
 τῶν τε καλῶν μέγιστα ὄντι μελοῦμεθα, καὶ
 τὰ ἀγρὰ ἢ κίσα παρσιέμεθα, πολλάκις πο-
 λεμικῶς ἔχοσι παρὲς ἀλλήλους. ἀλογίζο-
 μενος, πῶς ἀνυμῶς ἔχω παρὲς τὴν τῶν φί-
 λων κτήσιν. οὔτε γὰρ τὸς πονηροὺς ὄρα φίλους
 ἀλλήλοις διωκαμένους εἶ. πῶς γὰρ αὐτῶν ἢ ἀ-
 χήριοι, ἢ ἀμελεῖς, ἢ πλεονέκται, ἢ ἀπίστοι, ἢ
 ἀκερατεῖς ἀνθρώποι διώκονται φίλοι ἡμέ-
 ρα; οἱ μὲν οὖν πονηροὶ πῶς ἔμοιγε δο-
 χούσιν ἀλλήλοις ἐχθροὶ μάλλον, ἢ φίλοι πε-
 φυκείαι. ἀλλὰ μὲν, ὡς ἄρ' οὐ λέγεις, οὐδὲ
 αὐτοῖς χρεστοῖς οἱ πονηροὶ ποτε σωμαρμόσθαι
 εἰς φιλίαν. πῶς γὰρ οἱ τὰ πονηρὰ ποιοῦντες τοῖς
 τὰ βίᾳ τὰ μισοῖσι φίλοι γίνονται αὐτῶν; εἰ δὲ καὶ
 οἱ δρετῶν ἀσχευῶντες σασιάζουσι τε παρὲς τὸ
 παρὰ βίᾳ ἐν ταῖς πόλεσι, καὶ φθονοῦντες ἑαυ-
 τοῖς μισοῖσιν ἀλλήλους, τίνας ἐπὶ φίλοι ἔσονται,
 καὶ εἰ τίαν ἀνθρώποις ὄνοια καὶ πίστις ἔσται;
 ἀλλ' ἔχ' μὲν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ποιήσας πῶς
 ταῦτα, ὦ Κριτόβουλε. φύσιν γὰρ ἔχουσιν οἱ ἀν-
 θρώποι τὰ μὲν, φιλικὰ δέονται γὰρ ἀλλή-
 λων, καὶ ἐλεοῦσι, καὶ σωεργουῶντες ὠφελού-
 σι, καὶ τὸ ποιοῦντες χρεῖν ἔχουσιν ἀλλήλους.
 τὰ δὲ, πολεμικά. τὰ τε γὰρ αὐτὰ καλὰ καὶ ἠ-
 δέα νομίζοντες, ὡς ἄρ' ἔσταιν μέχονται, καὶ
 διχογνωμοῦντες διακτιοῦνται. πολεμικὸν δὲ
 καὶ ἔρις, καὶ ὀργή, καὶ τῶν δεινῶν μὲν ὅτι πλεο-
 νεκτῆν ἔρις, μισθὸς δὲ ὁ φθόνος. ἀλλ' ὅμως
 ἀφ' ἑτέων πῶς τῶν ἢ φιλία ἀφ' ἀδυναμίας,
 σωμαρμῶς τὸς καλοῖς τε καὶ κακοῖς. ἀφ' ἧν
 τῶν δρετῶν ἀσχευῶνται μὲν αὐτῶν ποῖς τὰ μέ-
 τερα κικτῆσθαι μάλλον, ἢ ἀφ' ἧν πολέμου πῶς
 τῶν κικτῆσθαι, καὶ διώκονται πάντες καὶ δι-
 ψῶντες ἀλύπως οἷτος καὶ πότις κρινωθῆναι, καὶ
 ποῖς τῶν ὠραίων ἀφ' ἑδιστοῖς τῶν δόμων ἐγ-
 κερτῆν, ὡς τε μὴ λυπῆν οἱ μὴ παρσιέμεθα.
 διώκονται δὲ καὶ χρεῖν οὐ μόνον, τὸ πλεονε-
 κτῆν ἀπεχόμενοι, νομίζουσι κρινωθῆναι, ἀλλὰ καὶ
 ἐπαρκῆν ἀλλήλοις. διώκονται δὲ καὶ τῶν ἔρις
 οὐ μόνον ἀλύπως, ἀλλὰ καὶ συμφερόντως
 ἀλλήλοις ἀφ' ἧν τῶν, καὶ τῶν ὀργῶν κα-
 λυεῖν εἰς τὸ μεταμελησόμενον παρσιέμεθα. τὸν
 δὲ φθόνον πῶς τῶν ἀφ' ἑδιστοῖς, τῶν μὲν ἑ-
 αυτῶν ἀγαθὰ τοῖς φίλοις οἰκεία παρέχον-
 τες, τὰ δὲ τῶν φίλων, ἑαυτῶν νομίζοντες.

A priuati homines hoc faciunt; sed etiam il-
 lae vrbes, quae honesti studiose sunt, turpia-
 que minime admittunt, saepe hostiliter ex-
 ga se inuicem sunt adfecta. Quae quum
 ipse mecum reputo, vehementer de ad-
 quirendis amicis despero. Quippe nec im-
 probos inter se amicos esse posse video.
 Nam quo pacto vel inter ingratos, vel in-
 ertes, vel auaros, vel infidos, vel intempe-
 rantes amicitia conciliari possit? Quae me
 caussa mouet, vt improbos omnes potius a
 natura inter se hostes esse, quam amicos,
 existimem. Iam vero, vt tu quidem ais, ne
 bonis quidem in amicitia prauis congrue-
 re possunt. Nam quo pacto illi, qui impro-
 be agunt, amici possint esse iis, qui eiusmo-
 di facinora oderunt? Quod si etiam illi,
 qui virtutem studiose colunt, inter se per-
 seditiones in ciuitatibus de principatu co-
 tendunt, & pra inuidia seipso oderunt:
 quinam deinceps inter se amici erunt, &
 quos inter homines beneuolentia fidesque
 reperietur? Enimvero, subiecit Socrates,
 varie se res habet, mi Critobule. Na homi-
 nes a natura partim ad amicitiam compa-
 rati sunt, quadoquidem opera mutua ind-
 igent, ac inuicem miserentur, seque iu-
 uando aliis alij profunt, idque quum intel-
 lexere, gratiam sibi inuicem habent; par-
 tim ad inimicitias propendent. Nam quum
 eadem bona & iucunda putent, de iis in-
 ter se digladiantur, diiunctisque animorum
 sententiis inuicem sibi aduersantur. Prae-
 terea tum contentio, tum ira, res quaedam
 hostiles sunt; itemque plus habendi cupi-
 ditas, infestum quiddam est; & odio di-
 gnum, inuidia. Nihilominus amicitia per-
 haec omnia penetrans, honestos egregios-
 que viros copulat. Nam propter virtutem
 malunt absque molestia facultates medio-
 cres possidere, quam rixando potestatem
 in omnia sibi acquirere, simulque possunt e-
 surientes ac sitientes sine animi fastidio ci-
 bi ac potus participes fieri, ac tamen for-
 mosis amoribus delectentur, coercere se
 tamen possunt, ne offendant eos, quos of-
 fendi non conuenit. Etiam a pecuniis absti-
 nendo, quo minus alienis inhiant, non so-
 lum legitime sibi debitis esse contenti pos-
 sunt: sed etiam sibi inuicem largiri. Prae-
 terea possunt simultatem non modo si-
 ne molestia, sed etiam ex utilitate mutua
 moderari; ac prohibere, quo minus ad
 hoc ira progrediatur, cuius ipsos dein-
 de paeniteat. Inuidiam prorsus tollunt,
 partim bona propria amicis mancipando,
 partim amicorum bona pro suis ducendo.

δεξιαν

ήλομένοι
καρτερῶν

Qui ergo non consentaneum sit, viros honestos & egregios non solum sine damno, sed etiam mutua cum utilitate honorum ciuilium participes fieri? Nam qui honores in ciuitatibus ac magistratus ambiunt idcirco, vt potestatem habeant pecuniam publicam peculandi, vi homines opprimendi, fruendi voluptatibus: illi vero iniusti sint, ac improbi, necesse est; neq; fieri potest, vt cum alio coniungantur. At si quis velit honoribus in republica frui, vt tū ipse non adficiatur iniuria, tum iustis in rebus opem amicis ferre possit, simulq; princeps ipse aliquo bono patriam adficere conetur; quamobrem talis homo coniungi cum alio, qui sit & ipse talis, amicitia non possit? Num amicis esse vsui vna cum honestis & egregiis viris minus possit, vel ad bene de republica merendum minus facultatis habebit, si honestos & egregios in eo studio socios habeat? Quinetiam gymniciis in certaminibus patet, si liceat praestantissimis aduersus deteriores coniunctis viribus pergere, futurum, vt ipsi cunctis in certaminibus victores euadant, omniaq; praemia consequantur. Quando igitur hoc istuc fieri non permittitur, at in negotiis ciuilibus, vbi homines honesti & egregij praecipuas partes obtinent, quum nemo impediatur, quo minus quis beneficio rempublicam, cum quo ipse velit, adficiat: qui non ex vsu sit, vt optimis quibusque amicis comparatis rempublicam aliquis administret, atque iis potius sociis & adiutoribus gerendarum rerum, quam aduersariis vtatur? Enimvero patet hoc etiam, si bellum aliquis aduersus alium gerere velit, ei sociis opus esse, illisque pluribus, si strenuis ac fortibus sese opponat. Atqui beneficiis adficiendi sunt, si quos opitulari nobis volumus, vt sint animis alacres. Multo autem melius est, optimos quosque, tametsi pauciores sint, beneficiis adficere; quam deteriores, quorum maior sit numerus. Nam improbi multo pluribus benefactoribus, quam probi egent. Tu vero, mi Critobule, fidenti animo bonus esse enitere, atque vbi talis factus fueris, honestos & egregios amicos venari coneris. Ac fortassis etiam ipse non nihil tibi conferre ad hanc vitorum honestorum egregiorumque venationem possim propterea, quod ad amorem beneuolentiamque propensus sim. Nam quoscumq; homines amem, totus ardentem in hoc feror, vt eos diligens, vicissim diligar; & desiderans, vicissim desiderer;

Α πώς οὖν οὐκ εἰς τὰς καλοὺς τε καὶ ἀγαθοὺς, καὶ τῶν πολιτικῶν ἔργων μὴ μόνον ἀβλαβεῖς, ἀλλὰ καὶ ὠφελίμοις ἀλλήλοις κρινωνοῖς εἶη. οἱ μὲν γὰρ ἐπιθυμοῦντες ἐν ταῖς πόλεσι τιμᾶσθαι τε καὶ δέξασθαι, ἵνα ὀξοῖσιν ἔχουσι χεῖματά τε κλέπτειν, καὶ ἀνδραπόδους βιάζεσθαι, καὶ ἠδύπαθεῖν, ἀδικίᾳ τε καὶ πονηρίᾳ αἰεῖν, καὶ ἀδύνατοι ἄλλω σωμαρμόσῃ. εἰ δέ τις ἐν πόλει τιμᾶσθαι βουλόμενος, ὅπως αὐτὸς τε μὴ ἀδικῆται, καὶ τοῖς φίλοις τὰ δίκαια βοηθεῖν διώηται, καὶ δέξας ἀγαθὸν τι ποιεῖν τὴν πατρίδα πειράσθαι, ἀλλὰ τί ὁ τοιοῦτος ἄλλω τοιούτῳ οὐκ αἰδύνατο σωμαρμόσῃ; πότερον τὰς φίλους ὠφελῆν μὲν τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν ἢ τὸν διωήσεται, ἢ τὴν πόλιν διεργατεῖν ἀδυνατώτερος εἶναι καλοῖς τε καὶ ἀγαθοῖς ἔχον σωμαρμόσῃ; ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς γυμνασίοις ἀγῶσι δὴ δὴ δὴ ὅτι, εἰ δὲ τῶν κράτιστοις σωμαρμόμοις ἐπὶ τὰς χεῖρας ἵεναι, πρῶτα αἰ τὰς ἀγῶνας οὗτοι εἰκόων, καὶ πρῶτα τὰ ἀθλα οὗτοι ἐλάμβανον. ἐπεὶ οὖν οὐκ ἐστὶ μὴ οὐκ εἶσαι τὸ ποιεῖν, ἐν δὲ τοῖς πολιτικοῖς, ἐν οἷς οἱ καλοὶ καὶ ἀγαθοὶ κρατεροῦσιν, ὁσθεῖς καὶ λυφ μὴ οὐ αἰ τις βούληται τὴν πόλιν διεργατεῖν, πῶς οὖν οὐ λισιτελεῖ τὰς βελτίστοις φίλοις κτησάμενος πολιτῶν, τῶν τοῖς κρινωνοῖς καὶ σωμαρμόμοις τῶν ἀγαθῶν μάλλον, ἢ ἀνταγωνισαῖς χεῖροισιν; ἀλλὰ μὲν καὶ κεῖνο δὴ δὴ, ὅτι καὶ πολεμῆ τις πινί, συμμάχων δεήσειται, καὶ τῶν πλείονων, εἰ καὶ καλοῖς καὶ ἀγαθοῖς ἀντιπάτηται. καὶ μὲν οἱ συμμάχων ἐθέλοντες ἀποποιεῖται, ἵνα δὲ λωσὶ ἀγαθῶν ποιεῖται. πολὺ δὲ κερδέον τὰς βελτίστοις ἐλάττονας ἀποποιῆναι, ἢ τὰς χεῖρονας πλείονας ὄντας. οἱ γὰρ πονηροὶ πολὺ πλείονων διεργατεῖν, ἢ οἱ χρηστοὶ, δεόνται. ἀλλὰ θαρρῶν, ἔφη, ὦ Κριτόβουλε, πρῶτον ἀγαθὸς γίγνεσθαι, καὶ τοιοῦτος γιγνώμενος θερεῖν ἐπιχειρῆ τὰς καλοῖς τε καὶ ἀγαθοῖς. ἴσως δὲ αἰ τι σοι καὶ γὰρ συλλαβεῖν εἰς τὴν τῶν καλῶν τε καὶ ἀγαθῶν θήραν ἐξήμι, εἰ δὲ ὁ ἐρωτικὸς εἶη. δὴνὼς γὰρ ὦν αἰ ἐπιθυμῶσιν ἀνδραπόδων, ὅλος ἄρρημα ἐπὶ τῶν φίλων τε ἀλλοῖς ἀντιφιλεῖσθαι ἕστω αὐτῶν, καὶ ποθεῖν ἀντιποθεῖσθαι, καὶ ἐπιθυμῶσιν ζῆσαι, [καὶ] ἀντιπεθυμῶσθαι τῆς ζῆσοῦσας. & conuersationis cupidus, vicissim expetar.

ὁρᾷ

ποῦς γί-
ραναι-
ερωτων

ἐρα δὲ καὶ σὺ τῶν δεῖσιν, ὅταν ὁπιθυμήσῃς
 Φίλιαι παρὸς τινὰ ποιῆσαι, μὴ σὺ οὖν ἀποκρύ-
 πτω με, οἷς ἀνθρώποις φίλος ἦμεν. ἀλλὰ γὰρ δὲ
 ὁπιθυμῆσαι γὰρ ἀρέσκοντί μοι, ὅτι κ
 ἀπειρώσῃ μοι ἔχοντ' ἀρετῆς αἰδέσθης. καὶ ὁ
 Κριτόβουλος ἔφη, καὶ μὴ, ὡς Σωκράτης, τῶ-
 των ἐγὼ τῶν μαθητῶν πάλα ὁπιθυμῶ, ἀλ-
 λως τε καὶ εἰ δὲ ἀρχέσει μοι ἡ αὐτὴ ὁπιστήμη ὅτι
 πᾶς ἀγαθὸς τῶν ψυχῶν, καὶ ὅτι πᾶς καλὸς τῶ
 σώματος. καὶ ὁ Σωκράτης ἔφη ἄλλ', ὡς Κρι-
 τόβουλος, ὅτι ἐν ἐσθλῇ ἐμῇ ὁπιστήμῃ τῶν
 χρεῶν παρσφύροισι ποιῆν, ὡς ἀπὸ τῶν
 καλῶν. πέπυσμαι δὲ καὶ ἀπὸ τῆ σκύλλης ἀφ'
 τῆ το φλύγι τῶν αἰδεσθῶν, ὅτι τῶν χρεῶν
 ἀλγὸς παρσφύροισι. τῶν δὲ γε σφύρων, ὅτι τῶν
 χρεῶν ὁδὸν παρσφύροισι, ἀλλὰ πᾶσι πόρ-
 ρωθεν ἐπιπύον, πύον τῶν φασιν ὡς ἀπὸ τῶν
 καλοῦ τῶν ἀνθρώπων κληθέντα, καὶ ὁ Κριτόβουλος ἔ-
 φη, ὡς ἐπαρσφύροισι τῶν χρεῶν, εἴπε ἔχῃς ἀ-
 γαθὸν εἰς φίλων κτήσιν, δίδασκει ὁδὸν τῶν
 ἐν ἑσθλῇ ὁ Σωκράτης, παρὸς τῶν παρσφύ-
 ροισι; γάρρ' ἔφη ὁ Κριτόβουλος. ὅδ' ἔφ' ὅσο
 μα [παρὸς τῶν παρσφύροισιν] εἴπε ἔχῃς, εἰ μὴ
 καλὸς ἦ. ἀλλ' ἔφη, σὺ γε ὡς Κριτόβουλος, τῶ-
 ναι πῶν εἰσφέρειν τῶν εἰρηκῶν. οἷ μὲν γὰρ καλοὶ
 τὰ τοιαῦτα ἔχοντ' ἀπὸ τῶν ἀπὸ τῶν οἷς ἀγαθῶν καὶ ἡ-
 δέως παρσφύροισι, νομίζουσιν ἀλλὰ τῶν ψυχῶν κα-
 λὸν καλῶν. καὶ ὁ Κριτόβουλος ἔφη ὡς τῶν ἀπὸ
 καλῶν φίλων τῶν καλῶν, τῶν δὲ ἀγαθῶν κατε-
 φιλήσοις, γάρρ' ἔφ' ὅδ' ἔφ' ὅτι φίλων τὰ ἀρε-
 τικῶν. καὶ ὁ Σωκράτης ἔφη ὅταν οὖν, ὡς Κρι-
 τόβουλος, φίλος πῶν βούλησθαι, εἰσφέρειν με
 κατὰ πῶν παρὸς αὐτὸν, ὅτι ἀγαθῶν τῶν ἀπὸ
 καὶ ὁπιθυμῆσαι φίλος αὐτὸν εἶ; κατηγόρησεν. ἔφη
 ὁ Κριτόβουλος. ὅδ' ἔφ' ὅτι οἷδα μισῶν τὰ τῶν ἐ-
 παρσφύροισιν. εἰ μὴ οὖν οὐκ ἀρετῶν κτησθήσεται, ὅτι
 ἀλλ' ὅδ' ἀγαθῶν αὐτὸν, καὶ εἰν ἰκῶν ἔχῃς παρὸς
 αὐτὸν, ἀλλὰ μὴ ἀγαθῶν ἀλλ' ἀλλ' ἀλλ' ἀλλ' ἀλλ' ἀλλ'
 ἀλλὰ καὶ αὐτῶν μοι ἔφ' ἔφ' ἔφ' ἔφ' ἔφ' ἔφ' ἔφ' ἔφ' ἔφ'
 ἔφ' ἔφ' ἔφ' ἔφ' ἔφ' ἔφ' ἔφ' ἔφ' ἔφ' ἔφ' ἔφ' ἔφ' ἔφ' ἔφ'
 τῶν ἀπὸ τῶν ἀπὸ τῶν ἀπὸ τῶν ἀπὸ τῶν ἀπὸ τῶν ἀπὸ
 τῶν ἀπὸ τῶν ἀπὸ τῶν ἀπὸ τῶν ἀπὸ τῶν ἀπὸ τῶν ἀπὸ
 τῶν ἀπὸ τῶν ἀπὸ τῶν ἀπὸ τῶν ἀπὸ τῶν ἀπὸ τῶν ἀπὸ

A Quibus & tibi opus fore video, si quando
 cum quibusdam amicitiam inire cupies.
 Itaque ne me celes, quibus esse amicus ve-
 lis. Nam quū placere studeā illi, qui mihi
 placet; minime venandi homines imperi-
 tum esse me arbitrator. Atqui, subiecit Cri-
 tobulus, harum artium ego, mi Socrates,
 iamdudum cupidus sum: præfertim si ea-
 dem mihi scientia suffecerit ad eos, qui a-
 nimi bonitate præstant, & qui corporis e-
 legantia excellunt. Tum Socrates: At ve-
 ro, mi Critobule, inquit, non hoc scientia
B mea continetur, vt manus iniiciens, forma
 præstantes aliquis remoretur. Sum enim
 persuasus, homines ea de caussa Scyllam
 fugisse, quod manus eis admoueret. Sire-
 nes vero, quia nemini manus iniicerent,
 sed longo ex intervallo homines incanta-
 rent, vniuersos aiunt remoratas esse, qui
 quidem audiendo demulcerentur. Et Cri-
 tobulus: Doce vero me, inquit, si quid
 habes, quod ad conciliandos amicos con-
 ferat. Non enim cuiquam manus iniici-
 am. Ac ne os quidem, ait Socrates, ori
 admouebis? Bono animo es, inquit Cri-
 tobulus. Nec enim os vlli admouebo, ni-
C si forma præstet. Tu vero mox, ait, mi Cri-
 tobule, contrarium ei, quod expediat,
 dixisti. Nam qui pulchri sunt, nihil eius-
 modi morantur; at qui deformes, luben-
 ter admittunt: quod existiment, propter
 animum se formosos appellari. Ad ea Cri-
 tobulus: Age animo alacri me doceto,
 inquit, artem venandi amicos; quando-
 quidem pulchros osculaturus, honestos
 exosculaturus sum. Et Socrates: Vbi, mi
 Critobule, amicitiam cum aliquo, inquit,
D contrahere voles, an mihi permittes, vt
 ad ipsum deferam, te admiratorem ipsius
 esse, atque amicitiam eius expetere? Li-
 cet istuc dicas, vero, ait Critobulus. Qui-
 pe neminem noui, qui se laudantes ode-
 rit. At si præterea de te dixero, ait, quod
 præ admiratione ipsius etiam beneuo-
 lentia singulari eum complectaris, num
 me putabis inuisum te velle reddere? At-
 qui in me ipso, inquit, beneuolentia qua-
 dam erga illos excitatur, quos animo in
 me beneuolo esse suspicor. Hæc igitur,
 E ait Socrates, mihi de te dicere licebit ad
 eos, quos amicos efficere voles. Quod
 si mihi præterea potestatem facias di-
 cendi de te, quod amici tibi cura sint; &
 quod nulla re sic delecteris, atque bonis
 amicis; quod ob amicorum præclara faci-
 nora non minus exultes, quam ob tuas

εὐπι

quod ob amicorum commoda non minus gaudeas, quam ob tua; quod in studio perficiendi, ut amici ea consequantur, non defatigeris; quod denique virtutem viro dignam esse intellexeris, beneficiis amicos, hostes laedendo vincere: nimirum arbitrabor me tibi per commodum fore socium venationis bonorum amicorum. Quamobrem, ait Critobulus, hoc mihi commemoras, quasi non tua sit in potestate situm, ut de me, quod velis, dicas? Non profecto, subiecit Socrates, uti quidem ego de Aspasia aliquando audiui. Aiebat enim, bonas pronubas, quae cum veritate de aliis bona commemoraret, plurimum ad conciliandam inter homines adfinitatem valere: quae vero mentirentur, eas laudando nihil proficere. Fieri enim, ut qui decepti sunt, se oderint mutuo, atque etiam conciliatrices ipsas. Quae quum ita esse persuasus sim, recte facturum me arbitror, si nihil mihi licere de te dicere laudandi causa statuum, quod non vere proferri possit. Nimirum tu, mi Socrates, ait Critobulus, talis amicus es mihi, ut me sis adiuturus, si ad parandos amicos aliquo modo aptus fuero: sin autem, nihil utilitatis meae causa ficti sis dicturus. Vtrum autem, inquit Socrates, magis commodis tuis seruire tibi videor, si falsis te ornem laudibus; an si persuadeam, ut vir bonus esse studeas? Quod si hoc necdum perspicias, ex his quae dicam, considera. Nam si tibi cum nauiculatore volens amicitiam conciliare, falso te laudem, bonumque gubernatorem esse dicam, atque ille persuasus a me, nauem imperito tibi gubernandam committat, aliudne quidquam sperare possis, quam te tum nauem, tum teipsum exitio daturum? Vel si tua causa ciuitati publice persuafero mentiens, ut se tibi, tamquam viro artis imperatoriae, iudiciorum, rerumque ciuiliu perito committat; quid putas & tibi, & per te, ciuitati euenturum? vel si priuatim ciuibus nonnullis persuadeam, idque mentiendone, ut tibi res suas credant, nimirum homini administrandae rei familiaris perito, atque industrio: annon, ubi periculum illi de te fecerint, damnum te aliis esse, praeterea que ridiculum declarabis? Nimirum via maxime compendiarum, tutissima, & rectissima est, mi Critobule, ut in quo bonus esse videri velis, operam des, ut bonus sis. Quaecumque autem in vita mortalium virtutes appellatur, eas omnes si consideres, doctrina & studio posse augeri animaduertes. Atque has, mi Critobule, venadas nobis esse arbitror.

Meminit huius loci M. Tullius in lib. II de offic.

καὶ ὅτι τοῖς ἀγαθοῖς τῶν φίλων χαίρεις ὁδοῦ ἢ πόνου, ἢ ὅτι τοῖς ἑαυτῶν, ὅπως τὰ ταῦτα γίνονται τοῖς φίλοις. ὁ δὲ ἀποκρίσας μὴ χαίρειν ἔχοντος, καὶ ὅτι ἐγνωκώς ἀνδρὸς ὄρεται εἶναι, νικᾷν τὸν φίλον ὅν ποιοῦντα, τὸν δὲ ἐχθρὸν κακῶς· πᾶν αὐτῷ οἶμαί σοι ὅτι τῆδε ἔστιν εἰναι με σωθήσθαι τῶν ἀγαθῶν φίλων. τί οὖν, ἔφη ὁ Κριτόβουλος, ἐμοὶ τὸ τοῦ λέγεις, ὡς ἄν ὁ δὲ ὅτι σοὶ ὄν, ὅ, τι αὐτῷ βούληται εἰς ἐμοὶ λέγειν; μὴ δὲ οὐχ, ὡς ποτε ἐγὼ Ἀσπασίας ἤκουσα. ἔφη ὁ γὰρ τῶν ἀγαθῶν παρηγορησίας, μὴ μὲν ἀληθείας τὰ γὰρ ἀγαθὰ ἀγαθὰ μὲν οὐκ εἶναι, δεινὰς εἶναι σιωπᾶν ἀνδρῶν εἰς κηδείαν, ψευδομένων δὲ ὅτι ὠφελῆν ἐπαίνουσαν. τὸν γὰρ ὁ ἀπατηθέντας, ἅμα μισθὸν ἀλλήλοις τε, καὶ τὴν παρηγορησάμενον. ἀδὴ καὶ ἐγὼ πείθει, ὅπως ἐχθρὸν ἡγήσασθαι, ὅτι ὁ δὲ ἐξήναι μοι εἰς σὺ λέγειν ἐπαίνουσι ὁδοῦ ὅ, τι αὐτῷ ἀληθεύω. σὺ μὲν δὲ ἔφα, ἔφη ὁ Κριτόβουλος, τοιοῦτός μοι φίλος εἶ ὁ Σωκράτης, οἷός, αὐτῷ μὲν τι αὐτὸς ἔχω ὅτι τῆδε ἔστιν εἰς ὁ φίλοις κηδεσθαι, συλλαμβάνειν μοι εἰ δὲ μὴ, ὅτι αὐτῷ ἐθέλοις πλάσσειν τι εἰπὴν ὅτι τῆδε ἔστιν ὠφελεία. πότερον δὲ αὐτῷ, ἔφη ὁ Σωκράτης, ὅτι Κριτόβουλε, δοκῶ σοι μὴ ἔχοντος ὠφελῆν σε τὰ ψευδῶν ἐπαίνων, ἢ πείθων πείθειν σε ἀγαθὸν ἀνδρα γνέσθαι; εἰ δὲ μὴ φανερόν ἔστω σοι, ὅτι τῶν δὲ σκέψαι. εἰ γὰρ σε βελόνημος φίλον ποιῆσαι ναυκλήρω, ψευδομένης ἐπαίνου, φάσκων ἀγαθὸν εἶναι κυβερνήτην, ὁ δὲ μοι πείθει ὅτι βέλῃ σοι τῶν μὴ ὅτι σαμῶνα κυβερνᾶν, ἔχεις πινὰ ἐλπίδα μὴ αὐτῷ σαυτὸν τε καὶ τῶν ἀπολέσασθαι; ἢ εἰ σοι πείσαιμι χρὴν τῶν πόλιν ψευδομένης, ὡς αἰσρατηγικῶν τε, καὶ δικαστικῶν, καὶ πολιτικῶν ἑαυτῷ ὅτι βέλῃ, τί αὐτῷ οἶσασαυτὸν καὶ τὴν πόλιν ὑπὸ σὺ παθῆν; ἢ εἰ πινὰς ἰδίαι τῶν πολιτῶν πείσαιμι ψευδομένης, ὡς ὄντι οἰκονομικῶν τε καὶ ὅτι μελῆ, τὰ ἑαυτῷ ὅτι βέλῃ, ἄρ' ὅτι αὐτῷ ὄρεται διδοῖς, ἅμα τὸ βλαβερὸς εἶναι, καὶ καταγέλαστος φάνοιο; ἀλλὰ σιωπῶντα τὰ τε, καὶ ἀσφαλεστάτη, καὶ καλλίστη ὁδοῦ, ὡς Κριτόβουλε, ὅ, τι αὐτῷ βέλῃ δοκῆν ἀγαθὸς εἶναι, τὸ τοῦ καὶ γνέσασθαι ἀγαθὸν πείθειν. ὅσα δὲ ἐν ἀνδρῶν οἷς ὄρεται λέγονται, σκοπέμενος ἀρήσας πάσας μαθήσθαι τε καὶ μελέτη αὐξανομένης. ἐγὼ μὲν οὖν, ὡς Κριτόβουλε, οἶμαί σοι ὅτι τῶν ἡμετέων εἰ δὲ

Κριτόβουλε, μὴ ἔχοντος ὠφελῆν σε, & Κριτόβουλε, τὸν μὴ ἔχοντος ὠφελῆν σε,

εἰ δὲ οὕτως ἄλλως γινώσκεις, διδάσκει. καὶ ὁ
 Κριτόβουλος· ἄλλ' αἰχμωοίμην αἶ, ἔφη ὦ Σώ-
 κρατες, ἀπιλέγων τέτοις. ἔτε γὰρ καλὰ, οὔτε
 ἀληθῆ λέγοιμι αἶ. καὶ μὲν τὰς ἀπορίας γε τῆ
 Φίλων τὰς μὲν δι' ἀγνοίας ἐπὶ φράτο γνώμη ἀ-
 κήσθαι, τὰς δὲ δι' ἐνδοξάν, διδάσκων κτ' διδά-
 μιν ἀλλήλοισ ἐπαρκῆν. ἐρῶ δὲ καὶ ἐν τέτοις ἀ-
 σκωοῖδα αὐτῶν. Αεῖσαρχον γάρ ποτε ὄραν σκυ-
 θρωπῶς ἔχοντα· εἰκοσας, ἔφη, ὦ Αεῖσαρχε, βα-
 ρέως φέρει πι. χρεὶ δὲ τῆ βαρῆς μεταδιδόναι
 τοῖς φίλοις. ἴσως γὰρ αἶ τι σε κῆ ἡμῆς κούφισαι
 μὲν. καὶ ὁ Αεῖσαρχος· διὰ μὲν, ἔφη, ὦ Σώ-
 κρατες, ἐν πολλῇ γε εἰμι ἀπορία. ἐπεὶ γὰρ ἐ-
 σασίασεν ἡ πόλις, πολλῶν φυγόντων ὡς τ' πη-
 ραῖα, σωεληλύθησιν ὡς ἐμὲ καταλελειμμέ-
 ναι ἀδελφαί τε, καὶ ἀδελφίδα, καὶ ἀνεψία ὁ-
 σαῖται, ὡς εἶ) ἐν τῇ οἰκίᾳ τεσσαρεσκαίδεκα
 τὸς ἐλθόντες. λαμβάνομεν δ' ἔτε ἐκ τῆ γῆς
 ὄσθεν, (οἱ γὰρ ἐναντίοι κρατῶσιν αὐτῆς) οὔτε
 ἀπὸ τῆ οἰκίᾳν. ὀλιγὰρ θροπία γὰρ ἐν ὄσθεν
 γένηνε. τὰ ἐπιπλα δ' ὄσθεν ὡςται, ὄσθεν δα.
 νεῖσα δ' ἔδα μόνον ἐστὶν ἀργύριον, διὰ πρῶ-
 τερον αἶ τις μοι δοκῆ ἐν τῇ ὄσθεν ζῆτῆ ὄσθεν, ἢ
 ἀμφὶ ζῆτῆ λαβῆν. χαλεπὸν μὲν οἶον ἐστὶν, ὦ
 Σώκρατες, τὸς οἰκίαις πειροθῆν ἀπολυμέ-
 νος, ἀδύνατον δὲ ποσούτῃς βέφην ἐν τοιούτοις
 πρῶτασιν. ἀκούσας οἶον ταῦτα ὁ Σώκρα-
 τῆς· τί πολὲ ἐστὶν, ἔφη, ὅτι ὁ Κεράμων μὲν πολ-
 λὰς βέφων, ἔ μόνον ἑαυτῶν τε καὶ τέτοις τὰ ὄπι-
 τήδ' ἀδύναται παρέχην, ἀλλὰ καὶ πρῶτα ποιῆται
 ὄσθεν, ὡςτε καὶ πρῶτα σὺ δ' ὄσθεν βέφων, D
 δέδοικας μὴ δι' ἐνδοξάν τῆ ὄπιτηδείων ἀπρω-
 τες ἀποληθεῖ; ὅτι νῆ δὲ, ἔφη, ὁ μὲν δούλους βέ-
 φη, ἐγὼ δ' ἐλθόντες. καὶ πότερον, ἔφη, τὸς
 πρῶτα σὺ ἐλθόντες οἱ βελτίους εἶ), ἢ τὸς
 πρῶτα Κεράμωνι δούλους; ἐγὼ μὲν οἶμαι, ἔ-
 φη, τὸς πρῶτα ἐμοὶ ἐλθόντες. ὄσθεν, ἔ-
 φη, ἀγρὸν τ' μὲν ἀπὸ τῆ ποιηροτέρων ὄ-
 πορῆν, σὲ δ' ὄσθεν βελτίους ἔχοντα ἐν ἀπορίας
 εἶ); νῆ δὲ, ἔφη, ὁ μὲν γὰρ τεχνίταις βέφη, ἐγὼ δὲ
 ἐλθόντες πεπαδδούλους. ἀρ' οἶον, ἔφη, τε-
 χνίται εἰσὶν, οἱ χρεῖσι μόν τι ποιῆν ὄπιτα μὲν;
 μάλιστ' ἔφη. ὄσθεν χρεῖσι μὲν ἄλφι-
 τα; σφόδρα γε. τί δὲ χρεῖσι; ὄσθεν ἦτον. τί
 γὰρ, ἔφη, ἰμάτια τε ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, καὶ
 χιτωνίσκoi, καὶ χλαμύδες, καὶ ὄσθεν μίδεις;

A Tu si aliter iudicas, velim me doceas. Et
 Critobulus : Me vero pudeat, inquit, his
 contradicere, mi Socrates. Nec enim ho-
 nesta, nec vera dicerem. Præterea Socra-
 tes amicorū difficultatibus, ex ignoratio-
 ne profectis, consilio mederi conabatur:
 quæ vero ex egestate proficiscerentur, eis
 medebatur docendo, vt pro viribus alter
 alterius inopiæ subueniret. Dicam autem,
 quid hac etiam in parte mihi de ipso con-
 stet. Nam quum aliquando Aristarchum
 tristē cerneret : Videris, ait, mi Aristarche,
 B quiddam moleste ferre. Debes autem mo-
 lestiam hanc cum amicis communicare.
 Fortassis enim aliqua huius molestiæ par-
 te nos quoque te subleuauerimus. Et Ari-
 starchus : Enimuero mi Socrates, ait, ma-
 gna in difficultate versor. Nam quia se-
 ditiones hac in ciuitate motæ sunt, mul-
 tis in Piræeum confugientibus, conue-
 nerunt ad me relictæ tot sorores, sororum
 filia, consobrina, vt meis in ædibus x i v
 homines ingenui sint. Neque vero vel
 ex agro quidquam accipimus, quo potiu-
 tur aduersarij : neq; ex ædibus, quod ho-
 minum exiguus in vrbe sit numerus, & su-
 pellectilem emit nemo, neq; vsquam mu-
 tuum capi potest, sed citius in via quis ar-
 gentum quærendo inueniat, quam mu-
 tuum accipiat. Graue quidem certe est mi
 Socrates, propinquorum interitu nihil
 moueri: sed fieri non potest, vt in tanta re-
 rum perturbatione tot homines aliquis al-
 lat. Hæc quum audisset Socrates : Quid
 est causæ, inquit, quod Ceramo complu-
 res alens, non sibi solum atque illis suppe-
 ditare necessaria potest; sed etiam tantum
 D præterea lucrum facit, vt diues sit : tu mul-
 tos alens metuis, ne ob necessariorum in-
 opiam omnes pereatis? Quia profecto,
 ait, seruos alit Ceramo, ego liberos homi-
 nes. Vtrum vero, subiecit Socrates, putas
 ingenuos, qui tecum sunt, meliores esse,
 an Ceramonis seruos? Nimirum melio-
 res sunt ingenui, qui mecum viuunt. An-
 non igitur est turpe, ait Socrates, illum per
 homines viliores rerum acquirere co-
 piam: te, qui multo meliores habeas, ino-
 pia premi? Minime vero, inquit. Nam il-
 E le artifices alit, ego liberaliter educatos:
 Artifices ergo sunt, inquit, qui facere ali-
 quid possunt, quod vtile sit? Maxime,
 ait. Ergo farina est vtilis? Ac vehemen-
 ter quidem. Quid panes? Nihilominus.
 Quid? vestes viriles ac muliebres, & tu-
 niculæ, & chlamydes, & * exomides?

* quida
 vox signi-
 ficet, docet
 Festus
 Pollux, vi-
 delicet tu-
 nicam
 nicti ca-
 tentem.

Admodum, ait, utilia sunt hæc, & quidem A
 omnia. Iam vero, inquit Socrates, qui te-
 cum sunt, nihil horum possunt elaborare?
 Immo vero omnia, ut arbitror. Ergo tui-
 gnoras Nauficydem facienda farina, quod
 vnum ex his est, non solum seipsum & do-
 mesticos alere, sed præterea multas sues,
 & vaccas, atque etiam lucrari tantum, ut
 nonnumquam in usum civitatis sumtum
 suppeditet: Ciribum pane faciundo fa-
 miliam omnem nutrire, & vivere largi-
 ter: Demeam Collytensem, conficiun-
 dis chlamydibus: Menonem, penulis:
 Megarensium maximam partem exomi-
 dum confectione sese alere? Vero, inquit.
 Nam illi barbaros quosdam emtos habet,
 quos possunt cogere ad elaborandum ea,
 quæ ipsis expediant. Ego mecum liberos
 homines, & cognatos habeo. Ergo, sub-
 iecit Socrates, quod ingenui sint, ac tibi
 cognati, propterea putas eis aliud nihil fa-
 ciendū esse, quam ut edant ac dormiant?
 Num & inter alios ingenuos homines, si
 qui ita viuant, eos commodius degere vi-
 des, felicioresque prædicas illis; qui eor-
 um curam habent, quæcumque ad vi-
 tam utilia norunt? An otium & negligenti-
 am prodesse animaduertis hominibus
 ad discendum ea, quæ scire conuenit; &
 ad reminiscendum, quæ didicerint; &
 ad valetudinem, roburque corporum;
 & ad parandum ac conseruandum ea,
 quæ ad vitam utilia sunt: opus autem fa-
 cere, ac diligentiam adhibere, nihil prod-
 esse putas? Num ea, quæ dicis illas tene-
 re, sic didicerunt, ut neque ad vitam uti-
 lia ducerent, neque quidquam eorum fa-
 cerent: an e diuerso, ut & diligenter in eis
 elaborarent, & utilitatem inde caperent?
 Vtra homines ratione modestiores sint,
 in otio degendo, an curam iis impenden-
 do, quæ expediant? Vtro modo iustiores
 fuerint, si opus faciant, an si in otio de-
 victu deliberent? Quin etiam, mea senten-
 tia, neque tu iam illas diligis, neque illæ
 te: tu, quod eas esse tibi detrimento exi-
 stimes; illæ, quod te sua causa grauari
 videant. Ex his periculum est, ne &
 maius odium oriatur, & pristina gratia
 minuatur. At si te præside operas faciant,
 tu quidem eas diliges, quia videbis ipsas
 tibi esse utiles: & amabunt illæ te contra,
 vbi animaduertent, te delectationem ex
 eis capere. Atque etiam priorum be-
 neficiorum cum voluptate recordantes,
 γαπήσουσιν, ἀγαδόμεναι χαίροντά σε αὐταῖς. τῶν δὲ πρῶτον ἀπογεγενησάντων ἀεργεσιῶν ἠδὲν μεμνημένοι,

σφόδρα γ' ἔφη, καὶ πῶτα ταῦτα χρήσιμα
 ἔπειτα, ἔφη, οἱ τῶν δὲ σοὶ τέτων ὁδὸν ὀπίσταν
 ποιῶν; πῶτα μὲν ἐν, ὡς ἐγώ μιν εἶπ' ἐκ οἴοδα,
 ὅτι ἀφ' ἐνὸς μὲν τέτων ἀλφίτοποιίας Ναυσι-
 κύδης οὐ μόνον ἑαυτὸν τε καὶ τὰς οἰκέτας βρέφει,
 ἀλλὰ πρὸς τέτοις καὶ ἑτέροις, καὶ βῆσιν, καὶ πει-
 ποιῶντα ἑσπῶτα, ὥστε καὶ τῆ πόλει πολλάκις
 λήττερον γίνῃ. ἀπὸ δὲ δευτεροποιίας τὸ Κλειβὸς τῶν
 τε οἰκίαν πᾶσαν ἀφ' ἑσέφει, καὶ τῆ δαψιλῶς
 Δημέας δὲ ὁ κρημυδῶν, ἀπὸ χλαμυδουργίας
 Μένων δὲ ἀπὸ χλαμυδοποιίας μετὰ τῶν δὲ
 οἱ πλεῖστοι, ἔφη, ἀπὸ δὲ ζωμιδοποιίας ἀφ' ἑσέ-
 φοντα; ἢ δὲ, ἔφη. ἔπειτα μὲν γὰρ ὠνέμενοι βαρ-
 βάρους ἀνδρῶν ἐργασίαν, ὡς τ' ἀναγκάζειν ἐρ-
 γάζεσθαι, ἀκαλῶς ἔχοντες ἐγὼ δὲ ἐλευθέρους, τὸ
 καὶ συλῆμους. ἔπειτα, ἔφη, ὅτι ἐλευθέρους εἰσὶ καὶ
 συλῆμους σοι, οἳ καὶ χρεῖνα ἀποδοῦναι μὴ δὲν ἄλλο ποῖναι,
 ἢ ἑαδῆν καὶ κατεῦδεν; πότερον καὶ τῶν ἄλλων ἐ-
 λευθέρων τὰς ἑταυζάντας ἀμείνον ἀφ' ἑσέφει
 ὁρῶν, καὶ μᾶλλον βιδαμυνοῖς, ἢ τὰς ἀβί-
 σταντα χρήσιμα πρὸς τὸ βίον, τέτων ὀπίσταν
 λουμύνας; ἢ τῶν μὲν δευτερίων καὶ τῶν ἀμείνων
 ἀγαδόμεναι τοῖς ἀνδρῶν πρὸς τὸ μαθήσθαι, ἀ-
 πρὸς ἑσέφει ὀπίσταντα, καὶ πρὸς τὸ μνημονεύειν,
 ἀ ἀμείνων, καὶ πρὸς τὸ ὑγιαίνειν τε, καὶ ἰσχυρῶν
 τοῖς σώμασι, καὶ πρὸς τὸ κτήσασθαι τε καὶ σώ-
 ζειν τὰ χρήσιμα πρὸς τὸ βίον, ὡφέλιμα ὄν-
 τα, τῶν δὲ ἐργασίαν καὶ τῶν ὀπίσταντα ὁδὸν
 χρήσιμα; ἔμενον δὲ, ἀφ' ἑσέφει ὀπίσταντα,
 πότερον ὡς οὐτε χρήσιμα ὄντα πρὸς τὸ βίον,
 οὐτε ποιήσασθαι αὐτῶν ὁδὸν, ἢ τὴν ἀντιπῶν, ὡς
 καὶ ὀπίσταντα ἡσπόμεναι τέτων, καὶ ὠφελι-
 ἡσπόμεναι ἀπ' αὐτῶν; πότερον γὰρ ἀμεί-
 λων ἀνδρῶν σωφρονοῖεν, δευτερίων, ἢ τῶν
 χρησίμων ὀπίσταντων; πότερον δὲ ἀμεί-
 κηότεροι εἶεν, εἰ ἐργάζονται, ἢ εἰ δευτερίων
 βελούονται πρὸς τῶν ὀπίσταντων; ἀλλὰ καὶ
 νῦν μὲν, ὡς τ' ἐγώ οἶμαι, οὐτε σὺ ἐκείνας φι-
 λῶν, οὐτε ἐκείνα σὺ μὲν ἡγούμενος αὐτῶν
 ὀπίσταντα εἶ) σαυτῶν, ἐκείνα δὲ σε ὀρῶσαι
 ἑαδόμενον ἐφ' ἑαυταῖς. ἐκ δὲ τέτων κίνδυ-
 νος μείζων τε ἀπέχθειαι γίνεσθαι, καὶ τῶν
 πρῶτον γινώσκων χάριν μὴ εἶσθαι. εἰ δὲ πρὸς αὐτῆς
 ἦς, ὅπως ἐνεργῶν ὡς, σὺ μὲν ἐκείνας φιλήσῃς,
 ὁρῶν ὠφελίμους σαυτῶν ἑσέφει. ἐκείνα δὲ σε ἀ-
 τῶν ἀπ'

πῶς ἀπὸ ἐκείνων χάριν αὐξήσετε, καὶ ἐκ τῶ-
 των φιλικώτερον τε καὶ οἰκειότερον ἀλλή-
 λους ἔξετε. εἰ μὲν γοῖν αἰσχρὸν τι ἐμελλον ἔρ-
 γάσασθαι, θάνατον αὐτῷ αὐτῷ παροφθαλμῶν
 ἔω. νῦν δὲ ἀ μὲν δοκεῖ κέλλις καὶ ὑπερω-
 δέσσει γυναικὶ εἶναι, ὅτι σπένταται, ὡς εἴκει πρῶ-
 τες δὲ ἀ ὅτι σπένταται, ῥᾶσά τε, καὶ τὰ χίσα, καὶ
 κέλλις, καὶ ἠδιστα ἐργάζονται. μὴ οἶν ὄκη,
 ἔφη, ταῦτα εἰσηγῆσθαι αὐταῖς, ἀ σοὶ τε λυ-
 σιτελῆ κακείνας· καὶ ὡς εἴκεις, ἠδέως ἔσα-
 κούσανται. ἀλλὰ ἢ τὸς θεοῖς, ἔφη ὁ Αἰσάρι-
 γος, οὕτω μοι δοκεῖ καλῶς λέγειν ὡς Σώκρα-
 τες, ὡς τε παρὰ θεὸν μὲν οὐ παροφθαλμῶν δα-
 νείσασθαι, εἰδὼς ὅτι ἀναλώσας ὁ αὐτὸς λαβῶ,
 οὐχ ἔξω ἀποδοῦναι· νῦν δὲ μοι δοκεῖ εἰς ἔρ-
 γων ἀφορμὴν ἔσομαι αὐτὸ ποιῆσαι. ἐκ
 τῶτων δὲ ἐπορίσθη μὲν ἀφορμὴ, ἐωνήθη δὲ ἔ-
 ρια· καὶ ἐργάζονται μὲν ἠείρων, ἐργασάμε-
 ναί δὲ ἐδείπνουσι. ἰλαραὶ δὲ αὐτῶν σκυρσοπῶν
 ἦσαν, καὶ αὐτῶν ἀφορμῶν τῶν αὐτῶν, ἠδέως
 ἀλλήλας ἐώρων. καὶ αἰ μὲν ὡς κινεμόνα ἐ-
 φίλιον, ὁ δὲ ὡς ὠφελίμοις ἠγάπα. τέλος δὲ
 ἔλθων παρὰ τῶν Σωκράτην, χαίρων διηγῆτο
 ταῦτά τε, καὶ ὅτι αἰτιῶνται αὐτὸν μόνον τῶν ἐν
 τῇ οἰκίᾳ δρῶν ἐσθίειν. καὶ ὁ Σωκράτης ἔφη·
 εἴτα οὐ λέγεις αὐταῖς τὸν τῆς κύνος λόγον; φα-
 σὶ γὰρ, ὅτε φωνήεντα ἴω τὰ ζῶα, πῶς οἶν
 παρὰ τῶν δεσποτῶν εἰπῆν· θαυμαστὸν ποιῆς, ὅς
 ἡμῖν μὲν ταῖς καὶ ἔρεϊά σοι, καὶ δρῶνας, καὶ τυ-
 ρὸν παρεχούσας ὁσδὲν δίδως ὁ, πῶς αὐτὸν ἐκ
 τῆς γῆς λαβῶμεν· τῶν δὲ κύνων, ὅς ὁσδὲν ποιῶ-
 τὸν σοὶ παρέχῃ, μεταδίδως ὁσδὲν αὐτὸς ἔχεις
 οἴσθαι. τὸν κύνά οἶν ἀκούσαντα εἰπῆν· ναὶ μὰ
 θεῶν. ἐγὼ γὰρ εἶμι ὁ καὶ ὑμᾶς αὐτὰς σώζων,
 ὡς ἴε μήτε ἔσθαι ἀνδρῶν κλέπτειν, μή
 τε ἔσθαι ἀπὸ λύκων δρῶν ἔσθαι· ἐπεὶ ὑμεῖς γε,
 εἰ μὴ ἐγὼ παροφθαλμῶν τῶν ὑμᾶς, οὐδὲ αὐ-
 νέμεαζ διώμασθε, φοβέμεθα μὴ ἀπόλησθε.
 οὕτω δὲ λέγεται καὶ τὰ παρὰ θεῶν συλῶρησιν
 τῶν κύνων παροφθαλμῶν καὶ οὐδὲν ἐκείνας λέ-
 γε, ὅτι αὐτῶν κύνων εἰ φύλαξ καὶ ὅτι μελητήρ,
 καὶ ἀπὸ τῶν ἐν τῷ ἐνὸς ἀδικούμεθα ἀ-
 σφαλῶς τε καὶ ἠδέως ἐργάζονται ζῶσιν. ἀλ-
 λων δὲ ποτε δρῶν ἔταρον ἀπὸ χρόνου ἰ-
 δὼν· πόθεν, ἔφη, Εὐθύρη, φάμην; ἔσθαι μὲν τῶν
 κατὰ λείων τῶν πολέμου, ἔφη, ὡς Σώκρατες,

A gratiam eis partam augebitis, ac deinceps
 amicus familiariusq; vosmet mutuo com-
 plectemini. Iam si turpe quid eis esset a-
 gendum, mors potius esset eligenda. At
 vero norunt illa, ceu par est, quæcumq; vi-
 dentur mulieri honestissima esse, maxi-
 meque decere. Quiuis autem quæ nouit,
 tum facillime, tum celerrime, tum elegan-
 tissime, tum summa cum voluptate facit.
 Quapropter tibi cunctandum non est, in-
 quit, ut ad ea sis illis auctor, quæ tum tibi,
 tum illis expediant: in quo quidem, ceu
 par est, perlubenter tibi obtemperabunt.
 Profecto, inquit Aristarchus, tam mihi
 præclare dicere videris, mi Socrates, ut
 quum ante a mutuo sumendo abhorre-
 rem, quod scirem me absunta mutuo da-
 ta pecunia, soluendo non futurum; nunc
 mihi videar id facturus ad operarum im-
 pensas. Inde comparata suit impensa, em-
 tæ lanæ: mulieres inter operas prædebant,
 ac operis absolutis cœnabant. Iam pro tri-
 stibus hilares erant, proq; eo, quod prius
 suspicionibus indulgebant, lubenter sese
 intuebantur. Aristarchum illæ curatoris
 loco diligere, Aristarchus ipsas tamquam
 utiles sibi, vicissim complecti. Tandem ad
 Socratem quum accessisset, narrabat &
 hæc cum voluptate, & quod se solum inter
 omnes, quotquot essent in domo, repræ-
 henderent; ut qui cibis otiosus vesceretur.
 Tum Socrates: Tu vero non canis fabu-
 lam eis narras? Aiunt enim, id temporis,
 quum voce vterentur animalia, dixisse ad
 herum suum ouem: Facis sane mirū quid-
 dam, qui nobis lanas, agnos, caseum tibi
 suppeditantibus, nihil das extra id, quod e-
 terra consequimur: cani vero, qui nihil
 tale tibi præbet, cibum illum communi-
 cas, quo ipse vesceris. At canem his audi-
 tis dixisse: Non abs re profecto. Nam e-
 go is sum, qui vos ipsas conseruat, ut ne-
 que furto ab hominibus auferamini, ne-
 que a lupis rapiamini. Vos quidem cer-
 te, nisi pro vobis ego excubarem, ne pa-
 stum quidem habere possetis; veritæ sci-
 licet, ne periretis. Atque hoc modo perhi-
 betur oues ipsas permisisse, ut canis potio-
 ri conditione frueretur. Itaque tu etiam il-
 lis dicito, te canis instar custodem esse, cu-
 ramq; gerere: cuius opera læsæ a nemine,
 secure suauiterq; suas operas obeundo vi-
 uant. Idem Socrates, quum aliquâdo sôda-
 lem aliū quemdam veterē longo ex inter-
 uallo videret: Vnde nobis ades, ait, Euthe-
 re? Sub exitum belli, mi Socrates, inquit,

ἑαυτὸς, ἠδέως δὲ ἀλλήλας

ὑμῶν

ἔσθαι ἰδὲ

Apologue Socratis de cane ac ouibus.

Socratis & Eutheri colloquium.

peregre veniebam, nunc ex hoc ipso loco. A
 Quando enim extra fines Atticæ sita prædia mihi sunt ademta, nec pater in Attica mihi quidquam reliquit: cogor iam domi degens corpore faciundis operis victum quærere. Et videtur hoc mihi præstare, quam aliquem rogare mortalium: præsertim quum pigneris nihil habeam, quo pecuniam accipere mutuo possim. At quam diu putas, ait Socrates, corpus tibi suffecturum, vt victum pro mercede laborando quæras? Profecto non diu, inquit. Itaq; quum consenueris, sumtu tu quidem egebis, at nemo tibi mercedem pro corporis laboribus pendet. Vere dicis, inquit. Ergo, subiecit Socrates, præstat ea te opera iam nunc adgredi, quæ tibi etiam quum senueris alendo sufficiant: atque vt locuplete quodam conuento, qui socio procurationis indigeat, sic illi te iquantu vicissim proffis; vt operis præsis, & fructus congeras, & facultates ipsius vna custodias. Ego vero, mi Socrates, inquit, ægre seruitutem perferre possim. Atqui ciuitatum præsides, publicarumque rerum curatores, non idcirco magis feruiles, sed magis ingenui existimantur. Omnino, mi Socrates, non admodum velim me reprehensionem alicuius obnoxium esse. Atqui, mi Euthere, inquit Socrates, non facile reperiri potest opus, in quo non aliquis culpetur. Est enim difficile, sic aliquid agere, vt nihil omnino delicto factum est aliquid, in iudicem non iniquum incidere, difficile est. Nam equidem miror, te in iis etiam operis, in quibus nunc versaris, facile consequi, vt inculpatus mancas. Quamobrem danda est opera, vt culpandi cupidos fugiamus, æquos autem æstimatorum sectemur: itemque negotia, quæcumq; conficere potes, vt suscipias; quæ non potes, caueas: quidquid autem feceris, in id vti quam rectissime promptissimeque incumbas. Nam ita futurum arbitror, vt minime culperis, inopiamque tuam maxime subleues, ac facillime omnis expers periculi magna in rerum copia etiam in senecta viuas. Præterea scio Socratem aliquando ex Critone audiuisse, difficulter Athenis hominem degere posse, qui sua velit agere. Nunc enim me nonnulli, ait, in ius rapiunt, non quod a me fiat eis iniuria; sed quod existiment, lubentius me pecuniam exsoluturum, quam cum aliis habiturum negotia.

Α ἄποδ' ἡμῶν, νῦν μὲν αὐτόθεν. ὅτι γὰρ ἀφ' ἧρ' ἔστι μὲν τὰ ἐν τῇ ὑποφωρίᾳ κτήματα, ἐν δὲ τῇ ἀττικῇ ὁ πατήρ μοι ὄσθεν κατέλιπεν, ἀναγκάζομαι νῦν ὅτι δὴ μὴ στας τὰ σώματι ἐργάζομαι τὰ ὅτι τῆς ἀποδείξασθαι. δοκῆ δὲ μοι τὸ το κρήτῳν εἶ, ἢ δ' ἔσθαι πινός ἀδελφῶν, ἄλλως τε καὶ μηδὲν ἔχοντα ἐφ' ὅτι αὐτὸ δὴ μὴ ζοίμην. καὶ πόσον χρόνον οἶς σοι, ἔφη, ὅ σῶμα ἰκανὸν εἶ) μισθὸν τὰ ὅτι τῆς ἀποδείξασθαι; μὰ τ' δὲ, ἔφη, οὐ πολλὸν χρόνον. Β καὶ μὲν, ἔφη, ὅτι μὲν γε ὑπερσβούτερος γῆν, δηλονότι διαπονήσας μὲν δέησι, μισθὸν δὲ ὄσθεις σοι θελήσῃς τῶν τῶ σῶματος ἐργῶν διδόναι. ἀληθῆ λέγῃς, ἔφη. ὁμοίω, ἔφη, κρήτῳ ὅστιν αὐτόθεν τοῖς τοῖσιν τῶν ἐργῶν ὅτι τῆς ἀποδείξασθαι, ἀ καὶ ὑπερσβούτερος γῆν μὲν ἐπαρκέσῃ, καὶ ὑπερσβελθόντα τῶν πλείονα χρημάτων κεκτημένων, τὰ δὲ ὁμοίω τῶ σῶματος ἐπιμελησομένης, ἐργῶν τε ὅτι τῆς ἀποδείξασθαι, καὶ συμφωλάτῳ τῶ οὐσίᾳ, ὡφελῆντα αὐτῶ φελῆσθαι. χαλεπῶς αὖ, ἔφη, ἐγὼ, ὅ Σώκρατες, δουλείαν ὑπομείναιμι. καὶ μὲν οἶ γε ἐν ταῖς πόλεσι ὑπερσβαλθόντες, καὶ τῶ δημοσίων ὅτι μελέμφοι, οὐ δουλοὑπερσβέστεροι ἔνεκα τῆς, ἀλλ' ἐλθῆναι ὅτι νομίζονται. ὁλοως μὲν, ἔφη, ὅ Σώκρατες, ὅ ὑποαίτιον εἶ) πινὸν οὐ πόσον ὑπερσβέσθαι. καὶ μὲν ἔφη, Εὐθῆρε, οὐ πόσον γε ῥάδῳ ὅστιν ὄσθεις ἐργῶν, ἐφ' ὅ σῶμα αὐτῶ ἀπὸς ἀπὸς ἔχει. χαλεπὸν γὰρ οὐτῶ π ποιῆσαι, ὡς ἴε μηδὲν ἀμύρῃν, χαλεπὸν δὲ καὶ ἀ Διαμύρῃ τῆς τί ποιῆσαι τῶ μὴ ἀγνώμονι κριτῆ ὑπερσβέσθαι. ἐπεὶ καὶ οἷς νῦν ἐργάζεσθαι φῆς, θαυμάζω εἰ ῥάδῳ ὅστιν ἀνέκλητον ἀγίνεσθαι. καὶ οὐτῶ πρῶσθαι τῶς τε φιλαπῆκας φθῆσθαι, καὶ τῶς ὄσθεις ἀγώμονας διώκῃν καὶ τῶ ὑπερσβέσθαι ὅσα μὲν διώσθαι ποιῆν, ὅπερ μὲν ὅσα δὲ μὴ διώσθαι, φυλάτῆσθαι. ὅ, τι δὲ αὐτῶ ὑπερσβέσθαι, τῶ τῶς ἀλλῆλα καὶ ὑπερσβέσθαι ὅτι μελέσθαι. οὐτῶ γὰρ ἦκιστα μὲν σε οἶμαι ἐν ἀπὸς εἶ), μάλιστα δὲ τῆ ἀποφωρία βοήσθαι Ε δὴ ῥῆν, ῥάσθαι δὲ καὶ ἀκινδυνότατα εἶν, καὶ εἰς ὄσθεις ἀγίνεσθαι. οἶδα δὲ ποτε αὐτῶν καὶ Κεῖταινος ἀκρόσθαι, ὡς χαλεπὸν ὁ βίος ἀθηνησιν εἶν ἀνδρὶ βελομύω τὰ εἰσθῆ ὑπερσβέσθαι. νῦν γὰρ, ἔφη, ἐμὲ πινες εἰς δίχας ἀγίνεσθαι, ἐχ' ὅτι ἀδικουῶται ὑπο' ἐμοῦ, ἀλλ' ὅτι νομίζοσιν ἦδῳ αὐτῶ με δὲ γέρον τελέσθαι, ἢ ὑπερσβέσθαι ἔχῃν. καὶ ὁ

καὶ ὁ Σωκράτης· εἶπέ μοι, ἔφη, ὦ Κεῖτων, κύνες δὲ βέβηδες, ἵνα σοι τὴν λύκους ἀπὸ τῶν παρθένων ἀφύκωσιν; καὶ μάλα, ἔφη. μᾶλλον γὰρ μοι λισσιτελέει βέβηδες, ἢ μή. οὐκ αἶψά οὖν θρέψαι καὶ ἀνδρα, ὅστις ἐθέλοι τὸ καὶ διώγειτο σου ἀφύκων τὴν ἐπιχρησῶντα ἀδικῆσαι; ἠδέως γὰρ, ἔφη, εἰ μὴ φοβοίμην, ὅπως μὴ ἐπὶ αὐτὸν με βιάποιτο. τί δὲ, ἔφη, οὐχ ὅτις ὅτι πολλῶν ἠδὲν ὅτι, χρυσοκόμην οἶσθαι σοὶ ἀνδρὶ, ἢ ἀπεχθάνομην, ὠφελῆσαι; ὅτι ἴδ' ὅτι εἰσὶν ἐνθάδε τῶν τοιούτων ἀνδρῶν, οἱ πᾶν ἀν φιλοτιμηθῆναι φίλῳ σοὶ χρῆσθαι. καὶ ἐκ τούτων ἀνδρείοισιν Ἀρχέδημον, πάνυ μὲν ἱκανὸν εἶπεν τε καὶ παρῆσαι, πείνητα δέ. οὐ γὰρ ἴσθαι οἶος ἀπὸ πᾶντος κερδαίνην, ἀλλὰ φιλόχρησός τε, καὶ ἔφη ῥᾶσον εἶπ' ἀπὸ τῆς συκοφαντῆς λαμβάνην. τῶν οὖν ὁ Κεῖτων, ὁπότε συγχμίζοι ἢ οἶτον, ἢ ἔλαμον, ἢ οἶον, ἢ ἔλαια, ἢ ἄλλο τι τῶν ἐν ἀγορῇ γνησιμῶν χρησίων παρὰ τὸν βίον, ἀφελὼν ἔδωκε καὶ ὅποτε

ἔπειτα ἴσθαι, ἐκάλει, τὸ καὶ τοιαῦτα πάντα ἐπεμε-
 λῆτο. νομίνας δὲ ὁ Ἀρχέδημος τὸ ἀποπροφύ-
 οἰ τὸ Κεῖτωνος οἶκον, μάλα παρῆσαι αὐτὸν καὶ
 δὴ τῶν συκοφαντῆντων τὸ Κεῖτωνος ἀνδρῆ-
 κα πολλὰ μὲν ἀδικήματα, πολλὰς δὲ ἐχθρὰς
 καὶ παρῆσαι εἰς δίκην δημοσίαν, ἐν ἧ αὐ-
 τὸν ἔδδ' ἐχθρῶν οἶος, πᾶν παθῆναι ἀποτίσαι. ὅτι,
 σιωπῶντα αὐτῶν πολλὰ καὶ πονηρὰ, πᾶν ἐποίησεν,
 ὡς ἀπαλλαγῆναι τὸν Ἀρχέδημον. ὁ δὲ Ἀρχέ-
 δημος οὐκ ἀπηλλάχθη, ἕως τὸν τε Κεῖτωνος
 ἀφῆκε, καὶ αὐτῶν χρημάτων ἔδωκεν. ἐπεὶ δὲ τῶν τοιούτων
 καὶ ἄλλοι τοιαῦτα ὁ Ἀρχέδημος διεπαρῆσαι ἠδὲν,
 τότε, ὡς παρῆσαι νομῶν ἀπὸ κύνων ἔχρη, καὶ οἱ
 ἄλλοι νομῶν βέλων) πλησίον αὐτῶν ἀγέλας
 ἰσθαι, ἵνα τῶν κύνων ἀπολαύωσιν, οὕτω καὶ τῶν
 Κεῖτωνος πολλοὶ τῶν φίλων ἔδδοντο καὶ σφίσι
 παρέχον φύλακα τὸν Ἀρχέδημον. ὁ δὲ Ἀρχέδη-
 μος τῶν Κεῖτωνος ἠδέως ἐχθρῆσαι, καὶ ἔχ' ὅτι
 μόνος ὁ Κεῖτωνος ἐν ἡσυχίᾳ ἴσθαι, καὶ οἱ φίλοι
 αὐτῶν. εἰ δὲ τις αὐτῶν τῶν οἶσθαι, οἷς ἀπήχθητο οἶσθαι
 ζοῖ, ὡς ἔπειτα Κεῖτωνος ὠφελῆσαι κολακεύει
 αὐτὸν πότερον οὖν, ἔφη ὁ Ἀρχέδημος, ἀγρόν
 ἔστιν ἀεργετούμην ἔπειτα χρησίων ἀνδρῶν
 πᾶν καὶ ἀνεργετῆντα, τῶν μὲν ποιούτων φί-
 λους ποιῆσαι, τοῖς δὲ πονηροῖς ἀφῆσαι.

A Tum Socrates : Dic mihi, mi Crito, ait, annon canes alis, vt lupos ab ouibus arceant? Maxime, inquit, quum plus expediat mihi, eos alere, quam non alere. An non igitur etiam hominem velis alere, qui & velit, & possit illos arcere, quotquot iniuria te conantur adficere? Perlubenter sane, inquit, nisi vereretur, ne aduersus me ipsum se conuerteret. Quid autem? ait, non multo iucundius esse vides, aliquem viro tali, qualis tu es, gratificantem potius, quam infestum, vicissim ab eo iuuari? Certo velim scias, esse tales heic homines, qui magno sibi honori ducerent, si te amico vterentur. Ex eorum numero Archedemum inueniunt, dicendi quidem illum, & agendi peritissimum, sed pauperem. Non enim is erat, qui abs quotius lucrum caperet: sed quum a quietatis studiosus esset, dicere solebat, esse facillimum, sycophantis aliquid eripere. Huic igitur Crito quoties aut frumentum, aut oleum, aut vinum, aut lanas, aut aliquid aliud rerum in praedio suo nascentium, & ad vitam utilium, colligeret; partem detractam donabat. Eundem, quoties rem sacram faceret, inuitabat; ac in omnibus huiusmodi eum non negligebat. Itaque quum existimaret Archedemus, domum Critonis sibi refugij loco esse, cepit eum plurimum obferuare: statimque calumniatorum Critonis iniusta pleraque facinora perquirendo reperit, & infestos iisdem non paucos; adeoque publicum in iudicium eos arcessiuit, in quo cognosci oportebat, quo supplicio, quae multa puniri deberent. At reus, multorum sibi malorumque facinorum conscius, nihil non moliebatur, vt ab Archedemo liberaretur. Archedemus vero sine nullum faciebat, donec ille Critonem dimisisset, & pecuniam sibi numerasset. Id vbi iam Archedemus, aliaque similia perfecisset: tum vero non aliter, atque vbi pastor aliquis canem egregium habet, ceterique pastores haud procul ab illo greges suos sistere cupiunt, vt eius canis opera fruuantur; ita & complures Critonis amici rogabant, vt etiam sibi Archedemum custodem concederet. Archedemus autem Critoni perlubenter gratificabatur, neque iam solus Crito quiete fruebatur, sed etiam ipsius amici; ac si quis eorum, quibus erat in odio, exprobraret ei, quod perceptis quibusdam a Critone commodis, eidem adularetur: Vtrum, inquit, turpe est eum, qui a probis hominibus beneficiis adfectus sit,

Socrates
 Critoni
 dat consilium.

καὶ τὸ
 ἀποπροφύ-

D
E

vicissim beneficiū prestando, eiusmodi homines amicos facere, & ab improbis dissidere

Socratis ad Diodorum pro Hermogene inter-
vesio.

an honestos & egregios homines laedere
conantem, eosdem hostes efficere, per-
uersos autem iuuando, amicitiam eorum
conciliare; hisque potius, quam illis uti?
Ex eo tempore Critonis amicorum in nu-
mero Archedemus erat, & a ceteris eius a-
micis colebatur. Memini Socratem etiam
cum Diodoro familiari suo in hac senten-
tiam differuisse. Dic mihi, mi Diodore, ait,
si quis famulorum tuorum aufugiat, dasne
operam, ut eum retrahas? Immo etiam
perfecto alios hortor, inquit, ut denun-
tiant, cessura quaedam recuperanti prae-
mia. Quid autem? si quis seruorum aduer-
sa valetudine laboret, an non curam eius
habet, ac medicos arcessis, ne moriatur?
Admodum vero, inquit. Iam si quis fami-
liarium tuorum, ait, qui longe pluris sit ti-
bi, quam quisquam seruorum, in periculo
sit pereundi ex inopia; non aequum esse
ducis, eius te curam habere, ut euadat in-
columis? Atqui non ignoras Hermogene-
nem minime ingrati esse, quem quidem
puderet adiutum abs te non vicissim rebus
tuis commodare. Habere autem ministrum
quemdam non inuitum, & beneuolum, &
constantem, & ad agenda imperata ido-
neum, immo non solum ad imperata faci-
enda promptum, sed qui etiam per se vsui
possit esse tum in prouidendo, tum in pra-
cipiendis consiliis: equidem longe praestare
arbitror, quam ut multos aliquis seruos
habeat. Iubent autem rei familiaris admi-
nistratores boni tunc emere, quum magni
quidpiam pretij licet exiguo comparare.
Boni vero amici hoc rerum statu vilissimo
pretio parari possunt. Recte mones, mi So-
crates, inquit Diodorus: iube veniat ad me
Hermogenes. Id vero, subiicit Socrates,
equidem minime fecero. Etenim neq; tibi
honestius esse duco, te potius illum arces-
sere, quam conuenire: neque magis ex il-
lius esse re, quam tua, haec cita fieri. Hoc mo-
do factum, ut ad Hermogenem Diodorus
accederet, neque magna pecunia erogata,
compararet amicum talem; cui cordi ef-
fet, ut quid vel proferendo, vel agendo
commodare Diodori rebus, eumque pos-
set exhilarare, dispiceret.

ἢ τὸς μὲν καλοὺς καὶ ἀγαθοὺς ἀδικῶν πέρω μὲν οὐ
ἐρροὺς ποιεῖσθαι, πῶς ὁ πονηρὸς σωμαργεῖν
καὶ πρὸς φίλους ποιεῖσθαι, καὶ χρῆσθαι
τῶν αὐτῶν σκεῖνων; ἐκ δὲ τούτων εἰς τε τῶν
Κεῖτωνος φίλων Ἀρχέδημος ἦν, καὶ ὑπὸ
τῶν ἄλλων Κεῖτωνος φίλων ἐπιμαῖτο. εἶδα
δὲ καὶ Διοδώρῳ αὐτὸν ἐταίρῳ ὄντι τοιαύτῃ δια-
λεχθέντα. εἶπε μοι, ἔφη, ὦ Διοδώρε, αἰ πῶς σοὶ
τῶν οἰκετῶν ἀποδρά, ὅτι μελῆ ὅπως ἀνακρ-
μίσῃ; καὶ ἄλλοις γένη δὲ, ἔφη, τῶν ἀκαλῶν
βῶστρον τῶν ἀνακρῦσθαι. τί γὰρ, ἔφη, εἰ πῶς
σοὶ κάμνη τῶν οἰκετῶν τῶν ἐπιμελῆ, καὶ
τῶν ἀκαλῶν ἰατρῶν, ὅπως μὴ ἀποδράνῃ; σφό-
δρα γὰρ ἔφη. εἰ δὲ πῶς σοὶ τῶν γυναικῶν, ἔφη,
πολύ τῶν οἰκετῶν χρησιμώτερος ὢν, κινδύ-
νους δὲ εἶδεν ἀπολέσθαι, οὐκ οἶσθαι ἄξιον
εἶναι ὅτι μελῆ πλεῖν, ὅπως διασωθῆ; καὶ
μὴ οἶσθαι γέ, ὅτι οὐκ ἀγνώμων ἔστιν Ἐρμο-
γῆνης ἀγαθῶν τοῦ ἀνδρός, εἰ ὠφελούμην ὑπὸ
σέ, μὴ αὐτῷ φελοῖν σε. καὶ τοῖς ὑποπρέτιον
ἐκείνῳ τε, καὶ Διονίου, καὶ τῶν ἀμῶν, καὶ ὁ
κελεύσθαι ἰκθῶν ποιεῖν ἔχον, καὶ μὴ μόν-
ον ὁ κελεύσθαι ἰκθῶν οἶσθαι ποιεῖν, ἀλλὰ
διωάμην καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ χρησιμῶν εἶναι, καὶ
προνοεῖν, καὶ προσβουλεύεσθαι, πολλὰ ἂν οἰ-
κετῶν οἶμα ἀπαιτεῖν εἶναι. οἱ μὲν τοὶ ἀγαθοὶ
οἰκονόμοι, ὅταν ὁ πολλοῦ ἄξιον μικροῦ εἶναι
πρῶτα, τότε φασὶ δεῖν ἀνεῖσθαι. ἡ δὲ
ἀφ' ἑαυτοῦ ἀγαθὰ δύνανται, ὅτι φί-
λοι ἀγαθοὶ κτήσασθαι, καὶ ὁ Διοδώρος ἀλ-
λά καλῶς γέ, ἔφη, λέγεις ὡς Σώκρατες καὶ
κελεύσθαι ἔλθῃν ὡς ἐμὲ τὸν Ἐρμογῆν. μὰ
δὲ, ἔφη, οὐκ ἔγωγε. νομίζω γὰρ οὔτε σοὶ
καλλίον εἶναι ὁ καλέσθαι σκεῖνον, τῶν αὐτὸν ἔλ-
θῃν πρὸς σκεῖνον, οὔτε σκεῖνα μείζον ἀγα-
θὸν ὁ παραχρῆμα ταῦτα, ἢ σοί. οὔτω δὲ ὁ
Διοδώρος ἄγετο πρὸς τὸν Ἐρμογῆν. καὶ οὐ
πολύ τελέσας, ἐκτίσασθαι φίλων, ὅς ἐργον εἶ-
χεν σκεῖνον, πᾶσι ἢ λέγων, ἢ πρὸς τῶν ὠφε-
λοῖν τε καὶ ὑφραῖνοι Διοδώρον.

XENO-